

ΠΟΛΥΤΕΧΝΕΙΟ ΚΡΗΤΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ & ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

**Αξιολόγηση Επιδόσεων Ξενοδοχειακών Μονάδων Κρήτης:
Παρούσα Κατάσταση και Προοπτικές Ανάπτυξης**

ΠΕΤΡΟΧΕΙΛΟΥ ΣΟΦΙΑ

Επιβλέπων Καθηγητής:
ΖΟΠΟΥΝΙΔΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ

ΧΑΝΙΑ 2005

© Copyright υπό Πετρόχειλου Σοφία
Χανιά, 2005

Η διατριβή της Πετρόχειλου Σοφίας, εγκρίνεται από την τριμελή εξεταστική επιτροπή:

Όνομα

Υπογραφή

Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος

Δούμπος Μιχαήλ

Γρηγορούδης Ευάγγελος

*Σε όσους επιμένουν να
κνηγούν τα όνειρά τους.*

Ευχαριστίες

Με την ολοκλήρωση της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας θα ήθελα να ευχαριστήσω όλους όσους συνέβαλαν αποτελεσματικά στην ολοκλήρωσή της.

Το μεγαλύτερο χρέος οφείλω στον επιβλέποντα καθηγητή μου, κ. Ζοπουνίδη Κωνσταντίνο, για την αμέριστη συμπαράστασή του και το ζωηρό ενδιαφέρον που επέδειξε υποστηρίζοντας ενεργά κάθε φάση της διαδικασίας για την εκπόνηση της παρούσας εργασίας.

Οφείλω επίσης να ευχαριστήσω, τον λέκτορα κ. Δούμπο Μιχαήλ για την ουσιαστική βοήθεια, τις πολύτιμες υποδείξεις και τις δέουσες και καίριες παρατηρήσεις του στα «δύσκολα» σημεία αυτής της εργασίας, καθώς και τον υποψήφιο διδάκτορα και μέλος του Εργαστηρίου Συστημάτων Χρηματοοικονομικής Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης κ. Γαγάνη Χρυσοβαλάντη για την πολύτιμη συμπαράσταση και βοήθειά του.

Τέλος, θέλω να ευχαριστήσω την οικογένειά μου, για τη συνεχή παρότρυνσή της αλλά και για την ηθική -και όχι μόνο- συμπαράστασή της.

Περιεχόμενα

Σύντομο Βιογραφικό.....	8
Εισαγωγή.....	9
Κεφάλαιο 1	14
Η τουριστική κίνηση στην Ελλάδα και διεθνώς.....	14
1.1 Γενικά.....	15
1.2 Διεθνής Τουριστική Αγορά.....	16
1.2.1 Παγκόσμια κατάταξη ξενοδοχειακών συγκροτημάτων	19
1.3 Εξέλιξη της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα	22
1.4 Η επίδραση των Ολυμπιακών Αγώνων στον τουρισμό.....	25
Κεφάλαιο 2	29
Τουριστική Πολιτική.....	29
2.1 Γενικά.....	30
2.2 Παλιός (2601/98) και νέος αναπτυξιακός νόμος (3299/04)	31
2.3 Ο Αναπτυξιακός Νόμος 3299/04 και ο τουρισμός	32
2.4 Βασικές Προτάσεις στο Νέο Αναπτυξιακό Νόμο για τον τουρισμό	34
2.5 Β΄ ΚΠΣ	35
2.5.1 Βασικοί στόχοι και στρατηγική	35
2.5.2 Κύρια Έργα – Δράσεις	35
2.6 Γ΄ ΚΠΣ.....	36
2.6.1 Στόχοι – Προτεραιότητες	36
2.7 Πορεία Υλοποίησης του ΠΕΠ Κρήτης 2000-2006.....	38
Παράρτημα Κεφαλαίου 2	39
Τουριστική Πολιτική	39
2.8 Αποτελέσματα – Βαθμός επίτευξης στόχων του Β΄ ΚΠΣ	40
2.9 Η κατανομή των πόρων του Γ΄ΚΠΣ	40
2.10 ΠΕΠ Κρήτης 2000-2006	42
Κεφάλαιο 3	45
Κρήτη και Τουρισμός	45
3.1 Γενικά.....	46
3.2 Παρούσα κατάσταση	47
3.3 Χαρακτηριστικά Κρητικού τουριστικού προϊόντος	54
3.4. Προτάσεις για ενίσχυση της ζήτησης - Προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης...57	
Κεφάλαιο 4	63
Μεθοδολογία Αξιολόγησης.....	63
4.1 Γενικά.....	64
4.2 Ανάλυση σε Κύριες Συνιστώσες (ΑΚΣ).....	64
4.2.1 Επιλογή Δεικτών με την Ανάλυση σε Κύριες Συνιστώσες (ΑΚΣ)	65
4.2.2 Η πολυκριτήρια μέθοδος PROMETHEE	65
Κεφάλαιο 5	70
Οι Δείκτες στην Ξενοδοχειακή Επιχείρηση.....	70
Δεδομένα και Αποτελέσματα.....	70
5.1 Έννοια και σημασία των δεικτών για τις Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις	71
5.2 Περιορισμοί Δεικτών	72

5.3 Χρηματοοικονομικοί Δείκτες	72
5.4 Υπολογισμός Χρηματοοικονομικών Δεικτών	80
5.5 Εφαρμογή της μεθόδου: Ανάλυση σε Κύριες Συνιστώσες (ΑΚΣ).....	81
5.6 Εφαρμογή Πολυκριτήριας Μεθόδου PROMETHEE	85
Συμπεράσματα.....	93
Παράρτημα Κεφαλαίου 5	100
Πίνακες κατάταξης ξενοδοχειακών επιχειρήσεων	100
Βιβλιογραφία.....	132
Ελληνόγλωσση.....	133
Ξενόγλωσση.....	134
Ελληνόγλωσση Αρθρογραφία	134
Ξενόγλωσση Αρθρογραφία.....	135
Δικτυακοί τόποι	136

Σύντομο Βιογραφικό

Η Πετρόχειλου Σοφία γεννήθηκε στις 17 Ιουνίου του 1980 στο Χολαργό Αττικής. Εισήχθη το 1998 στο **Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών Αθηνών στο Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης**, από το οποίο αποφοίτησε το 2002 με βαθμό πτυχίου «**Λίαν Καλώς, 8.37**». Το ίδιο έτος έγινε μέλος του **Οικονομικού Επιμελητηρίου Ελλάδος** και απέκτησε την **άδεια ασκήσεως οικονομολογικού επαγγέλματος και λογιστή-φοροτεχνικού Γ' τάξεως**. Το 2003 εισήχθη στο **Πολυτεχνείο Κρήτης στο μεταπτυχιακό πρόγραμμα ειδίκευσης στην Οργάνωση και Διοίκηση του Τμήματος Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης**. Επίσης, έχει άριστη γνώση Αγγλικής και πολύ καλή γνώση Γερμανικής γλώσσας καθώς και Η/Υ. Κατά τη διάρκεια των πανεπιστημιακών μεταπτυχιακών σπουδών της έχει συμμετάσχει ως ομιλήτρια στο 17^ο Εθνικό Συνέδριο διαχείρισης κινδύνων της Ελληνικής Εταιρείας Επιχειρησιακών Ερευνών, έχει γράψει πληθώρα εργασιών και έχει παρακολουθήσει αλλά και λάβει μέρος ενεργά στη διοργάνωση πολλών ημερίδων, συνεδρίων και σεμιναρίων.

Έχει εργαστεί στο **Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Χανίων** ως υπάλληλος στην υπηρεσία **Διεθνών θεμάτων και θεμάτων Ευρωπαϊκής Ένωσης καθώς και Κοινοτικών Προγραμμάτων**, στην ξενοδοχειακή επιχείρηση «**AKOITION A.E**» ως **υπεύθυνη δημοσίων σχέσεων**, στην πολυεθνική **ελεγκτική εταιρεία Grant Thornton A.E** ως **ασκούμενη ορκωτή ελέγκτρια**, ως **επιστημονικός συνεργάτης** στο ευρωπαϊκό πρόγραμμα **Equal**, και σήμερα είναι **επιχειρηματικός σύμβουλος** στο **Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Κρήτης**.

Εισαγωγή

Εισαγωγή

Ο τουρισμός, ως ένας τομέας της κοινωνικής και οικονομικής ζωής, αποτελεί πολυσύνθετη κοινωνικο-οικονομική δραστηριότητα, «η οποία από τη φύση της χαρακτηρίζεται ετερογενής» (Βαρβαρέσος- Χριστίδου, 1999), αφού για την παραγωγή της, ως τελικού προϊόντος προς άμεση πώληση και κατανάλωση από τους τουρίστες-καταναλωτές, συντίθεται από περισσότερα του ενός αγαθά ή υπηρεσίες, (τουριστικά καταλύματα, μεταφορές, επιχειρήσεις εστίασης και ψυχαγωγίας, επιχειρήσεις οργάνωσης ταξιδίων κ.λ.π.).

Τουρισμός είναι η επίσκεψη ενός τόπου ή η περιήγηση. Διακρίνεται σε εσωτερικό και εξωτερικό τουρισμό αντίστοιχα και πραγματοποιείται για μορφωτικούς, ψυχαγωγικούς, επιστημονικούς ή και ιατρικούς λόγους. Η περιήγηση αυτή, διεξάγεται με τα υπάρχοντα μέσα συγκοινωνίας (πλωτά, εναέρια, χερσαία) και πραγματοποιείται πλέον στις μέρες μας μέσω δημόσιων υπηρεσιών και μεγάλων οργανισμών που έχουν την εποπτεία και τον έλεγχο των προσφερόμενων υπηρεσιών. Η «τουριστική» μετακίνηση, με την έννοια της περιήγησης, έχει τις ρίζες της στον αρχαίο ελληνικό κόσμο, και αποσκοπεί στην ικανοποίηση της ανθρώπινης έμφυτης ροπής, προς το «ειδέναι». Ενδεικτικό της τάσης αυτής είναι και το μνημειώδες έργο του Πausανία με τίτλο «Ελλάδος Περιήγησις» (2^{ος} αι. μ.Χ.), όπου καταγράφονται ποικίλες ιστορικές, λαογραφικές, θρησκευτικές και καλλιτεχνικές πληροφορίες.

Εξάλλου και ο ομηρικός Οδυσσέας είναι αντικείμενο θαυμασμού, επειδή «πολλών ανθρώπων ίδεν άστεα και νόον έγνω».

Μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, άρχισε η συστηματική οργάνωση του τουρισμού, γεγονός που οδήγησε στη διεθνοποίησή του, ώστε να αποτελεί πλέον στις μέρες μας, αυτόνομη οικονομική δραστηριότητα και βασική πηγή συναλλάγματος. Είναι γεγονός αδιαμφισβήτητο ότι η τελειοποίηση των μέσων μαζικής μεταφοράς και η αύξηση του ελεύθερου χρόνου, αλλά και η επέκταση του θεσμού της άδειας των εργαζομένων σε συνδυασμό με την άνοδο του βιοτικού επιπέδου, συνέβαλαν σε μεγάλο βαθμό στην ποσοτική και ποιοτική αύξηση της τουριστικής κίνησης ανά τον κόσμο. Παράλληλα, η συσσώρευση του πληθυσμού στα μεγάλα αστικά κέντρα ενίσχυσε την ανάγκη φυγής από αυτά.

Τέλος, το φαινόμενο της παγκοσμιοποίησης, η ενοποίηση της Ευρώπης και η σύναψη διακρατικών συμφωνιών που απλουστεύουν τις μετακινήσεις συνέτειναν στην ελεύθερη και ασφαλή διακίνηση προσώπων και εμπορευμάτων.

Η Ελλάδα αποτέλεσε και αποτελεί έναν από τους πρώτους σε προτίμηση τουριστικούς προορισμούς διεθνώς, λόγω της υπέροχης φύσης της, του ήπιου κλίματος αλλά και της πληθώρας των αρχαιολογικών θησαυρών της.

Αρμονικά συμβαδίζουν η περίφημη ελληνική φιλοξενία και ο σπάνιος ελληνικός φυσικός και πολιτιστικός πλούτος, που αποτελούν ένα ασυναγώνιστο δίδυμο στον τομέα του τουρισμού και αναπόσπαστο κομμάτι της ελληνικής πραγματικότητας.

Για μια περίοδο η τουριστική ανάπτυξη περιορίστηκε στις αναπτυγμένες χώρες του κόσμου. Μετά τη δεκαετία του '70, όμως, υπήρξε ραγδαία γεωγραφική εξάπλωση του τουριστικού φαινομένου. Αποτέλεσμα της εξέλιξης αυτής ήταν να αναδειχθεί ο τουρισμός σε κύριο πόλο δραστηριοποίησης μιας μεγάλης ομάδας αναπτυσσόμενων χωρών, ενώ παράλληλα υπήρξε έντονη η συνειδητοποίηση της ανάγκης για εξειδίκευση των σχεδίων ανάπτυξης, ώστε να ανταποκρίνονται στις διάφορες περιοχές (αστικό κέντρο, ορεινές ή παραθαλάσσιες εκτάσεις κ.λ.π.).

Σημαντικό αποτέλεσμα ήταν και η σύμπραξη των πολυεθνικών φορέων και οργανισμών, που συνέβαλαν αποφασιστικά στην προώθηση της αντίληψης ότι ο σχεδιασμός και η διαχείριση αποτελούν καθοριστικές παραμέτρους ενός επιτυχημένου προγράμματος ανάπτυξης του τουρισμού σε τοπικό επίπεδο.

Εξυπακούεται ότι απαραίτητη προϋπόθεση για την ορθή και δυναμική ανάπτυξη του τουρισμού είναι η ύπαρξη χρηματοοικονομικά υγιών ξενοδοχειακών μονάδων. Η αξιολόγηση, λοιπόν, των χρηματοοικονομικών επιδόσεών τους, καθίσταται αναγκαία και αρκετά ενδιαφέρουσα. Στην παρούσα ερευνητική εργασία θα εξεταστούν οι Κρητικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Κρήτης.

Προτάσσεται η θεωρητική πλευρά της αξιολόγησης ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, η οποία περιλαμβάνει την καταγραφή και ανάλυση στοιχείων που αφορούν οικονομικά δεδομένα, υπάρχουσες υποδομές, παρεχόμενες υπηρεσίες, τάσεις της τουριστικής αγοράς.

Ακολουθεί η αξιολόγηση των επιδόσεων των επιχειρήσεων που πραγματοποιείται μεθοδολογικά με συνδυαστική ανάλυση των χρηματοοικονομικών τους στοιχείων. Δηλαδή, διενεργείται στατιστική ανάλυση των χρηματοοικονομικών

δεικτών κάθε επιχείρησης, σε συνδυασμό με την εφαρμογή πολυκριτήριας ανάλυσης, για την κατάταξη των επιχειρήσεων αυτών.

Επομένως, είναι εύλογο ότι η αξιολόγηση των επιχειρήσεων, αποτελεί σημαντικό εργαλείο για το σχεδιασμό μιας ευρύτερης πολιτικής δράσης από πλευράς κράτους, επενδυτών αλλά και τοπικής κοινωνίας. Αυτό επιτάσσει ο συνεχώς αυξανόμενος διεθνής ανταγωνισμός στον τομέα του τουρισμού, που καθιστά αναγκαία τη λήψη μέτρων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων, την ενίσχυση των δυνατών σημείων αλλά και τον εντοπισμό των νέων τάσεων.

Στην εργασία αυτή, αξιολογούνται διακόσιες είκοσι επτά ξενοδοχειακές Κρητικές επιχειρήσεις, με στρατηγικό στόχο την εκτίμηση των επιδόσεών τους βάσει των χρηματοοικονομικών τους στοιχείων για την τετραετία 2000 μέχρι και 2003. Τα στοιχεία που χρησιμοποιήθηκαν προέρχονται από τους ισολογισμούς των επιχειρήσεων που δημοσιεύτηκαν στον κατάλογο της εταιρείας ICAP.

Στο πρώτο κεφάλαιο αναλύονται στοιχεία για την τουριστική κίνηση σε εθνικό και διεθνές επίπεδο. Παρουσιάζονται στοιχεία σχετικά με τη διεθνή τουριστική αγορά και την παγκόσμια κατάταξη των ξενοδοχειακών συγκροτημάτων, καθώς επίσης και για την εξέλιξη της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα, την τουριστική προσφορά και την πορεία των εισπράξεων στον τουριστικό τομέα.

Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται αναφορά στο νομοθετικό πλαίσιο σχετικά με τον τουρισμό. Πιο συγκεκριμένα, γίνονται αναφορές στον αναπτυξιακό νόμο 2601/98 και 3299/04, σχολιασμός των νέων διατάξεων που θεσπίστηκαν για την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα, καθώς και αναφορές στο Β΄ και Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης.

Στο τρίτο κεφάλαιο παρουσιάζεται η υπάρχουσα κατάσταση της τουριστικής κίνησης στην Κρήτη και αναλύονται τα χαρακτηριστικά του Κρητικού τουριστικού προϊόντος. Επίσης γίνονται προτάσεις για ενίσχυση της ζήτησης.

Στο τέταρτο κεφάλαιο αναλύεται το θεωρητικό υπόβαθρο της μεθοδολογίας που χρησιμοποιήθηκε για την αξιολόγηση των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Κρήτης, η οποία αποτελείται από τη στατιστική μέθοδο «Ανάλυση σε Κύριες Συνιστώσες (ΑΚΣ)», και την πολυκριτήρια μέθοδο PROMETHEE.

Στο πέμπτο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι χρηματοοικονομικοί δείκτες που αποτέλεσαν τις μεταβλητές των μεθόδων αξιολόγησης, και η τελική κατάταξη των

επιχειρήσεων κατά κατηγορία (Lux, Α΄, Β΄, Γ΄ τάξη), κατ' έτος (2000, 2001, 2002, 2003) και συνολικά, ως αποτέλεσμα της μεθόδου PROMETHEE.

Τέλος, διατυπώνονται τα συμπεράσματα από τη μελέτη των αποτελεσμάτων, και αναφέρονται νέοι άξονες έρευνας και στρατηγικές τουριστικής ανάπτυξης στην Περιφέρεια Κρήτης.

Κεφάλαιο 1
Η τουριστική κίνηση στην Ελλάδα και διεθνώς

1.1 Γενικά

Στη διάρκεια των προηγούμενων δεκαετιών ο τουρισμός στην Ελλάδα μετεξελίχθηκε, από μια περιορισμένης εμβέλειας δραστηριότητα που προσείλκυε λίγους και με ειδικά ενδιαφέροντα επισκέπτες, σε μια μεγάλη εθνική βιομηχανία που συνεισφέρει σημαντικά στην οικονομική ανάπτυξη της χώρας μας και παρουσιάζει μεγάλη συμμετοχή στο ΑΕΠ, την απασχόληση, την ευημερία, την προβολή μας προς τα έξω και τη διαμόρφωση της διεθνούς κοινής γνώμης υπέρ αυτής.

Οι απαιτήσεις και οι προκλήσεις της νέας εποχής είναι μεγάλες και θα βαίνουν συνεχώς αυξανόμενες. Τόσο ο μαζικός όσο και ο «επιλεκτικός» τουρισμός δεν αρκείται στη μετριότητα, αλλά εμφανίζεται διαφοροποιημένος, σε μεγάλο βαθμό, ως προς τις απαιτήσεις του. Αξιώνει υπηρεσίες υψηλού επιπέδου με όσο το δυνατόν χαμηλότερο κόστος.

Ταυτόχρονα, λόγω της ένταξης νέων χωρών στην Ε.Ε., περιοχές που αποτελούν εξίσου καλούς ή και καλύτερους τουριστικούς προορισμούς εντείνουν ακόμα περισσότερο τον ανταγωνισμό για τη διεκδίκηση μιας καλής τουριστικής θέσης στον Ευρωπαϊκό αλλά και τον Παγκόσμιο χάρτη.

Η απόλυτη, σχεδόν μονοπωλιακή κυριαρχία της Ελλάδας στον ευρύτερο χώρο της Μεσογείου, ως προς την παροχή τουριστικού προϊόντος με τον συνακόλουθο έλεγχο στη διαμόρφωση των τιμών δεν είναι πλέον δεδομένη. Κατά συνέπεια, είναι επιβεβλημένη η αλλαγή πλευσης και η στροφή σε μια άλλη πολιτική προσέλκυσης τουριστών, αφού ο τουρισμός αποτελεί τη «βαριά βιομηχανία» της χώρας. Αναντίρρητα είναι ένας κλάδος που διαδραματίζει σπουδαίο ρόλο στην εγχώρια οικονομία, καθώς προσφέρει στην Ελλάδα σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες και αποτελεί παραδοσιακά μια σημαντική πηγή εσόδων.

Είναι, άλλωστε, εμπειρικά γνωστό σε όλους μας, ότι αρκετές περιοχές της Ελλάδας, κυρίως νησιωτικές και παραθαλάσσιες, ζουν σχεδόν αποκλειστικά από τον τουρισμό.

Συνεπώς, απέναντι στις νέες εξελίξεις και προκλήσεις που έρχονται, επιβάλλεται, προκειμένου ο ελληνικός τουρισμός να διατηρήσει το προβάδισμα έναντι των ανταγωνιστριών χωρών, να αποκτήσουν οι πολίτες από την πλευρά τους «τουριστική συνείδηση» με την κατάλληλη ενημέρωση, αλλά και το κράτος να δώσει

ιδιαίτερη σημασία τόσο στην πολιτική που θα εφαρμόσει σε έναν τόσο ευαίσθητο τομέα, όσο και στα κίνητρα που θα θεσπίσει. Επι πλέον, καλό είναι να επιδιωχθεί η ανάδειξη και προβολή του εθνικού πολιτισμού, έτσι ώστε να ενισχύεται ταυτόχρονα η οικονομική ανάπτυξη της χώρας με τρόπους βιώσιμους.

Στόχος πολιτείας και πολιτών πρέπει να είναι η ποιοτική και αισθητική αναβάθμιση των γενικών και τουριστικών υποδομών της χώρας, η προσπάθεια για αύξηση της ζήτησης του τουριστικού προϊόντος σε όλες τις περιφέρειες, η ανάπτυξη τουριστικών προϊόντων υψηλών προδιαγραφών, η καλύτερη σύνδεση του οδικού, εναέριου και θαλάσσιου δικτύου για ευκολότερη πρόσβαση στη χώρα μας, η διαφήμιση του φυσικού της κάλλους.

Τέλος, νευραλγικός παράγοντας είναι η προσπάθεια για εκπαίδευση και συνεχή κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, ώστε να μπορεί να ακολουθεί τις συνεχώς μεταβαλλόμενες συνθήκες της εποχής και την εισαγωγή νέων τεχνολογιών για τον εκσυγχρονισμό των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων χωρίς την αλλοίωση του παραδοσιακού τους χαρακτήρα.

1.2 Διεθνής Τουριστική Αγορά

Η διεθνής τουριστική κίνηση, σύμφωνα με την έρευνα που εκπονήθηκε από τη Διεύθυνση Μελετών και Επενδύσεων του ΕΟΤ για την εξέλιξη της τουριστικής κίνησης το έτος 2004, στο διάστημα Ιανουαρίου-Αυγούστου 2004, ήταν εμφανώς βελτιωμένη σε σχέση με την αντίστοιχη περίοδο του 2003. Η μείωση των ευρύτερων γεωγραφικο-πολιτικών εντάσεων και οι θετικές οικονομικές επιδόσεις στις χώρες-πηγές τουριστικών ροών, οδήγησαν σε ραγδαία ανάκαμψη της τουριστικής ζήτησης σε όλες τις περιοχές του κόσμου. Σύμφωνα με τα στοιχεία που έχει συγκεντρώσει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού έως τον Οκτώβριο του 2004, ο αριθμός των διεθνών τουριστικών αφίξεων έφτασε τα 526 εκ., γεγονός που αντιστοιχεί σε αύξηση κατά 58 εκ.. αφίξεις (12%) σε σύγκριση με την ίδια περίοδο του 2003.¹

Η θετική πορεία του διεθνούς τουρισμού διαφαίνεται και από την πέραν των προβλέψεων άνοδο των αεροπορικών ταξιδιών. Την περίοδο Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2004, η επιβατική κίνηση στις τακτικές πτήσεις εμφανίζεται αυξημένη κατά 17,7% σε σχέση με την ίδια περίοδο του 2003². Η θετική αυτή πορεία όμως,

¹ Βλ. WTO, World Tourism Barometer, V. 2, No 3 October 2004

² Ανακοίνωση IATA 27 Οκτωβρίου 2004

ενδέχεται να επηρεαστεί δυσμενώς από την ενδεχόμενη διατήρηση της τιμής του πετρελαίου στα πρόσφατα, ιδιαίτερα υψηλά επίπεδα.

Ο αυξημένος ανταγωνισμός μεταξύ τουριστικών προορισμών, η αύξηση και η εξάπλωση των αερογραμμών χαμηλού κόστους, η αναζήτηση προσφορών και κρατήσεων τελευταίας στιγμής, η συνεχώς διευρυνόμενη χρήση του διαδικτύου, η ανάκαμψη του επιχειρηματικού τουρισμού, η έλευση του ευρώ, αποτελούν τα κυριότερα χαρακτηριστικά που καθορίζουν τις τάσεις στο διεθνή τουρισμό για το 2004.

Στην Ευρώπη, η ισχύς του ευρώ συνεχίζει να καθορίζει την κατανομή των ροών προς τους ευρωπαϊκούς προορισμούς, ενώ εμφανίστηκε ανάκαμψη της κίνησης από μακρινές αγορές (ΗΠΑ και Ιαπωνία) με προορισμό τις ευρωπαϊκές πόλεις. Τους πρώτους οκτώ μήνες του 2004 παρουσιάστηκε αύξηση του συνολικού αριθμού των αφίξεων κατά 6%, ενώ στις χώρες της ευρω-ζώνης και ιδιαίτερα στους κλασικούς προορισμούς που προσφέρουν κυρίως ήλιο και θάλασσα (π.χ. Ισπανία, Ιταλία, Ελλάδα) σημειώθηκε σχετική στασιμότητα. Πιο συγκεκριμένα, σύμφωνα με την έρευνα της Διεύθυνσης Μελετών και Επενδύσεων του ΕΟΤ (2004), παρουσιάστηκε αύξηση του εισερχόμενου τουρισμού κατά 13% από τις χώρες της Βόρειας Ευρώπης και, ιδιαίτερα, από το Ηνωμένο Βασίλειο. Οι χώρες της Κεντρικής και Ανατολικής Ευρώπης σημείωσαν επίσης σημαντική αύξηση εισερχόμενου τουρισμού.

Η καλή οικονομική κατάσταση στην Ευρώπη, καθώς και η αποκατάσταση της εμπιστοσύνης των καταναλωτών σε σημαντικές πηγές τουριστικών ροών, όπως η Γερμανία και η Γαλλία, εξακολουθούν να καθορίζουν, σύμφωνα με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Τουρισμού (2004), τις θετικές προοπτικές για τον ευρωπαϊκό τουρισμό. Ωστόσο, αξίζει να σημειωθεί ότι η εξέλιξη των συναλλαγματικών ισοτιμιών εξακολουθεί να επηρεάζει την κατανομή των τουριστικών ροών σε ενδο-ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι χώρες που επωφελούνται περισσότερο είναι η Ελβετία, οι χώρες της Κεντρικής και της Ανατολικής Ευρώπης, οι Μεσογειακές χώρες εκτός Ε.Ε (π.χ. Τουρκία, Αίγυπτος, Μαρόκο και Τυνησία), οι οποίες έχουν βελτιώσει σημαντικά την ποιότητα και την ποικιλία της προσφοράς τους, προσελκύοντας έτσι καταναλωτές που είναι ολοένα πιο ευαίσθητοι στις τιμές αλλά ταυτόχρονα επιζητούν ποιοτικές τουριστικές υπηρεσίες (value for money). Οι χώρες της διεύρυνσης απέκτησαν νέα ελκυστικότητα για τους ευρωπαίους εταίρους τους, γεγονός που οφείλεται στην ευκολότερη πρόσβαση, στις επενδυτικές ανταλλαγές και στην ανάπτυξη των

υποδομών τους.

Οι ολοένα βελτιούμενες υποδομές στη Βόρεια Αφρική και στη Μέση Ανατολή, το ισχυρό ευρώ και η σχετική απομάκρυνση των τρομοκρατικών απειλών, επηρεάζουν θετικά την ανάκαμψη της τουριστικής κίνησης και τις προοπτικές ανάπτυξης. Στην Τυνησία και το Μαρόκο, για παράδειγμα, οι διεθνείς αφίξεις αυξήθηκαν το 2004 κατά 19% και 17% αντίστοιχα.

Στις χώρες της Ασίας και του Ειρηνικού, επίσης, μετά τις απώλειες του 2003, λόγω της επιδημίας SARS, η τουριστική κίνηση το 2004 έχει δείξει αισθητά σημεία ανάκαμψης, ενώ έντονες εμφανίζονται οι ενδο-περιφερειακές ροές, με σημαντικά αυξανόμενη την παρουσία του εξερχόμενου τουρισμού από την Κίνα (20,2 εκ. εξερχόμενοι τουρίστες το 2003).

Εξάλλου, η οικονομική ανάκαμψη της Ιαπωνίας συνέβαλε στην αύξηση του εξερχόμενου τουρισμού κατά 31%. Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται και στην Ινδία, όπου η άνθηση της οικονομίας της τροφοδοτεί συνεχώς την εισερχόμενη και εξερχόμενη τουριστική κίνηση της περιοχής. Τέλος, σημαντική ανάκαμψη παρουσίασε και ο εισερχόμενος τουρισμός στην Ινδονησία και την Ταϊλάνδη.

Απαραίτητο, όμως, είναι να σημειώσουμε, για λόγους ακρίβειας, ότι τα στοιχεία που αφορούν τις χώρες της Ασίας, αναφέρονται σε δεδομένα μέχρι τον Οκτώβριο του 2004, πριν από τον καταστροφικό σεισμό του Δεκεμβρίου του 2004, που κυριολεκτικά άλλαξε το χάρτη της Ασίας. Δεδομένα για το τι θα συμβεί στην τουριστική κίνηση των ακτών του Ινδικού Ωκεανού μετά από το φονικό σεισμό δεν υπάρχουν ακόμη, όμως οι μέχρι τώρα ενδείξεις είναι ότι οι απώλειες σε υλικό και κτιριακό εξοπλισμό θα αποκατασταθούν γρήγορα χωρίς να επηρεάσουν ιδιαίτερα την τουριστική κίνηση των περιοχών αυτών.

Βασικό στοιχείο που υποστηρίζει αυτή την υπόθεση είναι ότι το χρηματιστήριο της Τζακάρτα, στις 29/12/2004 (εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα», 30/12/2004), λίγες μόνο μέρες μετά το σεισμό, έκανε ρεκόρ λόγω των μεγάλων προσδοκιών για ισχυρή οικονομική ανάπτυξη και των καλών οικονομικών αποτελεσμάτων των επιχειρήσεων της Ινδονησίας.

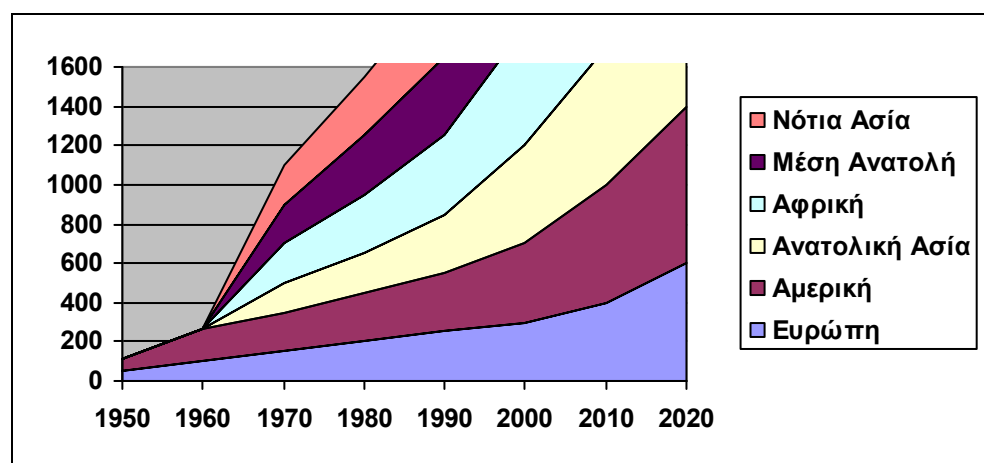
Όσον αφορά στην Αμερική, η εξασθένηση του δολαρίου φαίνεται να την έφερε σε πλεονεκτική θέση και ενίσχυσε την ελκυστικότητα των προορισμών της. Ευρωπαίοι προερχόμενοι από χώρες της Ευρωζώνης, αλλά και Καναδοί, Αυστραλοί και Ασιάτες, την επιλέγουν ως τουριστικό προορισμό με μεγαλύτερη συχνότητα από

ό,τι στο παρελθόν.

Είναι προφανές, λοιπόν, ότι η τιμή του πετρελαίου μετά την πρόσφατη ραγδαία άνοδο, οι ισοτιμίες του ευρώ έναντι των άλλων νομισμάτων, η σταθεροποίηση του ρυθμού ανάκαμψης των οικονομιών στις κύριες πηγές εξερχόμενου τουρισμού και η διεθνής πολιτική συγκυρία αποτελούν αποφασιστικούς παράγοντες, όπως επισημαίνει ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (2004), που αναμένεται να καθορίσουν την πορεία της διεθνούς τουριστικής κίνησης και στο άμεσο μέλλον. Τα παραπάνω στοιχεία σχετικά με την εξέλιξη της διεθνούς τουριστικής κίνησης, καθώς και οι προβλέψεις μέχρι το έτος 2020 εμφανίζονται διαγραμματικά στο διάγραμμα 1.2.

Διάγραμμα 1.2.

Η εξέλιξη της διεθνούς Τουριστικής κίνησης-Προβλέψεις

Πηγή: WTO, 2004

1.2.1 Παγκόσμια κατάταξη ξενοδοχειακών συγκροτημάτων

Σε γενικές γραμμές, η κατάταξη των μεγαλύτερων εμπορικών ξενοδοχειακών συγκροτημάτων στον κόσμο παραμένει αμετάβλητη, αφού όλα έχουν συνεχίσει την επέκτασή τους σε μεγάλο βαθμό μέσω της μεθόδου του franchising. Η μέθοδος αυτή χρησιμοποιήθηκε ως «δούρειος ίππος» από πολλές ξενοδοχειακές εταιρείες management, οι οποίες με τον τρόπο αυτό κατόρθωσαν να εξαπλωθούν σε περιοχές απ' όπου απουσίαζαν αυξάνοντας, έτσι, αισθητά την αναγνωσιμότητα των εμπορικών σημάτων τους (brand name).

Σύμφωνα με την έρευνα της εταιρείας MKG Consulting (2004) για την κατάταξη των δέκα μεγαλύτερων διεθνών ξενοδοχειακών συγκροτημάτων και των 20 μεγαλύτερων εμπορικών σημάτων (brands), στην πρώτη θέση της κατάταξης βρίσκεται η εταιρεία Intercontinental Hotels Group, η οποία έχει πάρει το προβάδισμα από την έως τώρα παγκοσμίως πρώτη Cendant.

Η Best Western, παραμένει το εμπορικό σήμα με τη μεγαλύτερη παγκόσμια κάλυψη, παρά τη συνεχιζόμενη πολιτική αυστηρών προδιαγραφών, η οποία οδηγεί στην απομάκρυνση μερικών από τα προηγμένα μέλη της, εμφανίζοντας μια ανεπαίσθητη αύξηση.

Συγκεκριμένα, με την ενίσχυση των προδιαγραφών που θα πρέπει να πληρούν τα μέλη της, το εμπορικό σήμα αυξήθηκε στο 0,4%, έχοντας πλέον στο ενεργητικό της 4.110 ξενοδοχεία και 310.245 δωμάτια. Η κατάταξη των εμπορικών σημάτων για το έτος 2004 δεν έδειξε σημαντική μεταβολή ανάμεσα στους κυρίαρχους του χώρου. Επίσης, δύο εμπορικά σήματα που επεκτάθηκαν σε μεγάλο βαθμό το 2003 ήταν το «Express by Holiday Inn» του συγκροτήματος Intercontinental (με αύξηση κατά 10,2% στον αριθμό των δωματίων) και η Novotel (με αύξηση κατά 7,3% στον αριθμό των δωματίων).

Από τον Πίνακα 1.2.1, προκύπτει ότι το συγκρότημα της Intercontinental Hotels βρίσκεται, σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της MKG Consulting (2004), στην πρώτη θέση ανάμεσα στην κατάταξη των δέκα μεγαλύτερων ξενοδοχειακών συγκροτημάτων. Η εξαγορά του «Candlewood Suites» στις ΗΠΑ από την «Intercontinental» για το ποσό των 15 εκατ. δολαρίων, ανέβασε τον αριθμό των ξενοδοχείων της σε 3.520 με συνολικά 536.518 δωμάτια.

Την ίδια στιγμή το ξενοδοχειακό συγκρότημα Cendant, το οποίο κυριαρχούσε στην παγκόσμια ξενοδοχειακή βιομηχανία, το 2004 εμφάνισε πτώση στον αριθμό των δωματίων, λόγω της αυστηρής πολιτικής που ακολούθησε και η οποία είχε ως συνέπεια το ξεκαθάρισμα του δικτύου της. Παρ' όλα αυτά, το συγκρότημα αριθμεί ακόμη 6.403 ξενοδοχεία με συνολικά 518.435 δωμάτια.

Αντίθετα, το ξενοδοχείο Marriott σταθεροποίησε την παρουσία του στην τρίτη θέση με μια αύξηση άνω των 26.000 δωματίων, μέγεθος που ανταποκρίνεται σε ποσοστό αύξησης 5,7%.

Η εταιρεία Accor, επίσης, συνέχισε τη διεθνή επέκτασή της. Η παγκόσμια προσφορά των ηγετικών ξενοδοχειακών συγκροτημάτων μέχρι τον Ιανουάριο του

2004 ήταν συνολικά 453.403 δωμάτια.

Τα αμερικανικά συγκροτήματα εμφάνισαν επίσης σημαντική αύξηση. Η Choice συνέχισε την ανάπτυξη της μέσω franchising και διεύρυνε την προσφορά της στο 4%, όπως συνέβη και με την εταιρεία Hilton Corp. και τη Carlson Hospitality Worldwide.

Πίνακας 1.2.1
Τα δέκα μεγαλύτερα Ξενοδοχειακά Συγκροτήματα

Κατάταξη		Ξενοδοχειακό Συγκρότημα	Χώρα	Μονάδες		Δωμάτια		Μεταβολή	
2003	2004			2003	2004	2003	2004	Δωμάτια	%
2	1	Intercontinental Hotels Groups	Ην. Βασίλειο	3.325	3.520	515.525	536.318	20.793	4,0%
1	2	Cendant	ΗΠΑ	6.513	6.403	536.097	518.435	-17.662	-3,3%
3	3	Marriott International	ΗΠΑ	2.493	2.656	453.851	479.882	26.031	5,7%
4	4	Accor	Γαλλία	3.829	3.894	440.807	453.403	12.596	2,9%
5	5	Choice	ΗΠΑ	4.664	4.810	373.722	388.618	14.896	4,0%
6	6	Hilton Corp.	ΗΠΑ	2.078	2.161	336.493	349.965	13.472	4,0%
7	7	Best Western	ΗΠΑ	4.064	4.110	308.911	310.245	1.334	0,4%
8	8	Starwood	ΗΠΑ	748	738	226.970	229.247	2.277	1,0%
9	9	Carlson Hospitality Worldwide	ΗΠΑ	847	881	141.923	147.624	5.701	4,0%
10	10	Hilton International	Ην. Βασίλειο	402	412	100.493	99.364	-1.129	-1,1%

Πηγή: MKG Consulting Database-03/04 (προσωρινά στοιχεία).

Συμπερασματικά, τα κορυφαία ξενοδοχειακά συγκροτήματα του κόσμου, παρά τις δυσκολίες που αντιμετώπισαν το 2003, έχουν διατηρήσει μια σταθερή ανάπτυξη στην κατάκτηση νέων μεριδίων αγοράς. Έτσι, τα δέκα μεγαλύτερα συγκροτήματα στον κόσμο παρουσίασαν αύξηση το 2003 της τάξης του 2,3% (αύξηση κατά 78.309 δωμάτια), σε αντίθεση με το 2002, όπου είχαν εμφανίσει αύξηση της τάξης του 2,6% στον αριθμό των δωματίων.

1.3 Εξέλιξη της τουριστικής κίνησης στην Ελλάδα

Όπως προαναφέρθηκε, το μερίδιο της Ελλάδας στην παγκόσμια αγορά τουρισμού είναι πολύ σημαντικό. Σε αφίξεις εκπροσωπεί το 1,88% του κλάδου παγκοσμίως με 13,10 εκ. αφίξεις το 2000, μέγεθος που αντιστοιχεί στο 3,25% του ευρωπαϊκού συνόλου. Τα αντίστοιχα μερίδιά της αναμένεται να φτάσουν για το έτος 2010 το 2,02% και 3,86% αντίστοιχα, με 20,34 εκατομμύρια αναμενόμενες αφίξεις, σύμφωνα με την έκθεση του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού (2002). Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα το τουριστικό συνάλλαγμα είναι 2,5 φορές μεγαλύτερο από το συνάλλαγμα που προέρχεται από βιομηχανικές εξαγωγές και 1,8 φορές μεγαλύτερο από την συνολική αξία των εξαγωγών.

Σύμφωνα με τα πρόσφατα στοιχεία της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας Ελλάδας (ΕΣΥΕ) και τα στοιχεία του Παγκόσμιου Οργανισμού Τουρισμού, το 2002 η χώρα μας καταλαμβάνει τη 15^η θέση στην παγκόσμια κατάταξη των χωρών υποδοχής, με 14.179.999 αφίξεις αλλοδαπών ταξιδιωτών στα σύνορα, σημειώνοντας αύξηση 0,87% έναντι του 2001.

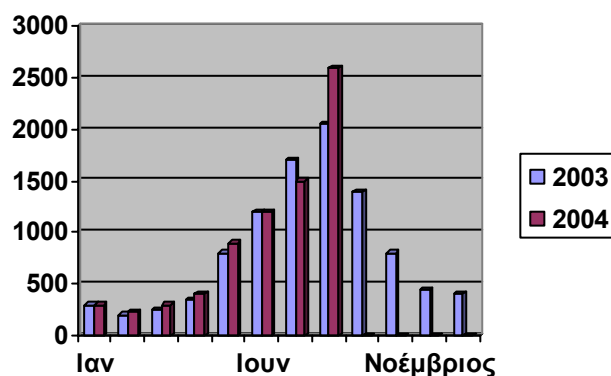
Οι αεροπορικές αφίξεις αλλοδαπών το 2002 ήταν μειωμένες κατά 3,72% σε σχέση με το 2001 και αποτέλεσαν το 73,61% του συνόλου των αφίξεων. Επίσης μειωμένες εμφανίστηκαν οι ακτοπλοϊκές αφίξεις κατά 1,38%, ενώ οι αφίξεις με χερσαία μέσα παρουσίασαν αύξηση κατά 16,52%, οφειλόμενη σε μεγάλο βαθμό σε αλλοδαπούς προερχόμενους από την Αλβανία.

Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία της ΕΣΥΕ (2001) σχετικά με τις διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχειακές μονάδες, το 2001 πραγματοποιήθηκαν συνολικά 61.567.209 διανυκτερεύσεις αλλοδαπών και ημεδαπών τουριστών, παρουσιάζοντας αύξηση ύψους 0,43% έναντι του 2000. Οι Έλληνες πραγματοποίησαν 14.983.243 διανυκτερεύσεις εξακολουθώντας να αποτελούν σημαντικό μέγεθος της ζήτησης, ενώ οι αλλοδαποί πραγματοποίησαν 46.636.293.

Την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου 2004, σημειώθηκε αύξηση των τουριστικών εισπράξεων κατά 10,4% έναντι της ίδιας περιόδου του 2000. Στο σύνολο του 2003, οι εισπράξεις από τουριστικές υπηρεσίες έφθασαν τα 9.460 εκ. ευρώ, παρουσιάζοντας μείωση κατά 8% έναντι του 2002. Η εξέλιξη των τουριστικών εισπράξεων κατά μήνα εμφανίζονται στο διάγραμμα 1.3.1, σύμφωνα με τα προσωρινά στοιχεία της Τράπεζας της Ελλάδας (Τ.τ.Ε.)(2004).

Διάγραμμα 1.3.1

Τουριστικές εισπράξεις 2003-2004 κατά μήνα (εκ. ευρώ)

Πηγή: Τ.τ.Ε. (προσωρινά στοιχεία 2004)

Ως προς τη θέση της χώρας μας στη διεθνή κατάταξη, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (WTO) “World Tourism Barometer” (Vol 2, No 2, June 2004), σε άρθρο του, απεικονίζει τις τουριστικές αφίξεις και τις τουριστικές εισπράξεις των χωρών με τις καλύτερες επιδόσεις κατά το 2003. Η Ελλάδα καταλαμβάνει τη 10η θέση στην παγκόσμια κατάταξη ως προς τις τουριστικές εισπράξεις το 2003, και βρίσκεται αμέσως μετά την Τουρκία. Παρουσιάζει μάλιστα, αύξηση σε σχέση με τις εισπράξεις του 2002 κατά 9,9%. (πίνακας 1.3.2)

Πίνακας 1.3.2

Κορυφαίοι Τουριστικοί προορισμοί-Διεθνείς τουριστικές εισπράξεις

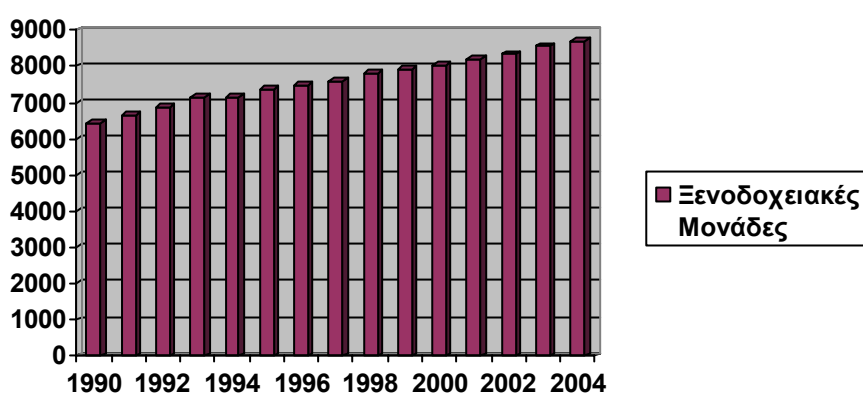
Σειρά Κατάταξης	USD δισεκατ.		Μεταβολή (%)		Τοπικά νομίσματα (%)	
	2002	2003	02/01	03/02	02/01	03/02
1. ΗΠΑ	66,5	65,1	-7,4	-2,2	-7,4	-2,2
2. Ισπανία	33,6	41,7	2,2	24,1	-3,2	3,7
3. Γαλλία	32,3	36,6	7,8	13,2	2,1	-5,4
4. Ιταλία	26,9	31,3	4,3	16,2	-1,2	-2,8
5. Γερμανία	19,2	23,0	4,0	20,0	-1,5	0,3
6. Ην. Βασίλειο	17,6	19,4	8,1	10,5	3,8	1,4
7. Κίνα	20,4	17,4	14,6	-14,6	14,6	-14,6
8. Αυστρία	11,2	13,6	11,1	21,0	5,2	1,2
9. Τουρκία	11,9	13,2	18,2	10,9	45,4	10,5
10. Ελλάδα	3,7	10,7	3,1	9,9	-2,3	-8,2

Πηγή: Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (WTO), 2004

Επίσης, σύμφωνα με το διάγραμμα 1.3.3 διαπιστώνεται ότι ραγδαία είναι η αύξηση των ξενοδοχειακών μονάδων την τελευταία 14ετία. Την τετραετία 2000-2004 καταγράφεται ανέγερση 675 νέων ξενοδοχειακών μονάδων, με αποτέλεσμα να φτάνουν τις 8.700 το 2004. Ο αριθμός των δωματίων αυξήθηκε μέσα σε μια τετραετία κατά 29.955 φτάνοντας το ύψος των 341.795 δωματίων και των 647.530 κλινών το έτος 2004 (Διαγράμματα 1.3.4 και 1.3.5). Υπάρχουν ακόμη 30.241 θέσεις κατασκήνωσης και 1.005 μικρά καταλύματα σε 352 κάμπινγκ, όπου μπορούν να φιλοξενηθούν άλλα 93.738 άτομα.

Διάγραμμα 1.3.3

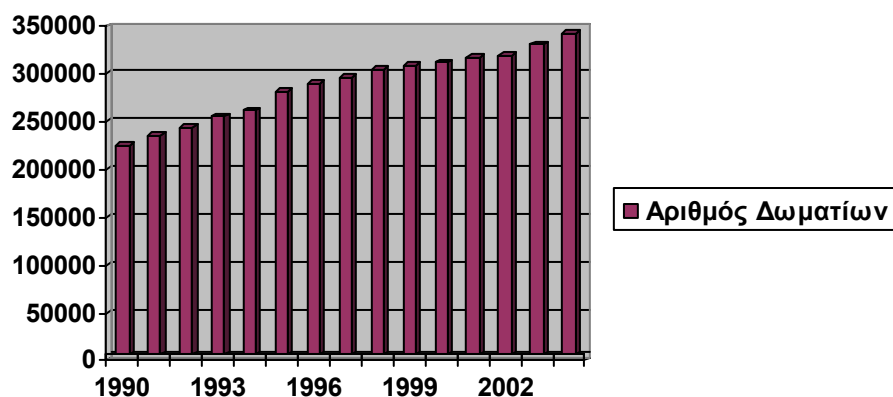
Εξέλιξη αριθμού Μονάδων Ενεργού Ξενοδοχειακού Δυναμικού 1990-2004

Πηγή: Δ/ση Μελετών και Επενδύσεων-ΕΟΤ, 2004

Διάγραμμα 1.3.4

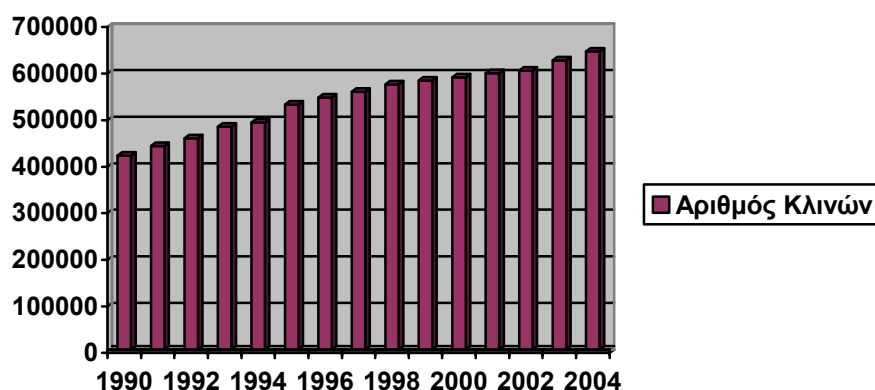
Εξέλιξη αριθμού Δωματίων Ενεργού Ξενοδοχειακού Δυναμικού 1990-2004

Πηγή: Δ/ση Μελετών και Επενδύσεων-ΕΟΤ, 2004.

Διάγραμμα 1.3.5

Εξέλιξη αριθμού Κλινών Ενεργού Ξενοδοχειακού Δυναμικού 1990-2004

Πηγή: Δ/ση Μελετών και Επενδύσεων-ΕΟΤ, 2004.

1.4 Η επίδραση των Ολυμπιακών Αγώνων στον τουρισμό

Η απόφαση για την τέλεση των Ολυμπιακών Αγώνων (Ο.Α.) του 2004 στην Ελλάδα είχε γεννήσει υψηλές προσδοκίες για αύξηση του τουριστικού ρεύματος, με αποτέλεσμα να επενδυθούν τεράστια κεφάλαια σε ποικίλες τουριστικές εγκαταστάσεις. Τα στατιστικά όμως στοιχεία δείχνουν ότι οι προσδοκίες διαψεύστηκαν τουλάχιστον ως προς τα βραχυπρόθεσμα αποτελέσματα. Σύμφωνα με την έρευνα της Δ/σης Μελετών και Επιδόσεων του ΕΟΤ (2004), η τουριστική κίνηση στην Αθήνα (και στην Ελλάδα γενικότερα) την περίοδο των Ο.Α., ως προς το συνολικό αποτέλεσμα, δε φαίνεται να έχει επηρεαστεί σημαντικά. Η διαπίστωση αυτή της Δ/σης Μελετών και Επιδόσεων του ΕΟΤ, στηρίζεται βέβαια σε προσωρινά και επιμέρους στοιχεία (2004), αλλά οι ενδείξεις είναι αρκετά ισχυρές.

Οι αφίξεις στο αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος με πτήσεις προέλευσης εξωτερικού τον Αύγουστο του 2004, όπως συνάγεται από τα στοιχεία του αεροδρομίου για τον συνολικό αριθμό διακινηθέντων επιβατών, ήταν αυξημένες περίπου κατά 6% έναντι του ίδιου μήνα του 2003. Συνολικά, στο διάστημα Ιανουαρίου - Αυγούστου 2004, σημειώθηκε αύξηση 8,3% στις διεθνείς αεροπορικές αφίξεις στην Αθήνα, σε σύγκριση με το ίδιο διάστημα του 2003, οπότε οι αφίξεις ήταν σχετικά χαμηλές λόγω του πολέμου στο Ιράκ και της επιδημίας SARS. Οι έκτακτες πτήσεις (charter), που θα μπορούσαν να προσφέρουν μια ένδειξη για το μερίδιο των τουριστών στο σύνολο των αφίξεων, αποτελούν ένα συνεχώς μειούμενο ποσοστό του συνόλου των αφίξεων στο αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος. Αυτό οφείλεται, τουλάχιστον εν μέρει, στην αύξηση των

τακτικών πτήσεων με αερογραμμές χαμηλού κόστους. Έτσι, ακόμη και τον Αύγουστο 2004, σημειώθηκε σημαντική μείωση του αριθμού των αφιχθέντων επιβατών με διεθνείς έκτακτες πτήσεις (charter) στην Αθήνα κατά -38,5%, ενώ στο σύνολο της περιόδου Ιανουαρίου-Σεπτεμβρίου 2004, η μείωση έφθασε το -32,06%.

Πίνακας 1.4.1

Συνολικός αριθμός επιβατών (αφίξεις και αναχωρήσεις) με πτήσεις εξωτερικού στο αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος

Μήνες	2004	2003	Μεταβολή 2004/2003
Ιανουάριος	489.070	470.932	3,90%
Φεβρουάριος	438.424	412.633	6,30%
Μάρτιος	574.277	507.368	13,20%
Απρίλιος	728.238	588.876	23,70%
Μάιος	716.090	667.268	7,30%
Ιούνιος	779.269	752.991	3,50%
Ιούλιος	898.751	856.385	4,90%
Αύγουστος	1.055.236	988.160	6,80%
Σύνολο	5.679.067	5.244.613	8,30%

Πηγή: Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών Ελ. Βενιζέλος, 2004

Πίνακας 1.4.2

Διακίνηση επιβατών διεθνών πτήσεων από το αεροδρόμιο Ελ. Βενιζέλος

Χώρες	Προγραμμα- τισμένες	Charter	Σύνολο	Charter/ Σύνολο
1. Γερμανία	1.176.110	3.651	1.179.761	0,3%
2. Ην. Βασίλειο	975.147	61.410	1.036.557	5,9%
3. Ιταλία	882.929	24.010	906.939	2,6%
4. Γαλλία	540.192	320.238	860.430	37,2%
5. Κύπρος	631.837	3.085	634.922	0,5%
6. Ολλανδία	306.211	637	306.848	0,2%
7. Βέλγιο	275.438	13.145	288.583	4,6%
8. Ελβετία	287.993	386	288.379	0,1%
9. Ισπανία	208.597	25.908	234.505	11,0%
10. ΗΠΑ	198.883	4.277	203.160	2,1%
Άλλες	1.714.246	117.508	1.831.754	6,4%
Σύνολο	7.197.583	574.255	7.771.838	7,4%

Πηγή: Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών Ελ. Βενιζέλος, 2004.

Πίνακας 1.4.3

Αεροδρόμιο «Ελ. Βενιζέλος»-Αφίξεις επιβατών με διεθνείς έκτακτες πτήσεις (charter)

Μήνες	2001	2002	2003	2004	Μεταβολή 04/03
Ιανουάριος		2.752	4.676	5.408	15,7%
Φεβρουάριος		2.255	2.055	1.714	-16,6%
Μάρτιος		10.145	3.274	5.731	75,0%
Απρίλιος	24.780	28.873	26.646	19.031	-28,1%
Μάιος	30.702	37.097	38.813	27.358	-29,5%
Ιούνιος	49.782	50.205	39.702	24.882	-37,3%
Ιούλιος	65.003	58.182	44.713	33.421	-25,3%
Αύγουστος	49.252	67.073	57.585	35.388	-38,5%
Σεπτέμβριος	15.751	44.424	39.747	21.684	-45,4%
Οκτώβριος	1.452	20.092	20.508		
Νοέμβριος	5.849	2.698	3.005		
Δεκέμβριος		7.143	10.620		
Σύνολο Ιαν.- Δεκ.		330.939	291.162		
Σύνολο Ιαν.- Σεπτ.		301.006	257.029	174.617	-32,06%

Πηγή: Διεθνές Αεροδρόμιο Αθηνών Ελ. Βενιζέλος, 2004.

Ως προς τα μακροπρόθεσμα οφέλη, όμως, σύμφωνα πάντα με την έρευνα της Δ/σης Μελετών και Επιδόσεων του ΕΟΤ (2004), οι προβλέψεις για το 2005 και για τα επόμενα έτη είναι ευοίωνες. Ο αριθμός των τουριστών που θα επισκεφθούν την Αθήνα και την Ελλάδα γενικότερα ενδέχεται να είναι αυξημένος, κυρίως λόγω της μεγαλύτερης «έκθεσης» και προώθησής της ως ιδανικού προορισμού και της εν γένει θετικής εικόνας που προβλήθηκε κατά τους Ο.Α. Αυτό, ωστόσο, είναι συνάρτηση και πολλών άλλων κρίσιμων παραγόντων, όπως είναι:

- Ο βαθμός ολοκληρωμένης και έγκαιρης προετοιμασίας και εκτέλεσης ειδικευμένης διαφημιστικής εκστρατείας,
- η ελκυστική τιμολόγηση της τουριστικής προσφοράς,
- η γενική οικονομική κατάσταση στις παραδοσιακές μεγάλες αγορές,
- η ισοτιμία ευρώ – δολαρίου,
- η τιμή του πετρελαίου, που επηρεάζει το κόστος των αερομεταφορών, αλλά

και το κόστος ζωής.

Όσον αφορά στις αφίξεις εξωτερικού στα άλλα αεροδρόμια της χώρας από το εξωτερικό, παρατηρήθηκε μείωση, τόσο στο διάστημα που προηγήθηκε των Ο.Α., όσο και κατά τον μήνα Αύγουστο. Αυτό ισχύει για τα μεγαλύτερα περιφερειακά αεροδρόμια (Ηράκλειο, Ρόδος, Κέρκυρα), σύμφωνα με στοιχεία των αεροδρομίων αυτών. Συγκεκριμένα, στην Κέρκυρα, τον Αύγουστο 2004 οι αφίξεις τουριστών με έκτακτες πτήσεις (charter) ήταν μειωμένες κατά 10,6% έναντι του ίδιου μήνα του 2003, ενώ συνολικά για την τουριστική περίοδο Μαρτίου-Σεπτεμβρίου 2004, η μείωση έφτασε το 10,8%, παρόλο που η προηγούμενη χρονιά ήταν δυσμενής. Στο αεροδρόμιο Ηρακλείου, η μείωση τον Αύγουστο 2004 έφτασε το 6,6% έναντι του Αυγούστου 2003, και την περίοδο Ιανουαρίου-Αυγούστου, το 5,4%.

Τέλος, ως προς τον αριθμό των διανυκτερεύσεων στα ξενοδοχεία της πρωτεύουσας, οι πληρότητες ήταν ικανοποιητικές το μήνα Αύγουστο, σύμφωνα με τις ανακοινώσεις της Ένωσης Ξενοδόχων Αττικής (Ε.Ξ.Α) (2004), λόγω της δέσμευσης δωματίων από την Ολυμπιακή Επιτροπή «Αθήνα 2004», όπως φαίνεται στον πίνακα που ακολουθεί. Δεν συνέβη, όμως, το ίδιο τους μήνες που προηγήθηκαν των Αγώνων. Έτσι, η μέση ετήσια πληρότητα των ξενοδοχείων της Αθήνας - Αττικής το 2004 αναμένεται να εμφανίσει αρκετά μικρότερη αύξηση. Οι πληρότητες που σημείωσαν τα Ξενοδοχεία της Αττικής το μήνα Αύγουστο του 2004 εμφανίζονται στον πίνακα 1.4.4.

Πίνακας 1.4.4
Πληρότητα Ξενοδοχείων Αττικής-Αύγουστος 2004

Κατηγορία	2003	2004
5 αστέρων	38,01%	80,49%
4 αστέρων	63,85%	79,60%
3 αστέρων	64,50%	77,40%
2 αστέρων	39,97%	71,75%

Πηγή: ΕΞΑ, 2004

Κεφάλαιο 2
Τουριστική Πολιτική

2.1 Γενικά

Ο Ελληνικός τουρισμός κατά τη μακρά πορεία του ως εποπτευόμενος φορέας από κάποιο υπουργείο, είναι σε διαρκή αναζήτηση διοικητικής ταυτότητας και πολιτικής στέγης, με κάποια διαλείμματα σταθερότητας. Παγίως βρίσκεται κάτω από τη στέγη του υπουργείου Εθνικής Οικονομίας ή Ανάπτυξης, ενώ υπάρχουν και εξαιρέσεις με την αυτόνομη παρουσία του σε υπουργικό επίπεδο.

Κατά γενική ομολογία μέχρι σήμερα, η κρατική μέριμνα για τη λεγόμενη «βαριά βιομηχανία» της Ελλάδας, τον τουρισμό είναι αποσπασματική και ελάχιστα ικανοποιητική. Συνέπεια της στάσης αυτής της επίσημης πολιτείας είναι η μείωση το έτος 2004 κατά 5% της τουριστικής κίνησης, που μεταφράστηκε σε μείωση εσόδων της τάξης του 15%, σε απώλεια 20.000 θέσεων εργασίας και σε αδυναμία πολλών τουριστικών επιχειρήσεων να πληρώσουν ακόμα και τις εργοδοτικές εισφορές τους («Το Βήμα», 2004).

Βέβαια, η πρωτική αυτή πορεία οφείλεται και σε άλλους παράγοντες, όπως είναι η οικονομική ύφεση που μαστίζει τις κυριότερες αγορές προέλευσης τουριστών, καθώς και ο έντονος ανταγωνισμός των εκτός ευρωζώνης χωρών, αλλά και ο κορεσμός του κλασικού μοντέλου «ήλιος και θάλασσα».

Από όσα προαναφέρθηκαν γίνεται πλέον φανερό ότι είναι επιβεβλημένη η λήψη μέτρων για τον τουρισμό ο οποίος αποτελεί μια από τις αιχμές του δόρατος για τις δημόσιες σχέσεις της χώρας στο εξωτερικό και ένα από τα σημαντικότερα στηρίγματά της, δεδομένης και της δομής της ελληνικής οικονομίας.

Για τους λόγους αυτούς η συγκρότηση Υπουργείου Τουριστικής Ανάπτυξης, καθώς και ειδικής Γραμματείας, η πρόσφατη εξαγγελία για σύσταση Τουριστικού Επιμελητηρίου, εποπτευόμενου από τον Ε.Ο.Τ., αλλά και η ένταξη πολλών τουριστικών επιχειρήσεων στο επιχειρηματικό πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα» αποτελούν ισχυρές ενδείξεις ότι κάτι μπορεί να αλλάξει στον ελληνικό τουρισμό. Το ζητούμενο βέβαια είναι, αυτό να οδηγήσει σε μια ριζική αλλαγή στο χώρο της οικονομίας και των επιχειρήσεων του κλάδου, με μακροπρόθεσμο, συντονισμένο και σταθερό σχεδιασμό, κάτι που έγινε πραγματικότητα στις αναπτυγμένες ευρωπαϊκές χώρες.

2.2 Παλαιός (2601/98) και νέος αναπτυξιακός νόμος (3299/04)

Οι αναπτυξιακοί νόμοι ενσωματώνουν, συνήθως, μια πολιτική ενίσχυσης της ροπής προς επένδυση του ιδιωτικού τομέα, προκειμένου να αυξηθεί η παραγωγική ικανότητα της οικονομίας και να βελτιωθεί η ανταγωνιστικότητά της. Παράλληλα προς τον κεντρικό αυτό στόχο, επιδιώκεται συνήθως και η ικανοποίηση άλλων διαστάσεων της οικονομικής πολιτικής, όπως είναι η κατά προτεραιότητα ενίσχυση ορισμένων οικονομικών δραστηριοτήτων, η προνομιακή μεταχείριση περιοχών της χώρας και η αύξηση της απασχόλησης.

Οι παράλληλες αυτές επιδιώξεις δεν είναι πάντοτε συνεπείς με την κεντρική στοχοθεσία, που είναι η μεγαλύτερη δυνατή σε ρυθμό και χρονικά διαρκέστερη, ανάπτυξη. Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι πολλές φορές αντιφατικά και κατ' ουσία αντιστρατεύονται τους επιδιωκόμενους κεντρικούς σκοπούς. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι η λογική που διαπερνά συχνά τις προβλεπόμενες ρυθμίσεις δεν εκπορεύεται πάντα από αποτελέσματα ερευνών, που να υποδεικνύουν, όχι μόνο τους κλάδους που διαθέτουν διεθνές συγκριτικό πλεονέκτημα, αλλά και το μέγεθος οικονομικών μονάδων οι οποίες να διασφαλίζουν, κατ' αρχήν τουλάχιστον, ποιότητα και ανταγωνιστικότητα.

Υπό το πρίσμα των προαναφερθέντων, θα γίνει μια κριτική επισκόπηση και εντοπισμός των κύριων αλλαγών μεταξύ του παλαιού αναπτυξιακού νόμου 2601/98 και του νέου 3299/04, με στόχο διαφανεί σε ποια σημεία πρέπει να υπάρξει ουσιαστική αλλαγή και αν ο νέος αναπτυξιακός νόμος θα μπορέσει να φέρει την επιθυμητή άνθηση στον τομέα του τουρισμού της χώρας μας.

Σύμφωνα με τον ν.3299/04, προωθείται η διεύρυνση των δικαιούχων των ενισχύσεων και, ειδικότερα, αίρεται η διάκριση που υπάρχει στον 2601/89 μεταξύ νέων και παλαιών φορέων, έτσι ώστε όλες οι επιχειρήσεις να έχουν δικαίωμα πρόσβασης σε όλα τα είδη των χορηγούμενων κινήτρων. Επίσης, με τον νέο νόμο παρέχεται η δυνατότητα, με την έκδοση υπουργικής απόφασης, να ενισχύονται με πρόσθετο ποσοστό μέχρι 15% οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις σε περιοχές της χώρας. Βαρύνουσας σημασίας είναι και η ενίσχυση, επιχειρηματικών δραστηριοτήτων, που δεν περιλαμβάνονταν στους παλαιότερους αναπτυξιακούς νόμους, όπως είναι:

1. Η υλοποίηση καινοτόμων επενδυτικών σχεδίων.
2. Η δημιουργία εμπορευματικών σταθμών και διαμετακομιστικών κέντρων.
3. Η δημιουργία από μεταφορικές επιχειρήσεις υποδομών αποθήκευσης,

συσκευασίας και τυποποίησης, καθώς και κλειστών χώρων στάθμευσης φορτηγών-οχημάτων.

4. Η ίδρυση θεματικών πάρκων, με σκοπό τη διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος.
5. Η δημιουργία επενδύσεων για την αφαλάτωση θαλασσινού ύδατος.
6. Η υλοποίηση καινοτομικών επενδυτικών σχεδίων.

Προς τη σωστή κατεύθυνση κινούνται και τα σημεία του νέου νόμου που προβλέπουν αύξηση των ποσοστών ενίσχυσης για τουριστικές επενδύσεις καθώς και για τον εκσυγχρονισμό ξενοδοχείων, αλλά και η παράλληλη απελευθέρωση του ανώτατου ενισχυόμενου ύψους για επενδύσεις εκσυγχρονισμού των ξενοδοχειακών μονάδων.

Μέχρι τώρα, το ανώτατο ύψος με το οποίο μπορούσε να ενισχυθεί το επιχειρηματικό σχέδιο, περιοριζόταν στο ποσό των 4,5 εκατ. ευρώ.

Αξιοσημείωτο είναι επίσης, ότι ο νέος αναπτυξιακός νόμος προβλέπει τη μείωση του ποσοστού της ελάχιστης απαιτούμενης, για την υπαγωγή των επενδύσεων, ιδίας συμμετοχής στο 25% από το 40% που ήταν τώρα.

Εξάλλου, ζήτημα μείζονος σημασίας για την επιτάχυνση των διαδικασιών αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων, είναι η διενέργεια του ελέγχου όχι μόνο από τις αρμόδιες υπηρεσίες του δημοσίου, αλλά και από ειδικούς εξωτερικούς εμπειρογνώμονες.

Παράλληλα, μειώνεται ο χρόνος αξιολόγησης των επενδυτικών σχεδίων σε δύο μήνες (ήταν 3 μήνες), ενώ το απαιτούμενο χρονικό διάστημα για τη σύνταξη της έκθεσης ελέγχου ορίζεται σε δύο μήνες (στον παλιό αναπτυξιακό νόμο δεν υπήρχε χρονικός περιορισμός).

2.3 Ο Αναπτυξιακός Νόμος 3299/04 και ο τουρισμός

Τα επενδυτικά σχέδια στον τομέα του τουρισμού που προβλέπονται από το νέο αναπτυξιακό νόμο είναι τα ακόλουθα:

1. Ίδρυση ή επέκταση ξενοδοχειακών μονάδων κατηγορίας τουλάχιστον τριών αστερών (3*), πρώην Β' τάξης.
2. Εκσυγχρονισμός ολοκληρωμένης μορφής λειτουργουσών ξενοδοχειακών μονάδων κατηγορίας τουλάχιστον δύο αστερών (2*), πρώην Γ' τάξης ή ξενοδοχειακών μονάδων που έχουν διακόψει

προσωρινά τη λειτουργία τους για πέντε έτη κατ' ανώτατο όριο, χωρίς στο διάστημα αυτό να έχει γίνει αλλαγή στη χρήση του κτιρίου και υπό τον όρο ότι κατά το χρόνο της προσωρινής διακοπής της λειτουργίας τους ήταν τουλάχιστον κατηγορίας δύο αστέρων (2*), πρώην Γ' τάξης.

3. Εκσυγχρονισμός ολοκληρωμένης μορφής λειτουργουσών ξενοδοχειακών μονάδων κατώτερης κατηγορίας των δύο αστέρων (2*), πρώην Γ' τάξης, σε κτίρια που χαρακτηρίστηκαν διατηρητέα ή παραδοσιακά, εφόσον με τον εκσυγχρονισμό τους αναβαθμίζονται τουλάχιστον σε κατηγορία δύο αστέρων (2*), πρώην Γ' τάξης.
4. Εκσυγχρονισμός ξενοδοχειακών μονάδων που αφορά στη δημιουργία συμπληρωματικών εγκαταστάσεων με την προσθήκη νέων κοινόχρηστων χώρων, νέων χρήσεων επί κοινόχρηστων χώρων, πισίνας και αθλητικών εγκαταστάσεων σε ξενοδοχειακές μονάδες τουλάχιστον κατηγορίας τουλάχιστον δύο αστέρων (2*), πρώην Γ' τάξης, με σκοπό την παροχή πρόσθετων υπηρεσιών.
5. Μετατροπή παραδοσιακών ή διατηρητέων κτιρίων σε ξενοδοχειακές μονάδες τουλάχιστον κατηγορίας δύο αστέρων (2*), πρώην Γ' τάξης.
6. Εκσυγχρονισμός ολοκληρωμένης μορφής λειτουργουσών τουριστικών οργανωμένων κατασκηνώσεων (camping) τουλάχιστον Γ' τάξης.
7. Ίδρυση, επέκταση, εκσυγχρονισμός συνεδριακών κέντρων, χιονοδρομικών κέντρων, ιαματικών πηγών, γηπέδων γκολφ, κέντρων θαλασσοθεραπείας, τουρισμού υγείας, προπονητικού-αθλητικού τουρισμού, θεματικών πάρκων που αποτελούν οργανωμένες μορφές τουρισμού, αυτοκινητοδρομίων απαραίτητων για την τουριστική ανάπτυξη της χώρας και τουριστικών λιμένων σκαφών αναψυχής (μαρίνες) για επενδυτικά σχέδια που γίνονται με πρωτοβουλία οποιουδήποτε φυσικού ή νομικού προσώπου ιδιωτικού δικαίου,

2.4 Βασικές Προτάσεις στο Νέο Αναπτυξιακό Νόμο για τον τουρισμό

1. Νέες επιχειρηματικές δραστηριότητες

Η ίδρυση θεματικών πάρκων με σκοπό τη διεύρυνση του τουριστικού προϊόντος.

2. Αύξηση κινήτρων

Παροχή πρόσθετου ποσοστού ενίσχυσης 5% σε: α) επενδύσεις ίδρυσης ξενοδοχειακών μονάδων κατηγορίας 4 ή 5 αστερών, β) επενδύσεις εκσυγχρονισμού ξενοδοχείων χαρακτηρισμένων ως παραδοσιακών ή διατηρητέων κ.λπ.

3. Διαφοροποίηση προϋποθέσεων ένταξης επιχειρήσεων για κίνητρα του Αναπτυξιακού Νόμου.

Προτείνονται ρυθμίσεις που ευνοούν επιχειρήσεις για την ενίσχυση των επενδύσεών τους π.χ. μειώνεται ο απαιτούμενος χρόνος για την ενίσχυση εκσυγχρονισμού ξενοδοχειακής μονάδας σε 5 χρόνια από τη λειτουργία της ή από τον προηγούμενο εκσυγχρονισμό. Επίσης απελευθερώνεται το ανώτατο ενισχυόμενο ύψος για τις επενδύσεις εκσυγχρονισμού ξενοδοχειακών μονάδων.

Συμπερασματικά, ο νέος αναπτυξιακός νόμος είναι σαφώς βελτιωμένος σε σχέση με παλαιότερους, παρέχοντας ισχυρά κίνητρα για ιδιωτικές επενδύσεις σε ό,τι αφορά στον τουρισμό.

Σύμφωνα με το Σύνδεσμο Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ), η λύση χρονιζόντων προβλημάτων και η άρση επενδυτικών αντικινήτρων είναι εμφανής, όμως φυσικά υπάρχει δυνατότητα περαιτέρω βελτίωσης του νόμου. Για παράδειγμα, ο επανακαθορισμός των επενδυτικών ζωνών με αποκλειστικά «τουριστικά» κριτήρια, θα επιτρέψει την ένταξη περισσότερων τουριστικών επιχειρήσεων στον αναπτυξιακό νόμο και θα αποτελέσει μια ουσιαστική διορθωτική παρέμβαση.

2.5 Β' ΚΠΣ

2.5.1 Βασικοί στόχοι και στρατηγική

Την περίοδο 1994-99 η αναπτυξιακή στρατηγική της Περιφέρειας εξειδικεύτηκε στην κατάθεση προτάσεων για δράσεις που ήταν δυνατόν να χρηματοδοτηθούν από το ΠΕΠ 1994-1999, καθώς και από άλλους κοινοτικούς και εθνικούς πόρους. Στρατηγικός στόχος εκείνης της περιόδου ήταν η ανάδειξη της Κρήτης σε οικονομικό και ερευνητικό κέντρο στο χώρο της Ν.Α. Μεσογείου.

Οι βασικοί ενδιάμεσοι στόχοι στους οποίους στηρίχτηκε η υλοποίησή του και σχετίζονται με τον τομέα του τουρισμού είναι:

- η ολοκληρωμένη ανάπτυξη με έμφαση στον τριτογενή τομέα. Για τον τριτογενή τομέα επιδιώχθηκε η αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων, ο εμπλουτισμός του τουριστικού προϊόντος και η βελτίωση της ποιότητας των τουριστικών υπηρεσιών.
- η βελτίωση της ποιότητας ζωής και η εφαρμογή μιας ορθολογικής περιβαλλοντικής πολιτικής. Η επίτευξη του στόχου αυτού προσεγγίστηκε μέσα από την εκπλήρωση της προστασίας και αναβάθμισης του περιβάλλοντος και της βελτίωσης των αστικών υποδομών.
- η ενίσχυση της συνοχής στο εσωτερικό της Περιφέρειας με τη βελτίωση της προσπελασιμότητας τοπικών κέντρων και την ιεράρχηση του οικιστικού δικτύου.
- η αναβάθμιση του ανθρώπινου δυναμικού με τη βελτίωση δεξιοτήτων και την εξοικείωση με καινοτομίες και εφαρμογές νέων τεχνολογιών.

2.5.2 Κύρια Έργα – Δράσεις

Για την επίτευξη των στόχων που τέθηκαν, προσδιορίστηκαν οι εξής βασικοί τομείς δράσης που σχετίζονται με τον τουρισμό:

A. Παραγωγικοί τομείς

- Ενίσχυση των ειδικών τουριστικών υποδομών και υπηρεσιών (μαρίνες, παρεμβάσεις σε ιστορικά κέντρα πόλεων, αναδείξεις μνημείων και περιοχών, ειδικές τουριστικές εκδηλώσεις, φορέας τουρισμού και κατάρτιση).
- Εκσυγχρονισμός των εγκαταστάσεων των τουριστικών καταλυμάτων.

B. Βελτίωση των Υποδομών Μεταφορών

- Παρεμβάσεις στο επαρχιακό και κοινοτικό δίκτυο.
- Έργα στις κύριες πύλες εισόδου – εξόδου (λιμάνια – αεροδρόμια).
- Ενίσχυση και βελτίωση των κάθετων αξόνων.

Γ. Βελτίωση Ποιότητας Ζωής

- Ολοκλήρωση των υποδομών υγείας.
- Κάλυψη των αναγκών στα δίκτυα ύδρευσης και αποχέτευσης και στις εγκαταστάσεις επεξεργασίας υγρών αποβλήτων.
- Αναπλάσεις ιστορικών χώρων και μνημείων (Κνωσός, Ενετικά Τείχη Ηρακλείου, ιστορικά κέντρα Ηρακλείου, Χανίων).
- Έργα διαχείρισης των υγρών και στερεών αποβλήτων και των υδάτινων πόρων, με σκοπό την προστασία και αναβάθμιση του περιβάλλοντος.
- Διαχειριστικές μελέτες και παρεμβάσεις για τα μικρά νησιά.

2.6 Γ' ΚΠΣ

2.6.1 Στόχοι – Προτεραιότητες

Ο σχεδιασμός του Γ' ΚΠΣ έλαβε υπόψη τα κρίσιμα νέα ζητήματα και τις νέες προκλήσεις που έχουν διαμορφωθεί, την ανάγκη ολοκλήρωσης των στόχων που προωθήθηκαν από το Β' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης και τις αναγκαίες ισορροπίες στις οικονομικές και κοινωνικές επιλογές, έτσι ώστε να υπάρχει, όσο γίνεται, μεγαλύτερη αντιστοιχία μεταξύ σχεδιαζόμενων δράσεων και προτεραιοτήτων.

Βασικός στόχος του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης είναι η συνέχιση και η παραπέρα ενίσχυση των πολιτικών για την πραγματική σύγκλιση, την περιφερειακή ανάπτυξη και την κοινωνική συνοχή.

Στο πλαίσιο αυτό, το Γ' Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στον αναπροσανατολισμό της διαμόρφωσης και προβολής του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και ειδικότερα:

1. Στη βελτίωση του ανθρώπινου δυναμικού μέσα από την Παιδεία και τη δημιουργία αποτελεσματικών δομών παροχής Επαγγελματικής Κατάρτισης. Στόχος είναι τόσο η διεύρυνση, όσο και η διασφάλιση ίσων ευκαιριών πρόσβασης σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης και σε όλες τις δομές παροχής Επαγγελματικής Κατάρτισης. Από την ποιότητα του ανθρώπινου δυναμικού εξαρτάται, σε μεγάλο

βαθμό η διασφάλιση της ποιότητας προϊόντων και υπηρεσιών που με τη σειρά της αναδεικνύεται ως ο κύριος παράγοντας ανάπτυξης των οικονομιών της Ευρώπης. Εξάλλου, ένα κατάλληλα εκπαιδευμένο ανθρώπινο δυναμικό αποτελεί όρο για τη συμμετοχή στην κοινωνία της πληροφορίας και προϋπόθεση για τη μακροπρόθεσμη αντιμετώπιση της ανεργίας.

2. Στην ανάδειξη της παραγωγικότητας και ανταγωνιστικότητας, ως πρωταρχικού παράγοντα της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης. Επιβάλλεται, συνεπώς, ο σχεδιασμός δράσεων που θα δίνουν έμφαση σε στοιχεία που προωθούν και ενισχύουν την παραγωγικότητα και, τελικά, την πραγματική σύγκλιση σε επίπεδο χώρας και περιφερειών.

3. Στις νέες τεχνολογίες και την πληροφορική, που αποτελούν στρατηγικό εργαλείο του ανταγωνισμού στις παγκοσμιοποιημένες αγορές, θέτοντας πιεστικά το πρόβλημα της ανάπτυξης μηχανισμών δημιουργίας, απορρόφησης και αξιοποίησής τους.

Κατά συνέπεια, μία στρατηγική εστιασμένη γύρω από τις νέες τεχνολογίες και την πληροφορική, η οποία δεν μεταφέρει απλά τεχνογνωσία από το εξωτερικό, αλλά και συμμετέχει ενεργά στην παραγωγή της, αποτελεί σημαντικό εργαλείο ανάπτυξης, με στόχο όχι μόνο την κάλυψη της απόστασης από τις αναπτυγμένες χώρες, αλλά και την απόκτηση πλεονεκτικής θέσης στο ευρύτερο διεθνές περιβάλλον.

4. Στην προστασία των φυσικών πόρων και, κατ' επέκταση, στην αναβάθμιση της ποιότητας ζωής, μέσα από την ανάγκη παραγωγικών αναδιαρθρώσεων και εξισορρόπησης αρνητικών λειτουργιών που δημιουργήθηκαν στο παρελθόν, για τον περιορισμό των προβλημάτων ρύπανσης του περιβάλλοντος.

5. Στην ανάδειξη της μοναδικής πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και της σύγχρονης πολιτιστικής δημιουργίας της Ελλάδας, που μπορούν να αποτελέσουν την αιχμή του δόρατος για την προσέλκυση, όχι μόνο τουριστών, αλλά και επιχειρηματικών κεφαλαίων και στελεχών.

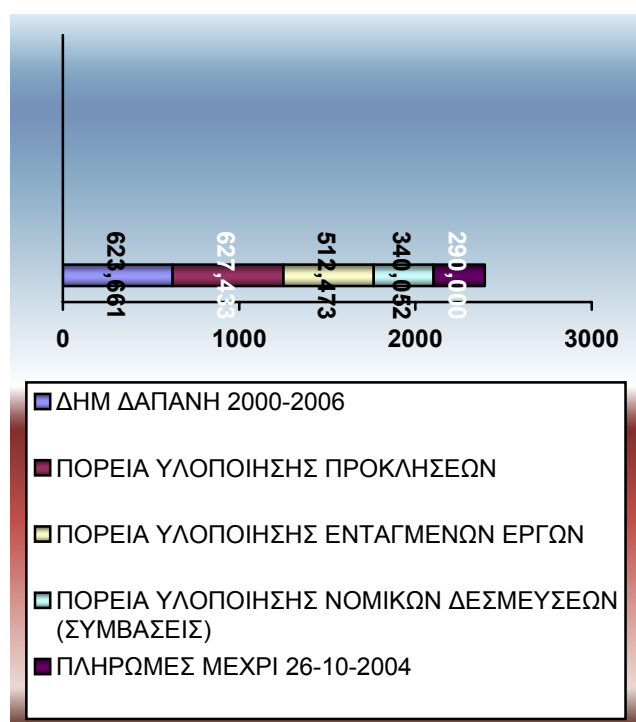
6. Στην εξοικονόμηση δημόσιας δαπάνης για έργα και δράσεις, που είναι εφικτό να αναληφθούν από ιδιωτικούς φορείς, με παράλληλη διασφάλιση των συμφερόντων του κοινωνικού συνόλου.

2.7. Πορεία Υλοποίησης του ΠΕΠ Κρήτης 2000-2006

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κρήτης (ΠΕΠ) στο πλαίσιο του Β' ΚΠΣ έκλεισε με απορρόφηση κονδυλίων 103,4%. Ο συνολικός προϋπολογισμός του ΠΕΠ Κρήτης, στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ (2000-2006), ανέρχεται στα 730 εκ. ευρώ. Η συνολική κοινοτική συμμετοχή ανέρχεται σε 467,7 εκατ. ευρώ που είναι το 75% της συνολικής δημόσιας δαπάνης (623,6 εκ. ευρώ) και προέρχεται από τα διαρθρωτικά ταμεία της Ένωσης. Τα υπόλοιπα 106,6 εκ. ευρώ αποτελούν την ιδιωτική συμμετοχή του συνολικού κόστους του ΠΕΠ. Στην αρμοδιότητα της Περιφέρειας Κρήτης, εκτός των έργων του ΠΕΠ, ανήκει και η υλοποίηση των έργων που χρηματοδοτεί το Ταμείο Συνοχής στην Κρήτη.

Η πορεία Υλοποίησης του ΠΕΠ Κρήτης στο πλαίσιο του Γ' ΚΠΣ απεικονίζεται στο διάγραμμα 2.7.1., η οποία, σε σχέση με τα υπόλοιπα περιφερειακά προγράμματα της χώρας, εμφανίζεται ιδιαίτερα ικανοποιητική.

Διάγραμμα 2.7.1
Πορεία Υλοποίησης (Π/Υ) ΠΕΠ Κρήτης 2000-2006

Πηγή: Επιτροπής Παρακολούθησης ΠΕΠ Κρήτης (2004)

**Παράρτημα Κεφαλαίου 2
Τουριστική Πολιτική**

2.8 Αποτελέσματα – Βαθμός επίτευξης στόχων του Β΄ ΚΠΣ

Η εγκεκριμένη Δημόσια Δαπάνη για την περίοδο 1994-99 στο ΠΕΠ Κρήτης ήταν 424,8 εκ. €.

Οι σημαντικότερες αναπτυξιακές επιπτώσεις από την υλοποίηση των Κοινοτικών Προγραμμάτων στην Κρήτη προέκυψαν από την αναβάθμιση των παραγωγικών υποδομών και την ενίσχυση των επενδύσεων. Ο αρχικός στόχος για τη σύγκλιση της Περιφέρειας με το μέσο αναπτυξιακό επίπεδο της χώρας κατακτήθηκε. Όμως, σημαντικοί δευτερεύοντες στόχοι δεν εκπληρώθηκαν πλήρως.

Στον τουρισμό, οι επιμέρους δράσεις και τα έργα που υλοποιήθηκαν είχαν ως αντικείμενο τον εμπλουτισμό και την αναβάθμιση του τουριστικού προϊόντος. Η περίοδος της εντατικής ανάπτυξης είχε εξαντληθεί, ενώ η διάχυση του τουριστικού ρεύματος σε νέες τουριστικές περιοχές ήταν περιορισμένη.

Η βελτίωση των υποδομών υποστήριξε σε μεγάλο βαθμό την αναπτυξιακή διαδικασία, αλλά η μη επαρκής χρηματοδότηση των παρεμβάσεων δεν επέτρεψε την ολοκλήρωση του βασικού οδικού δικτύου και των κοινωνικών υποδομών καθώς και την κάλυψη των αναγκών στη διαχείριση των υγρών και στερεών αποβλήτων.

2.9 Η κατανομή των πόρων του Γ΄ ΚΠΣ

Το Μάρτιο του 1999, το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο του Βερολίνου ενέκρινε, μετά από διαπραγματεύσεις, αυξημένα κονδύλια για τη χώρα μας, τα οποία μαζί με την εθνική, και την ιδιωτική συμμετοχή, προσδιορίζουν ένα ύψος πόρων 17,5 τρις δρχ., και προβλέπεται να διατεθούν για την υλοποίηση της νέας παρέμβασης, μέσω του Γ΄ Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης, του Β΄ Ταμείου Συνοχής και των νέων Κοινοτικών Πρωτοβουλιών.

Οι συνολικά κατανεμημένοι πόροι του νέου διαρθρωτικού προγράμματος στις επιμέρους προτεραιότητες που έχουν τεθεί (Γ΄ Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης & Ταμείο Συνοχής) ανέρχονται σε 12,5 τρις δρχ. με όρους δημόσιας δαπάνης και με εκτιμώμενο συνολικό κόστος 16,2 τρις δρχ. Τα παραπάνω στοιχεία εμφανίζονται στον πίνακα 2.9.1.

Πίνακας 2.9.1

Καταναμημένοι Πόροι Γ' ΚΠΣ & Ταμείου Συνοχής (δισ. δρχ.)

Άξονας Προτεραιότητας	Δημόσια Δαπάνη	Ιδιωτική Συμμετοχή	Συνολικό Κόστος
Ανάπτ.Ανθρώπινο υ Δυναμικού	1.486	37	1.523
Μεταφορές	3.864	1.488	5.352
Ανταγωνιστικότητα (Μεταποίηση, Τουρισμός, Ενέργεια, Έρευνα & Τεχνολογία)	1.120	958	2.078
Αγροτική Ανάπτυξη &Αλιεία	714	572	1.286
Βελτίωση Ποιότητας Ζωής	1.350	5	1.355
Κοινωνία της Πληροφορίας	773	194	967
Περιφερειακή Ανάπτυξη	3.189	500	3.689
Σύνολο	12.496	3.754	16.250

Πηγή: Γ' ΚΠΣ & Ταμείο Συνοχής , 2004.

Παράλληλα, σημαντικοί πόροι, ύψους 400 δις δρχ., αντλήθηκαν και μέσω των τεσσάρων (4) Κοινοτικών Πρωτοβουλιών (URBAN, INTERREG, LEADER & EQUAL).

2.10 ΠΕΠ Κρήτης 2000-2006

Το Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Κρήτης 2000-2006 εγκρίθηκε το 2001 από την Επιτροπή Παρακολούθησης του Προγράμματος, όπως άλλωστε και το Συμπλήρωμα Προγραμματισμού του Ε.Π., το οποίο και εφαρμόζεται μέχρι σήμερα.

Η στρατηγική της Περιφέρειας για το διάστημα 2000-2006, εστιάζεται σε έξι βασικούς τομείς παρέμβασης³ :

- Καινοτομία και Κοινωνία της Πληροφορίας
- Τουρισμός
- Περιβάλλον
- Αστική Ανάπτυξη
- Ανάπτυξη της Υπαίθρου και
- Επικοινωνίες - Μεταφορές

Το Συνολικό κόστος του Ε.Π. ανέρχεται σε 730.310.263 € με Δημόσια Δαπάνη 623.661.261 € και Ιδιωτική Συμμετοχή 106.649.002 €. Η συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ-ΕΚΤ-ΕΓΤΠΕ) ανέρχεται σε 467.745.949 € και αποτελεί το 75% της Δημόσιας Δαπάνης ή το 64% του συνολικού κόστους του προγράμματος.

Στα πλαίσια αυτά οι άξονες που διατυπώνονται για την υλοποίηση του Επιχειρησιακού Προγράμματος και σχετίζονται με την ανάπτυξη του τουριστικού τομέα είναι :

1) Ενίσχυση της Περιφέρειας ως ερευνητικού και τεχνολογικού πόλου στη Ν.Α. Μεσόγειο, προώθηση της καινοτομίας και ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της οικονομίας με:

- Ενίσχυση της εξωστρέφειας και της διεθνούς παρουσίας της Περιφέρειας.
- Ενίσχυση του περιφερειακού συστήματος καινοτομίας τόσο προς την κατεύθυνση της προσέλκυσης των επενδύσεων σε τομείς υψηλής τεχνολογίας όσο και προς την κατεύθυνση της ενίσχυσης της ανταγωνιστικότητας των επιχειρήσεων.
- Προώθηση της κοινωνίας της πληροφορίας.
- Διατήρηση του περιφερειακού εισοδήματος που δημιουργεί ο τουρισμός.

³ Πηγή: Περιφέρεια Κρήτης

Το συνολικό κόστος του άξονα ανήλθε σε 97.662.000 €, ενώ η Δημόσια Δαπάνη σε 50.992.000 €, με συμμετοχή του ΕΤΠΑ σε ποσοστό 75% (46.670.000 €) και Ιδιωτική Συμμετοχή ύψους 38.244.000 €.

2) Προστασία του περιβάλλοντος και μείωση των ενδοπεριφερειακών ανισοτήτων.

Το νέο ανταγωνιστικό προϊόν πρέπει να στοχεύει στην προστασία και ανάδειξη του περιβάλλοντος, βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων στις περιοχές επέμβασης, στην ενίσχυση της συνοχής μέσα από τη βελτίωση της προσπελασιμότητας, καθώς και στην ευαισθητοποίηση και κατάρτιση του ευρύτερου πληθυσμού σε θέματα προστασίας και διαχείρισης του φυσικού περιβάλλοντος.

Το συνολικό κόστος του άξονα ανέρχεται σε 208.603.000 €, ποσό που ταυτίζεται με τη Δημόσια Δαπάνη και με συμμετοχή του ΕΤΠΑ 75% (156.452.000 €).

3) Συμμετοχή της Περιφέρειας στα διεθνή μεταφορικά δίκτυα ως κόμβων διαμετακόμισης με:

- Βελτίωση των πυλών εισόδου-εξόδου για την ανάπτυξη των εμπορευματικών μεταφορών του νησιού και, κυρίως, για την αύξηση της εξαγωγής των παραγόμενων προϊόντων.
- Ανάδειξη της Κρήτης σε κόμβο διαμετακόμισης στον χώρο της Ανατολικής Μεσογείου.

Το συνολικό κόστος του άξονα ανέρχεται σε 42.492.000 €, ενώ η Δημόσια Δαπάνη σε 28.328.000 € με συμμετοχή του ΕΤΠΑ στο 75% (21.246.000 €) και Ιδιωτική Συμμετοχή ύψους 21.246.000 €.

4) Βελτίωση των οικονομικών λειτουργιών και της ποιότητας ζωής στα μεγάλα αστικά κέντρα:

- Προστασία και αναβάθμιση του αστικού περιβάλλοντος.
- Βελτίωση της ποιότητας ζωής των κατοίκων των αστικών κέντρων.
- Ανάπτυξη υποδομών εξυπηρέτησης των λειτουργιών των μεγάλων αστικών κέντρων.
- Ενδυνάμωση του εργατικού δυναμικού των αστικών κέντρων και ιδιαίτερα των ανέργων και των απειλούμενων από την ανεργία.

Το συνολικό κόστος του άξονα ανήλθε σε 109.675.000 €, η Δημόσια Δαπάνη σε 95.511.000 €, με συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ-ΕΚΤ) σε

ποσοστό 75% (5.750.000 ΕΚΤ- 65.883.000 ΕΤΠΑ) και Ιδιωτική Συμμετοχή ύψους 14.164.000 €.

5) Προώθηση της απασχόλησης-Παροχή ίσων ευκαιριών στη γνώση με:

- Προώθηση της απασχόλησης και δημιουργία νέων θέσεων εργασίας.
- Βελτίωση των υπηρεσιών σε ομάδες πληθυσμού που χρήζουν ιδιαίτερης υποστήριξης.
- Παροχή ίσων ευκαιριών απασχόλησης, ιδιαίτερα στις γυναίκες.
- Βελτίωση των γνώσεων και των δεξιοτήτων ανέργων και εργαζομένων.

Το συνολικό κόστος του άξονα ανέρχεται σε 41.667.000 €, η Δημόσια Δαπάνη σε 41.667.000 €, με συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΚΤ) σε ποσοστό 75% (31.250.000 €).

Τα ποσοστά απορρόφησης των Κονδυλίων του ΚΠΣ 2000-2006 από τη Περιφέρεια Κρήτης, σύμφωνα με τα στοιχεία που μας δίδονται από την Αρχή Πληρωμής έως 28/05/2004, εμφανίζονται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 2.10.1: Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης 2000-2006-Εισφορές από Ευρωπαϊκή Επιτροπή

ΠΕΠ Κρήτης	Ταμείο	2001	2002	2003	2004	Γενικό Σύνολο (σε ευρώ)
	ΕΤΠΑ	23.610.647	15.702.047	25.682.343	26.408.228	91.403.265
	ΕΚΤ	2.972.226	-	302.575	3.755.338	7.030.139
	ΕΓΤΠΕ	6.487.355	14.429.146	1.935.140	10.139.624	32.991.265
Σύνολο		33.070.228	30.131.193	27.920.058	40.303.190	131.424.669

Πηγή: Αρχή Πληρωμής (στοιχεία έως 28/05/04)

Όπως προαναφέρθηκε, η συνολική συμμετοχή των Διαρθρωτικών Ταμείων (ΕΤΠΑ-ΕΚΤ-ΕΓΤΠΕ) στο Γ' ΚΠΣ ανέρχεται σε 467.745.949 € και αποτελεί το 75% της Δημόσιας Δαπάνης ή το 64% του συνολικού κόστους του προγράμματος. Επομένως, από τα στοιχεία απορρόφησης τεκμαίρεται ότι το ΠΕΠ Κρήτης έχει απορροφήσει το 21% της Δημόσιας Δαπάνης ή το 18% του συνολικού κόστους του προγράμματος.

Κεφάλαιο 3
Κρήτη και Τουρισμός

3.1 Γενικά

Η Κρήτη είναι το πρώτο σε μέγεθος νησί της Ελλάδας και το πέμπτο της Μεσογείου, με συνολική επιφάνεια 8.336 τ. χλμ. Ο πληθυσμός της ανέρχεται σε 601.131, και είναι η δεύτερη περιφέρεια της χώρας όσον αφορά στην αύξηση του πληθυσμού, αφού μεταξύ 1991 και 2001 ο αριθμός των κατοίκων αυξήθηκε κατά 11,3%, σύμφωνα με την απογραφή του 2001.

Όπως αναφέρεται στην έρευνα «Οικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων Κρήτης» της ICAP (2004), η τομεακή κατανομή της οικονομικής δραστηριότητας στην Κρήτη παρουσιάζει σημαντικές διαφοροποιήσεις έναντι αυτής του συνόλου της χώρας. Υψηλότερη είναι και η μέση συνεισφορά του τριτογενούς τομέα, 72,4% έναντι 68,8%.

Ο τουρισμός είναι ιδιαίτερα σημαντικός. Εκτιμάται ότι περίπου το 15% του Ακαθάριστου Περιφερειακού Προϊόντος (ΑΠΠ) δημιουργείται από σχετικές δραστηριότητες, ενώ και ο πληθυσμός της κατά τη θερινή περίοδο αυξάνεται σημαντικά (2.500.000 επισκέπτες). Υπολογίζεται ότι το 40% του ενεργού πληθυσμού της Κρήτης απασχολείται άμεσα ή έμμεσα με τον τουρισμό.

Αντιθέτως, το μερίδιο της Κρητικής βιομηχανίας ήταν μόλις 11,4% έναντι 21,8% σε ολόκληρη την Ελλάδα. Ο μεγαλύτερος τομέας, από πλευράς πλήθους επιχειρήσεων, είναι ο τουρισμός, δεδομένου ότι ο αριθμός των τουριστικών μονάδων προσεγγίζει το 50% του συνόλου των επιχειρήσεων το 2002, με μερίδια όμως, στα συνολικά κεφάλαια και πωλήσεις αρκετά μικρότερα.

Η Κρήτη αποτέλεσε πόλο έλξης για τους ξένους επισκέπτες ήδη από τον 15^ο αιώνα. Ένα πλήθος περιηγητικών κειμένων (Buondelmonti Cr. «Ένας γύρος της Κρήτης στα 1415», Dapper O. «Περί της νήσου Κρήτης» (1688), Pashley R. «Ταξίδια στην Κρήτη» (1838) κ.ά.) με εκτενείς αναφορές για την κατάσταση του νησιού την εποχή που το επισκέπτονται, αλλά και με γεωγραφικές, ιστορικές, αρχαιολογικές, λαογραφικές ή ειδικού ενδιαφέροντος πληροφορίες είναι στη διάθεση των μελετητών, αλλά και όσων ενδιαφέρονται να διευρύνουν τις γνώσεις τους για την Κρήτη. Όμως, η συστηματική τουριστική ανάπτυξη του νησιού άρχισε την τελευταία 20ετία.

3.2 Παρούσα κατάσταση

Πρωταγωνιστικός είναι ο ρόλος της Κρήτης στον ελληνικό τουρισμό. Διαθέτει σημαντικές, μεγάλες, υψηλής τάξης μονάδες. Το μερίδιο των μονάδων πολυτελείας και Α΄ τάξης στο σύνολο των ξενοδοχείων ήταν 14,5% το 2002, αλλά το αντίστοιχο μερίδιο στο σύνολο των κλινών ήταν 39,1%, γεγονός που αποδεικνύει ότι το μέσο μέγεθος των μονάδων της τάξης αυτής είναι μεγαλύτερο του αντίστοιχου μεγέθους του συνόλου των ξενοδοχείων της Κρήτης. Αναλυτικά, η κατανομή του ξενοδοχειακού δυναμικού σε κατηγορίες παρατίθεται στον πίνακα 3.2.1.

Πίνακας 3.2.1
Το Ξενοδοχειακό Δυναμικό της Κρήτης (2002)

Τάξη	Μονάδες	Κλίνες	Μέσο Μέγεθος*
ΑΑ	21	10.247	488
Α	177	36.947	209
Β	284	27.880	98
Γ	728	40.492	56
Δ&Ε	156	5.100	33
Σύνολο	1.366	120.666	88

Πηγή: Περιφέρεια Κρήτης, 2003

*κλίνες ανά μονάδα

Σύμφωνα με τον πίνακα 3.2.2, του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΞΕΕ) για το έτος 2000, η Κρήτη κατέχει το μεγαλύτερο μερίδιο τόσο από πλευράς ξενοδοχειακής υποδομής και αριθμού δραστηριοποιούμενων μονάδων όσο και σε απόλυτα μεγέθη αριθμού δωματίων και κλινών.

Πίνακας 3.2.2
Ξενοδοχειακές Υποδομές (2000)

2000	Σύνολα Περιοχής			Σύνολα Περιοχής		
	Μονάδες	Λομάτια	Κλίνες	Μονάδες	Λομάτια	Κλίνες
Στερεά Ελλάδα	1.260	49.626	93.325	15,61%	15,86%	15,71%
Πελοπόννησος	612	21.757	41.524	7,58%	6,95%	6,99%
Ιόνια Νησιά	738	34.658	66.488	9,14%	11,07%	11,19%
Ήπειρος	192	4.992	9.643	2,38%	1,59%	1,62%
Νησιά Αιγαίου	390	10.935	20.948	4,83%	3,49%	3,53%
Κρήτη	1.306	61.887	116.513	16,18%	19,77%	19,62%
Δωδεκάνησα	975	55.368	105.036	12,08%	17,69%	17,68%
Κυκλάδες	841	18.992	36.397	10,42%	6,07%	6,13%
Θεσσαλία-Σποράδες	489	12.413	23.730	6,06%	3,97%	4,00%
Μακεδονία	1.196	39.857	75.637	14,81%	12,73%	12,73%
Θράκη	74	2.508	4.749	0,92%	0,80%	0,80%
Σύνολο	8.073	312.993	593.990	100,00%	100,00%	100,00%

Πηγή: ΞΕΕ, 2002.

Οι συνολικές διανυκτερεύσεις τουριστών στην Κρήτη παρέμειναν σχεδόν στάσιμες μεταξύ 2000 και 2002, σε περίπου 12,2 εκατομμύρια. Ωστόσο, έχει σημειωθεί κάμψη έναντι του 1999, όταν πραγματοποιήθηκαν 13,1 εκατομμύρια διανυκτερεύσεις. Στον πίνακα 3.2.3 εμφανίζεται ο αριθμός των διανυκτερεύσεων, ημεδαπών ή αλλοδαπών ανά έτος, ενώ στους 3.2.4 και 3.2.5 εμφανίζεται ο αριθμός των διανυκτερεύσεων των ημεδαπών και αλλοδαπών τουριστών κατά νομό, καθώς και οι ετήσιες διακυμάνσεις.

Πίνακας 3.2.3
Οι Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών και Ημεδαπών στην Κρήτη

Έτος	Διανυκτερεύσεις	% Μεταβολή
1998	11.830.707	2,9
1999	13.116.526	10,9
2000	12.457.367	-5,0
2001	12.579.897	1,0
2002	12.206.133	-3,0

Πηγή: ΕΟΤ και Περιφέρεια Κρήτης, 2003

Πίνακας 3.2.3 Οι Διανυκτερεύσεις Αλλοδαπών κατά Νομό

Νομός	1998	1999	2000	2001	2002
Χανίων	1.780.673	2.058.706	1.982.430	2.388.243	2.052.486
Ρεθύμνης	1.992.442	2.239.607	2.055.892	2.015.480	2.125.359
Ηρακλείου	5.437.006	5.913.645	5.756.873	5.496.907	5.368.667
Λασιθίου	1.780.079	2.038.519	1.846.506	1.771.283	1.780.222
Σύνολο	10.990.290	12.250.477	11.641.701	11.671.913	11.326.222

Πηγή: ΕΟΤ και Περιφέρεια Κρήτης, 2003

Πίνακας 3.2.4 Οι Διανυκτερεύσεις Ημεδαπών κατά Νομό

Νομός	1998	1999	2000	2001	2002
Χανίων	283.122	296.134	263.278	308.246	286.432
Ρεθύμνης	90.115	83.326	88.399	120.626	110.473
Ηρακλείου	349.457	361.586	332.542	342.903	346.161
Λασιθίου	117.723	125.003	131.447	136.209	136.845
Σύνολο	840.417	866.049	815.666	907.984	879.911

Πηγή: ΕΟΤ και Περιφέρεια Κρήτης, 2003

Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία των πινάκων 3.2.2, 3.2.3 και 3.2.4, που δίδονται από τον ΕΟΤ και την Περιφέρεια Κρήτης, πρώτος εμφανίζεται ο νομός Ηρακλείου τόσο σε διανυκτερεύσεις αλλοδαπών όσο και σε διανυκτερεύσεις ημεδαπών, όπως φαίνεται στον πίνακα 3.2.3 και 3.2.4 αντίστοιχα. Επίσης, από τον πίνακα 3.2.3 παρατηρείται ότι το έτος 2000, τη δεύτερη θέση σε διανυκτερεύσεις αλλοδαπών καταλαμβάνει το Ρέθυμνο και ακολουθούν τα Χανιά και το Λασιθί. Η κατάταξη αντιστρέφεται τη διετία 2001-2002 για το νομό Χανίων και Ρεθύμνου, ενώ ο Νομός Λασιθίου παραμένει στην τρίτη θέση. Ως προς την κατάταξη των νομών από τις διανυκτερεύσεις ημεδαπών για τα έτη 2000-2002, παραμένει ίδια, με το Ηράκλειο να κατέχει την πρώτη θέση και να ακολουθούν τα Χανιά, το Λασιθί και το Ρέθυμνο. Το Ρέθυμνο, παρά το γεγονός ότι κατέχει την τελευταία θέση στην τουριστική κατάταξη των νομών, τα τελευταία δύο χρόνια παρουσιάζει μια ικανοποιητική αύξηση των ημεδαπών διανυκτερεύσεων (Πίνακας 3.2.4).

Συγκρίνοντας τους δύο πίνακες 3.2.3 και 3.2.4 συνάγεται ότι η Κρήτη διατηρεί τα σκήπτρα σε διανυκτερεύσεις αλλοδαπών, ενώ αντίθετα υστερεί σε διανυκτερεύσεις ημεδαπών, γεγονός που επιβεβαιώνεται και από τον πίνακα 3.2.5, όπου παρουσιάζεται η ποσοστιαία συμμετοχή της Κρήτης στο μερίδιο του εσωτερικού και εξωτερικού τουρισμού σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα.

Σε πανελλαδικό επίπεδο, σύμφωνα με την έρευνα «Βασικά στατιστικά στοιχεία του τουρισμού στην Κρήτη», των Ζοπουνίδη και Γαγάνη (2004), το ¼ των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών στην Ελλάδα αντιστοιχεί στην Κρήτη. Πρόκειται, δηλαδή, για τη συντριπτική πλειονότητα των διανυκτερεύσεων αλλοδαπών τουριστών, αφού το ποσοστό συμμετοχής στο σύνολο των διανυκτερεύσεων την τελευταία πενταετία ανέρχεται σε 93,45%. Αντίθετα, μόνο το 6,55% αφορά διανυκτερεύσεις ημεδαπών, ποσοστό ιδιαίτερα χαμηλό σε σχέση με τον εθνικό μέσο όρο (24,32%), υποδηλώνοντας τόσο τα προβλήματα που προκύπτουν λόγω της απόστασης της Κρήτης από την υπόλοιπη Ελλάδα -πράγμα που συνεπάγεται αυξημένο κόστος μεταφοράς επισκεπτών- όσο και την ανάγκη αύξησης της συμμετοχής των ημεδαπών με την υιοθέτηση του κατάλληλου μίγματος κινήτρων και μεθόδων προβολής.

Πίνακας 3.2.5
Διανυκτερεύσεις σε ξενοδοχεία (2000)

	ΚΡΗΤΗ	% ΚΡΗΤΗ	% ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ	ΕΛΛΑΔΑ	% ΕΛΛΑΔΑ
ΗΜΕΔΑΠΟΙ	815.666	6,55%	5,44%	14.983.243	24,32%
ΑΛΛΟΔΑΠΟΙ	11.641.701	93,45%	24,96%	46.636.293	75,68%
ΣΥΝΟΛΟ	12.457.367	100%	20,22%	61.619.536	100%

Πηγή: Περιφέρεια Κρήτης, 2001

Ως προς την πληρότητα των καταλυμάτων για την περίοδο 2000-2002, σύμφωνα με τον πίνακα 3.2.6, παρατηρείται μια φθίνουσα πορεία σε ότι αφορά την πληρότητα των ξενοδοχειακών καταλυμάτων, με το νομό Χανίων να εμφανίζει τη μεγαλύτερη σταθερότητα.

Πίνακας 3.2.6
Πληρότητα καταλυμάτων 2000 – 2002

ΚΡΗΤΗ	2000	2001	2002
N. ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	83,28	76,01	77,08
N. ΛΑΣΙΘΙΟΥ	72,98	66,63	65,77
N. ΡΕΘΥΜΝΗΣ	86,07	79,01	77,33
N. ΧΑΝΙΩΝ	73,14	77,10	73,43
ΣΥΝΟΛΟ	79,94	75,12	74,41

Πηγή: Περιφέρεια Κρήτης, 2002

Εντούτοις, σύμφωνα με τους Ζοπουνίδη και Γαγάνη (2004), η Κρήτη διατηρεί τα υψηλότερα ποσοστά πληρότητας σε σχέση με την υπόλοιπη Ελλάδα με μέσο ποσοστό πληρότητας 63,46%.

Σε ό,τι αφορά τις αγορές για τον τουρισμό της Κρήτης, σύμφωνα πάντα με την έρευνα «Βασικά στατιστικά στοιχεία του τουρισμού στην Κρήτη»(Ζοπουνίδης - Γαγάνης, 2004), οι κυριότερες είναι η Γερμανία, Μ. Βρετανία, Σκανδιναβία, Γαλλία και Ολλανδία.

Στον πίνακα 3.2.7 καταγράφονται τα ποσοστά αφίξεων charter στα δύο μεγάλα αεροδρόμια της Κρήτης.

Πίνακας 3.2.7 Αφίξεις charter στα αεροδρόμια Ηρακλείου και Χανίων (2002)

ΓΕΡΜΑΝΙΑ	25,79%
Μ. ΒΡΕΤΑΝΙΑ	17,85%
ΣΚΑΝΔΙΝΑΒΙΑ	17,15%
ΟΛΛΑΝΔΙΑ	6,79%
ΓΑΛΛΙΑ	8,00%
ΑΥΣΤΡΙΑ	3,76%
ΒΕΛΓΙΟ- ΛΟΥΞΕΜΒΟΥΡΓΟ	4,01%
ΕΛΒΕΤΙΑ	2,41%
ΙΤΑΛΙΑ	3,51%
ΛΟΙΠΕΣ ΧΩΡΕΣ	3,55%
ΑΝΑΤΟΛΙΚΗ ΕΥΡΩΠΗ	7,18%

Πηγή: Περιφέρεια Κρήτης, 2002

Το σύνολο των αφίξεων μέσω έκτακτων πτήσεων (charter) ήταν το έτος 2002 για τα δύο αεροδρόμια 2.527.838. Παρουσίασαν δηλαδή, μικρή μείωση σε σχέση με το έτος 2001, οπότε καταγράφηκαν 2.575.010 αφίξεις (μείωση 1,83%). Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του αεροδρομίου Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης» (2004), ο συνολικός αριθμός επιβατών, που διακινήθηκαν από τον Ιανουάριο ως το Σεπτέμβριο του 2004 με εκτάκτες πτήσεις (charter) από το εξωτερικό, ανήλθε στους 1.698.156, ενώ το αεροδρόμιο των Χανίων εξυπηρέτησε περίπου το ένα τρίτο της συνολικής κίνησης του Ηρακλείου (393.256 αφίξεις κατά το πρώτο οκτάμηνο του 2004).

Στην Κρήτη υπάρχουν έξι κεντρικά λιμάνια που εξυπηρετούν την επιβατική κίνηση της περιοχής, από τα οποία τα τέσσερα βρίσκονται στις πρωτεύουσες του νησιού, ενώ το πέμπτο βρίσκεται στη Σητεία του Νομού Λασιθίου και το έκτο στο

Καστέλι Κισάμου του Νομού Χανίων. Σύμφωνα με τα στατιστικά στοιχεία του Οργανισμού Λιμένος Ηρακλείου (ΟΛΗ) (2003), τα λιμάνια του Ηρακλείου και των Χανίων παρουσιάζουν τη μεγαλύτερη επιβατική κίνηση. Το λιμάνι του Ηρακλείου αποτελεί τον πρώτο σταθμό εισόδου στη χώρα μας με 5,5 χιλιάδες επισκέπτες κατά το διάστημα Ιανουαρίου-Ιουνίου του 2003. Το 97% της συνολικής διακίνησης επιβατών, καλύπτεται από ημεδαπούς τουρίστες, ενώ το υπόλοιπο 3% από αλλοδαπούς. Κατά την περίοδο 1979-1988, η επιβατική κίνηση σημείωσε σημαντικές διακυμάνσεις από έτος σε έτος. Το 1988 η συνολική διακίνηση επιβατών έφτασε τους 817.000 επιβάτες, το 1999 τους 930.000 ενώ το 2010 προβλέπεται να φτάσει στους 1.500.000.

Για την απόκτηση πληρέστερης εικόνας σχετικά με την υφιστάμενη κατάσταση του Κρητικού τουρισμού, σκόπιμο είναι να γίνει αναφορά στις ειδικές τουριστικές υποδομές Ελλάδας και Κρήτης και στη συνέχεια να συγκριθούν με εκείνες άλλων ανταγωνιστικών τουριστικά χωρών. (Πίνακας 3.2.8)

Πίνακας 3.2.8

Ειδικές τουριστικές υποδομές σε Ελλάδα και ανταγωνίστριες χώρες

Τουριστική υποστ. υποδομή	Ελλάδα	Κρήτη	Ισπανία	Τουρκία	Κύπρος	Πορτογαλία	Αίγυπτος
Συνεδριακά Κέντρα	9	3	46	6	2	44	1
Γήπεδα Γκολφ	4	1	254	10	2	55	11
Κέντρα θαλασ/πείας	5	3	89	31	5	42	2
Χιονοδρομικά κέντρα	19	0	28	17	1	1	0
Καζίνο	8	0	29	29	0	11	18

Πηγή: Διεύθυνση Τουρισμού Περιφέρειας Κρήτης, 2002

Σύμφωνα με τη μελέτη «Ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας με άλλες Μεσογειακές χώρες του τουριστικού τομέα: μια πολυκριτήρια προσέγγιση» των Ζοπουνίδη, Γαγάνη και Πασιούρα (2004), οι ειδικές τουριστικές υποδομές της

Ελλάδας παρουσιάζουν μεγάλη υστέρηση συγκριτικά με εκείνες των ανταγωνιστριών χωρών.

Είναι χαρακτηριστικό ότι η Ισπανία διαθέτει 254 γήπεδα γκολφ διεθνών προδιαγραφών, η Πορτογαλία 55, η Τουρκία 10, ενώ η Ελλάδα μόνο 4.

Απογοητευτική είναι η εικόνα που παρουσιάζεται και στο θαλάσσιο τουρισμό. Η Τουρκία διαθέτει σήμερα 15 μαρίνες δυναμικότητας 5.000 θέσεων έναντι μόλις 2.800 θέσεων που προσφέρει η Ελλάδα.

Πίνακας 3.2.9

Ποσοστό τουριστικών αφίξεων για το διάστημα Νοεμβρίου 1999-Μαρτίου 2000

ΧΩΡΑ	% ΑΦΙΞΕΩΝ
ΠΟΡΤΟΓΑΛΙΑ	28,95
ΙΣΠΑΝΙΑ	25,84
ΤΟΥΡΚΙΑ	20,54
ΚΥΠΡΟΣ	19,12
ΕΛΛΑΔΑ	10,03

Πηγή: Διεύθυνση Τουρισμού Περιφέρειας Κρήτης, 2001

Στην έλλειψη ειδικών υποδομών έρχεται να προστεθεί και η σχεδόν παντελής έλλειψη χειμερινού τουρισμού, όπως συμπεραίνουν οι Ζοπουνίδης-Γαγάνης (2004). Η έρευνα της Euromonitor (2004) αναφέρει ότι το 88% των αφίξεων στην Ελλάδα πραγματοποιείται κατά τη θερινή περίοδο Ιουνίου-Σεπτεμβρίου, ενώ άλλες ανταγωνίστριες χώρες με δυσμενέστερες κλιματολογικές συνθήκες, έχουν αρκετά υψηλότερα ποσοστά κατά τη χειμερινή περίοδο. Το γεγονός αυτό επιβεβαιώνεται και στον πίνακα 3.2.9, όπου η Ελλάδα εμφανίζεται στην τελευταία θέση, σε ό,τι αφορά στον τουρισμό κατά τη χειμερινή περίοδο.

Η εγκυρότητα των προαναφερόμενων στοιχείων ενισχύεται από την έρευνα “Hotel Study”, που εξέδωσε η εταιρεία JBR Hellas-Horwath (2004) και αφορά στις επιδόσεις των ελληνικών ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Το 2003 δεν ήταν μια καλή χρονιά για τον Ελληνικό ξενοδοχειακό κλάδο από άποψη μικτού λειτουργικού κέρδους και εσόδων. Συγκεκριμένα, το μικτό λειτουργικό κέρδος για τα περισσότερα ελληνικά ξενοδοχεία, κυμάνθηκε πέρυσι σε επίπεδα της τάξης του 10% ως 15%. Επίσης, ο δείκτης μικτού λειτουργικού κέρδους ανά διαθέσιμο δωμάτιο παρουσίασε πτώση κατά 40% σε σχέση με το 2002 και κατά 60% σε σχέση με το 2001. Βασική αιτία της πορείας αυτής είναι η περαιτέρω πτώση του μέσου εσόδου ανά διαθέσιμο δωμάτιο κατά 15% περίπου σε σχέση με το 2002 ή 25% σε σχέση με το 2001.

3.3 Χαρακτηριστικά Κρητικού τουριστικού προϊόντος

Ο τουριστικός τομέας στην Κρήτη -αλλά και πανελλαδικά- διέρχεται κρίση τα τελευταία έτη με καθήλωση ή και μείωση των συνολικών τουριστικών εσόδων. Η ανισορροπία προσφοράς και ζήτησης έχει οδηγήσει τις τιμές προσφοράς τουριστικών πακέτων σε καθήλωση για να επιτευχθεί κάλυψη των κλινών, γεγονός που οδηγεί σε μικρά περιθώρια κέρδους, με συνέπεια τη μείωση της δυνατότητας των επιχειρήσεων για επενδύσεις. Το γεγονός αυτό τροφοδοτείται και από δομικές αδυναμίες του τουριστικού τομέα. Οι κυριότερες είναι:

- η άνιση γεωγραφική κατανομή των τουριστικών δραστηριοτήτων,
- ο έντονα εποχιακός χαρακτήρας του τουρισμού,
- η αναντιστοιχία μεταξύ ποιότητας και τιμής του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος και
- ο ελλιπής έλεγχος για την ορθολογική οικιστική ανάπτυξη των τουριστικών περιοχών.

Ποιότητα, διαμόρφωση, αναβάθμιση είναι οι λέξεις-κλειδιά για την ανταγωνιστικότητα του τουριστικού προϊόντος προκειμένου να αντιμετωπιστεί η σημερινή δύσκολη συγκυρία.

Σε ό,τι αφορά στη γεωγραφική κατανομή των τουριστικών δραστηριοτήτων, η ανάπτυξη του τουρισμού δεν είναι ισόρροπη μεταξύ της βόρειας και νότιας ακτής της Κρήτης. Ο βαθμός ανάπτυξης είναι υψηλός στη βόρεια πλευρά και χαμηλός στη νότια, με εξαίρεση κάποιους μικρούς πόλους.

Η εποχικότητα του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος είναι έντονη, αφού το 85% των αφίξεων των επισκεπτών στο νησί πραγματοποιούνται κατά την περίοδο μεταξύ Μαΐου- Σεπτεμβρίου.

Η κρατική υποδομή (δρόμοι, αεροδρόμια, αποχετεύσεις, συλλογή απορριμμάτων, ύδρευση) δεν ανταποκρίνεται επαρκώς στις ανάγκες του μεγάλου αριθμού επισκεπτών στο νησί. Ταυτόχρονα, η ποιότητα του τουριστικού προϊόντος δεν είναι πάντα η απαιτούμενη σε ορισμένους, κύρια μη ξενοδοχειακούς τομείς, και το σύστημα πιστοποίησης και ελέγχου της ποιότητας είναι ανεπαρκές ή δεν υφίσταται.

Ο έλεγχος για την ορθολογική οικιστική ανάπτυξη στις τουριστικές περιοχές είναι ελλιπής και αναποτελεσματικός, με συνέπεια να μη μπορεί να ανακοπεί η

παράνομη και άναρχη δόμηση που αλλοιώνει την παραδοσιακή εικόνα των οικιστικών συνόλων.

Πολλές υποδομές που δημιουργήθηκαν στο παρελθόν για να καλύψουν τουριστικές ανάγκες ή για διάφορους άλλους λόγους, εγκαταλείφθηκαν και παραμένουν αναξιοποίητες. Παράδειγμα αποτελούν οι πεζοπορικές και πολιτιστικές διαδρομές που ενώ χρηματοδοτήθηκαν κατά τις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους γενναία, εντούτοις, δεν έτυχαν σωστής διαχείρισης, με αποτέλεσμα να παραμένουν στην πλειοψηφία τους ανεκμετάλλευτες(π.χ το χιονοδρομικό κέντρο στην περιοχή των Ανωγείων Ηρακλείου).

Επανάληψη αυτού του φαινομένου, παρατηρείται και σε άλλες υποδομές, όπως είναι τα ορειβατικά καταφύγια, τα οποία, ενώ έχουν τη δυνατότητα να φιλοξενήσουν τουρίστες, ικανοποιούν μονάχα τις ανάγκες τοπικών ορειβατικών συλλόγων.

Σε λανθάνουσα επίσης κατάσταση και -πολλές φορές- σε λάθος κατεύθυνση βρίσκονται οι πολιτιστικές εκδηλώσεις που διοργανώνονται από πολιτιστικούς συλλόγους και Δήμους, οι οποίες, για να αποδώσουν, απαιτούν επαναπροσδιορισμό και αναβάθμιση.

Ειδική κατηγορία, χρήζουσα άμεσης αντιμετώπισης, αποτελεί το σύνολο των υποδομών που εντάσσονται στη φιλοσοφία του θεματικού τουρισμού αλλά δεν επαρκούν ποσοτικά, ώστε να στηρίζουν κάποιο συγκεκριμένο είδος εναλλακτικού τουρισμού.

Η Κρήτη έχει ανάγκη να διαφοροποιήσει το τουριστικό προϊόν της και να επεκτείνει την τουριστική της περίοδο, συνεπώς πρέπει να δοθεί έμφαση και να υπάρξει ενθάρρυνση σε υποδομές που αναβαθμίζουν την ποιότητα του προσφερόμενου προϊόντος.

Σκόπιμο είναι στο σημείο αυτό, να αναφερθεί ενδεικτικά η σημασία δημιουργίας επιπρόσθετων υποδομών σε: γήπεδα γκολφ, αγροτουριστικά καταλύματα, κέντρα θαλασσοθεραπείας, συνεδριακά κέντρα, μονάδες τουρισμού υγείας, κέντρα θαλάσσιο τουρισμού, προπονητικά κέντρα κ.α.

Παρά τα μειονεκτήματα όμως, η Κρήτη παραμένει ένας από τους ομορφότερους και με τη μεγαλύτερη κίνηση τουριστικός προορισμός. Αυτό οφείλεται κυρίως:

- Στο μεγάλο αριθμό ξενοδοχείων που προσφέρουν υψηλής ποιότητας υπηρεσίες.

- Στο φιλόξενο περιβάλλον της, αφού το αίσθημα φιλοξενίας είναι αναπόσπαστο κομμάτι του πολιτισμού των κατοίκων της Κρήτης.
- Στο γεγονός ότι η Κρήτη διαθέτει τη μεγαλύτερη νησιωτική ακτογραμμή της Ελλάδας και πολύ πλούσια βιοποικιλότητα και παρουσία σημαντικών μνημείων της φύσης, όπως το Φαράγγι της Σαμαριάς, τον υγροβιότοπο της Αγιάς, τη λίμνη του Κουρνά, τη λιμνοθάλασσα του Αγίου Νικολάου, το Δικταίον άντρον κ.λπ. Επίσης, το κλίμα της που είναι ευνοϊκό για κάθε είδους δραστηριότητα στην ύπαιθρο, κατά το μεγαλύτερο μέρος του έτους.
- Στην ιδιαίτερη πολιτιστική, λαογραφική και ιστορική της παράδοση. Στη συμβολή της στην παγκόσμια ιστορία (Μάχη της Κρήτης) και τον πολιτισμό. Στην πληθώρα αρχαιολογικών, ιστορικών και θρησκευτικών μνημείων. Η Κνωσός, για παράδειγμα, αποτελεί το δεύτερο σε αριθμό επισκέψεων αρχαιολογικό χώρο της Ελλάδας μετά την Ακρόπολη των Αθηνών, ενώ το Μουσείο Ηρακλείου είναι το πρώτο σε επισκεψιμότητα στην Ελλάδα.
- Στις καλές αεροπορικές και ακτοπλοϊκές συγκοινωνίες και συχνά δρομολόγια με σύγχρονα πλοία μεταξύ της Κρήτης και της υπόλοιπης Ελλάδας.
- Στα τοπικά προϊόντα και στην Κρητική κουζίνα, που είναι υψηλής ποιότητας και συμβαδίζουν με το ενδιαφέρον της διεθνούς κοινότητας για ποιοτικά τρόφιμα. Το Κρητικό διατροφικό πρότυπο απολαμβάνει παγκόσμιας αναγνώρισης, είναι ένας πολύτιμος τουριστικός πόρος που, δυστυχώς, παραμένει ανεκμετάλλευτος. Αγροτικά προϊόντα χαρακτηρισμένα ως ΠΟΠ (Προϊόντα Ονομασίας Προέλευσης) όπως το λάδι, το κρασί, τα γαλακτοκομικά, αλλά και οι παραδοσιακές Κρητικές γεύσεις, δεν πρέπει να απουσιάζουν από την τουριστική προβολή, τη στιγμή μάλιστα που αποτελούν ισχυρό πλεονέκτημα της Περιφέρειας. Φωτεινή εξαίρεση αποτελεί η έκθεση «Αγροτικός Αύγουστος», που διοργανώνεται κάθε χρόνο στα Χανιά από τη Νομαρχιακή Αυτοδιοίκηση με τη συνεργασία των αρμόδιων φορέων και παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Άλλωστε, ήδη, άλλοι τουριστικοί προορισμοί έχουν συνδέσει ανάλογα προϊόντα με το τουριστικό τους προϊόν.
- Στον υψηλό επαγγελματισμό ορισμένων κατηγοριών επαγγελματιών (ξενοδόχοι, ξεναγοί, διευθυντές ξενοδοχείων, τουριστικοί πράκτορες, μάγειροι).
- Στην καλή φήμη της Κρήτης και από την άποψη της ασφάλειας, λόγω έλλειψης επεισοδίων και γενικότερα εγκληματικότητας, αλλά και της επαρκούς νοσοκομειακής υποδομής και των υψηλού επιπέδου παρεχόμενων ιατρικών

υπηρεσιών.

Σύμφωνα με τη μελέτη της εταιρείας ICAP ΑΕ με θέμα «Στρατηγική Ανάλυση Προοπτικών Τουρισμού Κρήτης» (2001), λόγω των προαναφερθέντων πλεονεκτημάτων, η ικανοποίηση των τουριστών από τις διακοπές στην Κρήτη κυμαίνεται σε ποσοστό 85%.

Επίσης, οι υψηλές επαναληπτικές επιλογές των προορισμών του νησιού, υποδηλώνουν υψηλή πίστη (customer loyalty) των τουριστών στους προορισμούς αυτούς. Το 41% των τουριστών έχει επισκεφθεί το νησί στο παρελθόν 3,5 φορές κατά μέσο όρο, και το 21% το έχει επισκεφθεί για δεύτερη συνεχή χρονιά. Το 86% των τουριστών φεύγει από την Κρήτη απόλυτα ικανοποιημένο από τις διακοπές του, ενώ το 83% θέλει να ξαναεπισκεφθεί την Κρήτη και μάλιστα το 22% τον αμέσως επόμενο χρόνο.

Ένα αναλογικά υψηλό ποσοστό (23%) θεωρεί την Κρήτη το καλύτερο μέρος που έκανε διακοπές σε σύγκριση με άλλους προορισμούς της Ελλάδας και το 11% σε σύγκριση με όλες τις χώρες του κόσμου που έχει επισκεφθεί, συμπεριλαμβανομένων χωρών όπου οι διακοπές ήταν διαφορετικού τύπου. Για το 72% των επισκεπτών της, η Κρήτη είναι ο πιο αγαπημένος θερινός προορισμός.

Τέλος, η Κρήτη εμφανίζει σύμφωνα με τη μελέτη της ICAP(2001), τους χαμηλότερους δείκτες τουριστικού κορεσμού, με μεγάλη διαφορά από όλους τους κύριους νησιωτικούς προορισμούς, όπως της Ρόδου, της Κω και της Κέρκυρας και αντίστοιχα χαμηλούς δείκτες κορεσμού σε σύγκριση και με τους σημαντικότερους τουριστικούς προορισμούς της Νοτίου Ευρώπης (π.χ. τις Βαlearίδες Νήσους της Ισπανίας). Οι δείκτες αυτοί είναι ακόμα πιο ευνοϊκοί, εάν ληφθεί υπόψη ότι το 55%, διανύει κατά μέσο όρο 500 χιλιόμετρα κατά την παραμονή του στο νησί.

3.4. Προτάσεις για ενίσχυση της ζήτησης - Προοπτικές τουριστικής ανάπτυξης

Κατά καιρούς έχουν διατυπωθεί διάφορες προτάσεις για τη βελτίωση και ενδυνάμωση του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης από συλλογικούς φορείς και ειδικούς επιστήμονες. Οι κυριότερες από αυτές είναι:

- Βελτίωση της ποιότητας του «παραδοσιακού» τουριστικού προϊόντος της Κρήτης που προσελκύει και το μεγάλο ρεύμα μαζικού τουρισμού.
- Νέα πακέτα τουριστικών προϊόντων.

- Εφαρμογή ηλεκτρονικού εμπορίου (e-commerce).
- Τουριστικό μάρκετινγκ και έρευνα αγοράς.
- Δικτύωση των τουριστικών επιχειρήσεων.
- Ανάπτυξη θεματικών μορφών τουρισμού.
- Επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου.

Όλα τα παραπάνω χρειάζονται άμεση υποστήριξη από το δημόσιο και τον ιδιωτικό τομέα, με στόχο τη δημιουργία υποδομών υψηλής ποιότητας που θα συμβάλει στο σχεδιασμό και την υλοποίηση μιας στρατηγικής για τον τουρισμό της Κρήτης. Είναι αναγκαίο να υιοθετηθούν προτεραιότητες σχετικά με τα έργα που θα υλοποιηθούν και, γενικότερα, με τις δράσεις που θα αναληφθούν ή εφαρμόζονται ήδη, με στόχο τη βελτίωση του τουριστικού προϊόντος της Κρήτης. Η στρατηγική ανάπτυξη του τουρισμού στην Κρήτη πρέπει να γίνει αποδεκτή από όλους τους φορείς και να υπηρετηθεί με συνέπεια. Οι βασικοί άξονες της στρατηγικής είναι οι εξής :

A. Ειδικές και γενικές υποδομές

- Επενδύσεις σε ειδικές υποδομές χώρων αναψυχής και αθλητισμού (μονοπάτια για πεζοπορία, ποδηλασία, χώρους για ιππασία, ανάπτυξη μικρών λιμένων σκαφών αναψυχής, αθλητικών κέντρων, κολυμβητηρίων, κτλ.) με στόχο τη βελτίωση της ποιότητας ζωής των πολιτών και την προσέλκυση υψηλού εισοδήματος επισκεπτών του νησιού.
- Επενδύσεις σε βασική υποδομή όπως αεροδρόμια, ύδρευση, αποχετευτικό σύστημα, παροχή ηλεκτρικής ενέργειας (ανανεώσιμες πηγές), τηλεπικοινωνίες, και μερικές βελτιώσεις στο οδικό δίκτυο του νησιού, αφού η ανυπαρξία κάθετων οδικών αξόνων δεν έχει επιτρέψει την ανάπτυξη του νότιου άξονα της Κρήτης.

B. Καταλύματα

- Επένδυση σε μικρό αριθμό υψηλής ποιότητας καταλυμάτων σε επιλεγμένες περιοχές (π.χ. σε ορεινές περιοχές, περιοχές λιγότερο αναπτυγμένες, όπου προωθείται και η κατασκευή συμπληρωματικών χώρων αναψυχής). Απαραίτητη είναι η θεσμοθέτηση κινήτρων, από μέρους της πολιτείας, για την υλοποίηση των παραπάνω επενδύσεων.
- Έλεγχος της ποιότητας των καταλυμάτων που λειτουργούν.

- Δημιουργία ενός αξιόπιστου καταλόγου που θα κατηγοριοποιεί τα καταλύματα διαμονής επισκεπτών (ξενοδοχεία, διαμερίσματα) και θα στηριχτεί σε επιτόπιους ελέγχους των αρμόδιων οργάνων.

Γ. Υπηρεσίες

- Ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων(ανά θεματική μορφή) υψηλής ποιότητας που θα στηρίζονται στην αξιοποίηση δεξιοτήτων και καινοτομικών πρακτικών που έχουν αναπτυχθεί στην Περιφέρεια της Κρήτης (πχ. ιαματικός τουρισμός, θαλάσσιος τουρισμός, συνεδριακός τουρισμός, αγροτουρισμός, οικοτουρισμός, πολιτιστικές διαδρομές κλπ).
- Προώθηση των τουριστικών προϊόντων με σύγχρονες μεθόδους marketing.
- Βελτίωση της έντυπης ή άλλης μορφής παρουσίασης και περιγραφής των αρχαιολογικών και ιστορικών χώρων του νησιού, ώστε ο επισκέπτης να έχει εύκολη πρόσβαση και πιο ολοκληρωμένη εικόνα της ιστορίας του νησιού.
- Αξιοποίηση των επιτυχημένων παραδειγμάτων που επιδεικνύει σήμερα ο τουριστικός τομέας της Κρήτης στην εξυπηρέτηση πελατών (σεβασμός και προστασία στην παράδοση), στην περιβαλλοντική διαχείριση, στην ορθολογική διαχείριση ακτών, κτλ.
- Λήψη μέτρων που θα στοχεύουν στη βελτίωση της ποιότητας τροφίμων και ποτών που διατίθενται από τα καταστήματα.
- Σύνδεση του κλασικού τουριστικού προϊόντος με ειδικές μορφές τουρισμού.
- Οργάνωση μικρού αριθμού υψηλής ποιότητας και διεθνούς εμβέλειας καλλιτεχνικών, αθλητικών και πολιτισμικών εκδηλώσεων καθ' όλη τη διάρκεια του έτους.
- Αύξηση των επενδύσεων στην εκπαίδευση των εργαζομένων στον τομέα του τουρισμού, αλλά και στην ενημέρωση των πολιτών για τα άμεσα και έμμεσα αποτελέσματα, καθώς και τα προσδοκώμενα οφέλη από την τουριστική ανάπτυξη.

Δ. Περιβάλλον

- Προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος (ακτές και περιοχές ιδιαίτερου φυσικού κάλλους, ορεινές περιοχές, κτλ.) του νησιού, βελτίωση της πρόσβασης σε αυτούς τους χώρους (μονοπάτια, ποδηλατοδιαδρομές, ειδικές διαδρομές για άλογα, κτλ.), και παραγωγή των κατάλληλων ενημερωτικών εντύπων και χαρτών που θα υποστηρίξουν τον επισκέπτη.
- Επίλυση του σημαντικότετου προβλήματος της διαχείρισης των στερεών απορριμμάτων στην Κρήτη και της άναρχης οικιστικής ανάπτυξης.

- Βελτίωση της εικόνας που παρουσιάζει το νησί στον επισκέπτη (πεζοδρόμια, χωροταξική μελέτη, οδικό δίκτυο).

Ε. Τουριστική Προβολή

Ο αναπροσανατολισμός του τρόπου προβολής της Κρήτης συνολικά, ως ενιαίου τουριστικού προορισμού, είναι όρος *sine qua non* για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη, την προώθηση του θεματικού τουρισμού, τη διαφύλαξη της τοπικής ιδιαιτερότητας (π.χ. τον πολιτισμό, τα ήθη, τα έθιμα, τις καλλιτεχνικές δράσεις) και την αξιοποίηση του πλεονεκτήματος της Κρητικής διατροφής. Γενικότερα, είναι επιβεβλημένη η διασύνδεση των τουριστικών πόρων όλης της Κρήτης και η δημιουργία θεματικών δικτύων ανά μορφή τουρισμού (π.χ. πολιτιστικές διαδρομές). Μια τέτοια προοπτική θα επιτρέψει και τη συμμετοχή της Κρήτης σε μεγάλες εκθέσεις τουρισμού που –για να ανταποκριθούν στις σύγχρονες τάσεις– δημιουργούν νέα ειδικά τμήματα ανά μορφή τουρισμού.

Απαραίτητη κρίνεται πλέον και η εγκατάλειψη των παραδοσιακών μεθόδων προβολής και η στροφή σε σύγχρονες επιστημονικές μεθόδους που θα αξιοποιούν τις δυνατότητες που παρέχει η ψηφιακή τεχνολογία. Είναι ευρέως αποδεκτό ότι η ψηφιακή τεχνολογία διευκολύνει την απευθείας επαφή των επισκεπτών με επιχειρήσεις παροχής υπηρεσιών φιλοξενίας μειώνοντας την εξάρτηση από τους μεγάλους τουριστικούς πράκτορες (tour operators).

Σημαντικό επίσης εργαλείο για την τουριστική προβολή, αποτελούν οι δημόσιες σχέσεις που, αντίθετα με τη διαφήμιση, δεν στοχεύουν στον «πελάτη» αλλά στους μεσάζοντες του τουριστικού μάρκετινγκ, στους δημοσιογράφους και εκδότες διαφόρων εντύπων.

ΣΤ. Συντονισμένος σχεδιασμός

Χρειάζεται ενδυνάμωση του ρόλου ενός συντονισμένου σχεδιασμού ώστε να αποκτήσει η δραστηριότητα αυτή μια νέα κοινή προοπτική και να κερδίσει την εμπιστοσύνη του επιχειρηματικού κόσμου. Θα πρέπει να εξεταστεί η δημιουργία ενός τμήματος έρευνας και τεκμηρίωσης στα πλαίσια αυτά, με ουσιαστικό ρόλο στη διαμόρφωση και λειτουργία του περιφερειακού συστήματος τεκμηρίωσης, σε συνεργασία με τα ερευνητικά και ακαδημαϊκά ιδρύματα της Κρήτης.

Ζ. Δημιουργία Περιφερειακού συστήματος Τεκμηρίωσης στον Τουρισμό

- Συστηματική καταγραφή και παρακολούθηση των επισκεπτών αλλά και απογραφή των παρατηρήσεων και σχολίων τους (εθνικότητα, περιγραφή των

μέσων μεταφοράς που χρησιμοποιήθηκαν, βαθμός ικανοποίησης, προτεινόμενες βελτιώσεις, πιθανότητα επανάληψης του ταξιδιού).

- Ποιοτική έρευνα που θα εστιάζεται σε ομάδες πολιτών που δεν έχουν επισκεφθεί ακόμα το νησί, αλλά και στους επισκέπτες.
- Καταγραφή και παρακολούθηση των τουριστικών προορισμών που είναι ανταγωνιστικοί με την Κρήτη.
- Προσδιορισμός των περιοχών που υπάρχει υπερβολική προσφορά και ζήτηση.
- Έρευνα για το μέγιστο αριθμό επισκεπτών που μπορεί να φιλοξενήσει το νησί χωρίς να υποβαθμίσει το παράκτιο και ορεινό φυσικό περιβάλλον του και να προκαλέσει οικιστικές στρεβλώσεις.
- Έρευνα και ανάλυση κόστους-ωφέλειας σχετικά με τις επιπτώσεις των επενδύσεων του τουρισμού στο νησί.
- Εφαρμογή συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης (κατά το ISO 14001) και διασφάλιση ποιότητας (ISO 9000).

Η. Δημιουργία τμημάτων και μεταπτυχιακών προγραμμάτων τουριστικών επιστημών σε ΑΕΙ της Κρήτης

Χρειάζεται άμεση διερεύνηση, σε συνεργασία με το Υπουργείο Παιδείας, η δυνατότητα ίδρυσης σε ΑΕΙ της Κρήτης, ενός τμήματος σπουδών, σχετικού με τον τουρισμό, καθώς και μεταπτυχιακού τμήματος ειδίκευσης, ιδιαίτερα υψηλών απαιτήσεων και προδιαγραφών, με πρότυπο τις μεγάλες σχολές των ΗΠΑ και της Ελβετίας. Μολονότι το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα είναι ακόμα κεντρικά κατευθυνόμενο, μια σωστά σχεδιασμένη πρωτοβουλία έχει μεγάλα περιθώρια ανάπτυξης, δεδομένου ότι οι Έλληνες επαγγελματίες του χώρου αξιοποιούν προς το παρόν συστηματικά μόνον τις σχολές του εξωτερικού.

Κλείνοντας, θα πρέπει να τονίσουμε ότι βαρύνουσας σημασίας για την περαιτέρω τουριστική ανάπτυξη της περιφέρειας είναι η αξιοποίηση των ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων της και η ανάπτυξη ήπιων μορφών τουρισμού, με βελτίωση της δυνατότητας πρόσβασης σε περιοχές της ενδοχώρας.

Ακόμη, η στήριξη της οικοτεχνίας και βιοτεχνίας μικρής κλίμακας και η κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού, με σκοπό τη δημιουργία ενός ισορροπημένου τουριστικού μίγματος, καθώς και η βελτίωση των παρεχόμενων τουριστικών υπηρεσιών είναι «εκ των ων ουκ άνευ».

Η όποια αναβάθμιση πρέπει να αποσκοπεί τόσο στη δημιουργία ή επέκταση

μεγάλων μονάδων όσο και στην αξιοποίηση και επέκταση των υπαρχόντων εγκαταστάσεων για οικοτουριστικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες.

Θετικά στοιχεία ως προς τα παραπάνω αποτελούν η σχεδιαζόμενη δημιουργία θαλασσίου πάρκου στη νοτιοδυτική Κρήτη, και η ανάπτυξη δικτύου λιμένων για σκάφη αναψυχής (μαρίνες) στα νότια παράλια της.

Τέλος, στρατηγικής σημασίας είναι η αλλαγή της αντίληψης για το προϊόν που δεν αναφέρεται πλέον στη διανυκτέρευση, αλλά στην παροχή υπηρεσιών διαμόρφωσης μοναδικών εμπειριών προς τον πελάτη με την αξιοποίηση κάθε τοπικής ιδιαιτερότητας, ώστε το προσφερόμενο προϊόν να τον κατακτήσει πραγματικά, με αποτέλεσμα να θεωρεί την παραμονή του στο νησί μοναδική.

Κεφάλαιο 4
Μεθοδολογία Αξιολόγησης

4.1 Γενικά

Στόχος του παρόντος κεφαλαίου, είναι η αξιολόγηση των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Κρήτης, κατηγορίας Lux, Α', Β' και Γ', με την εφαρμογή της μεθόδου ανάλυσης σε κύριες συνιστώσες (ΑΚΣ) και της πολυκριτήριας μεθόδου PROMETHEE II για την τετραετία 2000 έως και 2003.

Παρουσιάζεται διεξοδικά το θεωρητικό υπόβαθρο των μεθόδων που χρησιμοποιήθηκαν για την αξιολόγηση, προκειμένου να κατανοηθεί η διαδικασία και οι μηχανισμοί που έτυχαν εφαρμογής, αλλά και να διευκρινισθεί ο τρόπος απόκτησης των αποτελεσμάτων.

Έπεται η αναλυτική παρουσίαση της αξιολόγησης των ξενοδοχειακών μονάδων τόσο ανά κατηγορία και ανά έτος, όσο και για το σύνολο των κατηγοριών και των ετών από το 2000 έως και το 2003, ώστε να είναι δυνατή η απόκτηση σφαιρικής εικόνας για τις χρηματοοικονομικές επιδόσεις των ξενοδοχείων των Νομών της Κρήτης.

Τα προσδοκώμενα οφέλη από την αξιολόγηση είναι οι προαναφερθείσες μέθοδοι να αποτελέσουν ένα πολύτιμο εργαλείο που θα επιτρέψει να τεθούν οι βάσεις για μια σταθερή, βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού της Κρήτης που θα ανταποκρίνεται στις σύγχρονες τάσεις.

4.2 Ανάλυση σε Κύριες Συνιστώσες (ΑΚΣ)

Συχνά υπάρχουν δεδομένα τα οποία έχουν ένα μεγάλο αριθμό συσχετιζόμενων μεταβλητών. Η συσχέτιση αυτή δημιουργεί στατιστικά προβλήματα στην εφαρμογή διαφόρων πολυμεταβλητών στατιστικών μεθόδων στα δεδομένα (multi-collinearity) (διακριτική ανάλυση, ανάλυση ομαδοποίησης, ανάλυση παλινδρόμησης, κ.ά.).

Ο στόχος είναι να μειωθεί ο αριθμός των μεταβλητών, έτσι ώστε το νέο μειωμένο σύνολο να αποτελεί είτε ένα υποσύνολο του αρχικού συνόλου είτε ένα νέο-οριζόμενο σύνολο μεταβλητών που θα προκύπτει από το αρχικό σύνολο και το οποίο θα περιλαμβάνει τη μέγιστη δυνατή πληροφόρηση που εγκλείεται στο αρχικό σύνολο των μεταβλητών.

Με τον τρόπο αυτό εξαλείφεται η πολυσυγγραμμικότητα (multi-collinearity), απλοποιείται η ανάλυση των δεδομένων και αποκτάται ένα μικρότερο αλλά

περιεκτικότερο σύνολο δεδομένων. Για το σκοπό αυτό χρησιμοποιείται η μέθοδος της ΑΚΣ (Ψιμάρνη-Βούλγαρη, Ζοπουνίδης, 2000).

Ο σκοπός της ΑΚΣ είναι να ερμηνεύσει όσο το δυνατόν μεγαλύτερο μέρος της συνολικής διακύμανσης των δεδομένων, με όσο γίνεται λιγότερους παράγοντες (κύριες συνιστώσες).

4.2.1 Επιλογή Δεικτών με την Ανάλυση σε Κύριες Συνιστώσες (ΑΚΣ)

Στην παρούσα έρευνα, χρησιμοποιήθηκαν 20 χρηματοοικονομικοί δείκτες, οι οποίοι επιλέχθηκαν ως μεταβλητές, προκειμένου να αξιολογηθεί η χρηματοοικονομική συμπεριφορά των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων που παρουσιάζουν κάποια πολυσυγγραμμικότητα. Για να μειωθεί ο αριθμός των αρχικών χρηματοοικονομικών δεικτών σε ένα μικρότερο και πιο σημαντικό σύνολο, υπό την έννοια ότι οι δείκτες δεν θα είναι μεταξύ τους συσχετισμένοι, εφαρμόστηκε η τεχνική της ΑΚΣ. Η ΑΚΣ ομαδοποιεί τις μεταβλητές (χρηματοοικονομικούς δείκτες) σε λίγους παράγοντες-άξονες (κύριες συνιστώσες) οι οποίοι διατηρούν το μέγιστο βαθμό πληροφόρησης που περιλαμβάνεται στο αρχικό σύνολο των μεταβλητών. Η χρήση της ΑΚΣ, σε συνδυασμό με άλλη στατιστική τεχνική ή τεχνικές, παράγει μια πιο δυναμική και ουσιαστική ανάλυση, κυρίως λόγω της εξάλειψης της πολυσυγγραμμικότητας μεταξύ των μεταβλητών, πράγμα που αποτελεί στατιστική προϋπόθεση σε πολλές μεθοδολογίες, όπως αυτές της ομαδοποίησης, διακριτικής ανάλυσης, ανάλυσης παλινδρόμησης κ.λπ. Η μέθοδος της ΑΚΣ επιλέγει ένα έως δύο δείκτες από κάθε κατηγορία, έτσι ώστε το τελικό σύνολο δεικτών να περιγράφει όλα σχεδόν τα χαρακτηριστικά των δραστηριοτήτων μιας επιχείρησης. Έτσι, η περαιτέρω ανάλυση απλοποιείται και γίνεται πιο ουσιαστική.

4.2.2 Η πολυκριτήρια μέθοδος PROMETHEE

Οι κυριότερες πολυκριτήριες μέθοδοι διακρίνονται σε τέσσερις κατηγορίες (βλ. Pardalos, Siskos, Zorounidis, 1995). Αυτές είναι:

- ο πολυκριτήριος μαθηματικός προγραμματισμός
- η θεωρία της πολυκριτήριας χρησιμότητας
- η θεωρία των σχέσεων υπεροχής
- η πολυκριτήρια μονότονη παλινδρόμηση.

Η πολυκριτήρια μέθοδος PROMETHEE (Preference Ranking Organization METHod for Enrichment Evaluations) προτάθηκε για πρώτη φορά από τον Brans

(1982). Ακολούθησαν και άλλες δημοσιεύσεις της μεθόδου με σπουδαιότερες αυτές των Brans, Vincke (1985) και Brans, Vincke και Mareschal (1986).

Η μέθοδος PROMETHEE ανήκει στη θεωρία των σχέσεων υπεροχής (theory of outranking relations). Δέχεται τα αποτελέσματα της κλασικής αξιολόγησης ως δεδομένα εισαγωγής και, προσαρμόζοντας συναρτήσεις προτίμησης σε κάθε κριτήριο απόφασης, καταλήγει σε μια τελική ιεράρχηση των επενδυτικών έργων.

Οι βασικές αρχές που διέπουν τη μέθοδο PROMETHEE σε σχέση με άλλες μεθόδους της ίδιας κατηγορίας (μέθοδοι ELECTRE) είναι οι ακόλουθες τρεις:

1. επέκταση στην έννοια των κριτηρίων,
2. εκτιμώμενη σχέση υπεροχής,
3. εκμετάλλευση της σχέσης υπεροχής.

Σε ό,τι αφορά στην αρχή της επέκτασης της έννοιας των κριτηρίων προτείνονται στον αποφασίζοντα νέες συναρτήσεις κριτηρίων όπως, κριτήριο τελείως αυστηρό (αυστηρή προτίμηση), κριτήριο αυστηρό αλλά με περιοχή αδιαφορίας, κριτήριο με γραμμική προτίμηση, κριτήριο με περιοχές προτίμησης, κ.λπ.. Στη μέθοδο PROMETHEE η εκτιμώμενη σχέση υπεροχής είναι λιγότερο ευαίσθητη σε μικρές τροποποιήσεις και, κατά συνέπεια, είναι εύκολη η ερμηνεία της. Η εκμετάλλευση της σχέσης υπεροχής στη μέθοδο PROMETHEE πραγματοποιείται ειδικά, όταν οι εναλλακτικές λύσεις (ξενοδοχειακές μονάδες) πρέπει να ταξινομηθούν από την καλύτερη προς τη χειρότερη.

Προτείνονται δύο μέθοδοι PROMETHEE, η μέθοδος PROMETHEE I η οποία πραγματοποιεί μια μερική ταξινόμηση των εναλλακτικών λύσεων (partial ranking of the actions) και η μέθοδος PROMETHEE II η οποία πραγματοποιεί μια πλήρη ταξινόμηση των εναλλακτικών λύσεων (complete ranking of the actions).

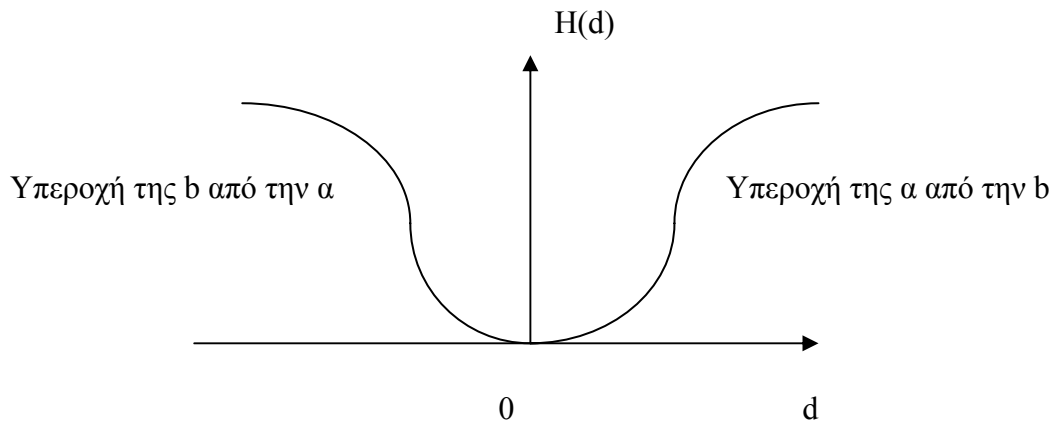
Η αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών επιδόσεων των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων και η ιεράρχησή τους στην παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε μέσω της πολυκριτήριας μεθόδου PROMETHEE II. Η μέθοδος αυτή είναι κατάλληλα προσαρμοσμένη στην ανάπτυξη υποδειγμάτων σύνθεσης των κριτηρίων αξιολόγησης, έτσι ώστε να επιτευχθεί η κατάταξη ενός συνόλου εναλλακτικών δραστηριοτήτων από αυτές με τις υψηλότερες επιδόσεις προς τις δραστηριότητες με τις συγκριτικά χαμηλότερες επιδόσεις.

Οι Brans et al.(1986) αποδέχονται έξι τύπους γενικών κριτηρίων, τα οποία παρατηρούνται συνήθως σε πολλές πρακτικές περιπτώσεις.

Εάν $H(d)$ είναι μια συνάρτηση, η οποία συνδέεται άμεσα με τη συνάρτηση προτίμησης P , τότε για δύο εναλλακτικές λύσεις α, β ισχύει:

$$H(d) = \begin{cases} P(\alpha, \beta), & d \geq 0 \\ P(\alpha, \beta), & d \leq 0 \end{cases}$$

Στο παρακάτω σχήμα παρουσιάζεται η συνάρτηση $H(d)$.

Στη συνέχεια προτείνεται ο πολυκριτήριοι δείκτης προτίμησης ο οποίος προσδιορίζει την εκτιμώμενη σχέση υπεροχής. Υπολογίζεται από την ακόλουθη μαθηματική εξίσωση:

$$\Pi(\alpha, \beta) = \frac{\sum_{i=1}^k \pi_i P_i(\alpha, \beta)}{\sum_{i=1}^k \pi_i}$$

όπου:

k : το πλήθος των κριτηρίων αξιολόγησης,

π_i : το βάρος του κριτηρίου αξιολόγησης i ,

$P_i(\alpha, \beta)$: ο βαθμός προτίμησης της δραστηριότητας α έναντι της δραστηριότητας β βάσει του κριτηρίου i .

$\Pi(\alpha, \beta)$: αντιπροσωπεύει την ένταση προτίμησης του αποφασίζοντα για την εναλλακτική λύση α έναντι της εναλλακτικής λύσης β , όταν θεωρούνται ταυτόχρονα όλα τα κριτήρια απόφασης. Μεταβάλλεται μεταξύ των τιμών 0 και 1 και ισχύει:

$\Pi(\alpha, \beta) \approx 0$ σημαίνει αδύνατη προτίμηση της εναλλακτικής λύσης α έναντι της εναλλακτικής λύσης β για όλα τα κριτήρια.

$\Pi(a,b) \approx 1$ σημαίνει ισχυρή προτίμηση της εναλλακτικής λύσης a έναντι της εναλλακτικής λύσης b για όλα τα κριτήρια.

Τα βάρη π_i των κριτηρίων αξιολόγησης καθορίζονται από τον αποφασίζοντα, έτσι ώστε να αναπαριστούν επαρκώς τη σημαντικότητα που αυτός αποδίδει σε καθένα από αυτά κατά την αξιολόγηση των επιδόσεων των εξεταζόμενων εναλλακτικών δραστηριοτήτων. Οι επιμέρους βαθμοί προτίμησης $P_i(a,b)$ για κάθε κριτήριο μπορούν να καθοριστούν βάσει έξι προκαθορισμένων συναρτήσεων (γενικευμένα κριτήρια) τα οποία προσδιορίζουν εναλλακτικούς τρόπους αξιολόγησης των διαφορών που εντοπίζονται στις επιδόσεις κάθε ζεύγους δραστηριοτήτων a και b σε κάθε κριτήριο αξιολόγησης i .

Σε ό,τι αφορά στην εκμετάλλευση της σχέσης υπεροχής για την ταξινόμηση των εναλλακτικών λύσεων ορίζονται δύο ροές, η εξερχόμενη με μαθηματική μορφή: $\phi^+(a) = \sum_{b \in K} \Pi(a,b)$, $K =$ το σύνολο των εναλλακτικών λύσεων

και η εισερχόμενη με μαθηματική μορφή: $\phi^-(a) = \sum_{b \in K} \Pi(b,a)$.

Οι δύο αυτές ροές υποδηλώνουν μια πρώτη ταξινόμηση για κάθε εναλλακτική λύση. Η μεγαλύτερη εξερχόμενη ροή $\phi^+(a)$ δηλώνει ότι η εναλλακτική λύση a υπερέχει των άλλων εναλλακτικών λύσεων του συνόλου K , ενώ η μικρότερη εισερχόμενη ροή $\phi^-(a)$ δηλώνει ότι η εναλλακτική λύση a κυριαρχείται από τις άλλες εναλλακτικές λύσεις. Έστω τώρα η ακόλουθη καθαρή ροή: $\phi(a) = \phi^+(a) - \phi^-(a)$.

Στην περίπτωση της μεθόδου PROMETHEE II παρατηρούνται οι ακόλουθες σχέσεις υπεροχής:

$$aPb \text{ (} a \text{ υπερέχει } b \text{), αν } \phi(a) > \phi(b)$$

$$aIb \text{ (} a, b \text{ είναι αδιάφορες μεταξύ τους), αν } \phi(a) = \phi(b)$$

Η διαφορά $\phi(a) = \phi^+(a) - \phi^-(b)$ μεταξύ των ροών εξόδου και εισόδου αποδίδει την καθαρή ροή για κάθε δραστηριότητα, η οποία αποτελεί και το συνολικό μέτρο της αξιολόγησης των εξεταζόμενων δραστηριοτήτων. Η τελική κατάταξη των εναλλακτικών δραστηριοτήτων από τις καλύτερες προς τις χειρότερες επιτυγχάνεται κατατάσσοντας τις δραστηριότητες βάσει των καθαρών τους ροών κατά φθίνουσα σειρά (μεγαλύτερες θετικές καθαρές ροές αντιστοιχούν στις συγκριτικά καλύτερες

δραστηριότητες και αντίστοιχα οι χαμηλότερες καθαρές ροές υποδεικνύουν τις συγκριτικά χειρότερες δραστηριότητες).

Με τον παραπάνω τρόπο, η χρησιμοποίηση της μεθόδου PROMETHEE II συμβάλλει στην εξαγωγή μιας συνολικής ορθολογικής αξιολόγησης των επιδόσεων των εξεταζόμενων επιχειρήσεων βάσει όλων των παραγόντων (χρηματοοικονομικοί δείκτες) που επιδρούν στη χρηματοοικονομική συμπεριφορά και στις επιδόσεις τους.

Κεφάλαιο 5
Οι Δείκτες στην Ξενοδοχειακή Επιχείρηση
Δεδομένα και Αποτελέσματα

5.1 Έννοια και σημασία των δεικτών για τις Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις

Η σημερινή πρακτικότητα καθιστά αναγκαία τη χρήση δεικτών και στις ξενοδοχειακές μονάδες, κυρίως για τον έλεγχο της διαχείρισης και διοίκησης.

Με τους δείκτες, καταβάλλεται προσπάθεια να παρασταθεί με αριθμούς το σύνολο των σχέσεων μεταξύ στοιχείων ισολογισμού και του λογαριασμού «Αποτελέσματα χρήσης» για πληροφοριακούς και στατιστικούς λόγους.

Οι δείκτες είναι σχέσεις ή λόγοι μεταξύ ποικίλων ποσοτήτων ή οικονομικών μεγεθών της επιχείρησης και αποσκοπούν στο να προσδιορίσουν τη θέση της επιχείρησης ή των διαφόρων τομέων και κλάδων αυτής, αναδεικνύοντας έτσι την πραγματική της κατάσταση.

Στο σημείο αυτό πρέπει να διευκρινισθεί ότι τα στοιχεία για την κατάρτιση των δεικτών προέρχονται από τους δημοσιευμένους ισολογισμούς και τα αποτελέσματα χρήσης των επιχειρήσεων. Επομένως, η αξιοπιστία τους πρέπει να θεωρείται δεδομένη.

Με τη χρήση των δεικτών καθίσταται εφικτό να προσδιορισθεί ο βαθμός της παραγωγικότητας και αποδοτικότητας των διαφόρων τομέων, κλάδων, μέσων, πόρων και συντελεστών της παραγωγής της επιχείρησης.

Η καταγραφή αυτή επιτρέπει τη δημιουργία μιας βάσης δεδομένων με χρήσιμες πληροφορίες, αξιοποιήσιμες όχι μόνο από τους επιχειρηματίες, αλλά και από οικονομικούς αναλυτές, χρηματιστές, επενδυτές καθώς και ειδικούς ερευνητές επιχειρηματικών προβλημάτων.

Γενικά, η ανάλυση με δείκτες πρέπει να αναγνωρίζεται ως ένα αποτελεσματικό εργαλείο για την αξιολόγηση της οικονομικής σταθερότητας, των λειτουργικών αποτελεσμάτων, της διοικητικής αποδοτικότητας και ως ένα διοικητικό βοήθημα για τη λήψη αποφάσεων. Τα αποτελέσματα των δεικτών πρέπει να συγκρίνονται με προηγούμενες χρήσεις της ίδιας επιχείρησης, με τους αντικειμενικούς στόχους που έχουν προδιαγραφεί και με τα αποτελέσματα άλλων επιχειρήσεων μέσα στον ίδιο βιομηχανικό κλάδο.

5.2 Περιορισμοί Δεικτών

Η πρώτη και εμφανέστερη αδυναμία των δεικτών, απορρέει από τις διαφορές λογιστικών μεθόδων μεταξύ των επιχειρήσεων, γεγονός που προκαλεί δυσκολίες στη διενέργεια συγκρίσεων. Στην περίπτωση μας δεν υφίσταται τέτοιο πρόβλημα, διότι όλες οι ελληνικές επιχειρήσεις ακολουθούν το ίδιο λογιστικό σχέδιο.

Ταυτόχρονα, πρέπει να σημειωθεί ότι οι χρηματοοικονομικές καταστάσεις βασίζονται σε δεδομένα του παρελθόντος και οι εκτιμήσεις γίνονται στη βάση αυτή. Για κάθε τέτοια εκτίμηση όμως, σημασία έχει τι πρόκειται να συμβεί στο μέλλον. Το παρελθόν αποτελεί οδηγό στο βαθμό που οι παραπάνω εκτιμήσεις μπορούν να θεωρηθούν ως ενδείξεις για το μέλλον.

Έχοντας υπόψη τα παραπάνω, η ανάλυση δεικτών παρέχει τις κατευθυντήριες γραμμές και ενδείξεις, ειδικά σε περιόδους όπου υπάρχει εμφανής τάση μεταβολών.

5.3 Χρηματοοικονομικοί Δείκτες

Οι επιδόσεις των υπό έρευνα ξενοδοχειακών επιχειρήσεων αποτυπώνονται σε ένα σύνολο χρηματοοικονομικών δεικτών, οι οποίοι κατέστη εφικτό να υπολογισθούν από τις χρηματοοικονομικές καταστάσεις.

Μέσω των χρηματοοικονομικών δεικτών εξετάζονται όλες οι κύριες συνιστώσες των χρηματοοικονομικών επιδόσεων των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, δηλαδή η αποδοτικότητα, η φερεγγυότητα και η επίδοση της διαχείρισης (βλ. Ζοπουνίδης, Εκδ. Κλειδάριθμος 2003). Η αξιολόγηση των χρηματοοικονομικών επιδόσεων των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της παρούσας έρευνας πραγματοποιήθηκε μέσω του υπολογισμού των παρακάτω δεικτών:

Δείκτες Αποδοτικότητας:

Οι δείκτες αποδοτικότητας εξετάζουν τη βέλτιστη αξιοποίηση του κεφαλαίου της επιχείρησης με στόχο να επιτύχει πωλήσεις, να διατηρήσει το κόστος σε χαμηλά επίπεδα, και να έχει καθαρά έσοδα.

Οι συνηθέστεροι δείκτες αποδοτικότητας είναι οι ακόλουθοι:

I. Περιθώριο Κέρδους

1) Μικτό περιθώριο κέρδους. (Πολλαπλασιάζεται με 100 και εκφράζεται σε %).

Ο αριθμοδείκτης αυτός υπολογίζεται από το πηλίκο των μικτών κερδών της επιχείρησης με τις πωλήσεις. Εξακριβώνει την απόδοση στο επίπεδο της παραγωγής σε σχέση με τη μέση τιμή πώλησης. Όπως είναι γνωστό, τα μικτά κέρδη προσδιορίζονται με αφαίρεση του κόστους πωληθέντων αγαθών από τις πωλήσεις. Κατά τη σύγκριση, οι πωλήσεις θα πρέπει να είναι σε όλες τις περιπτώσεις ομοιόμορφες, καθαρές δηλαδή ή ακαθάριστες, ενώ εναπόκειται στον αναλυτή να αποφασίσει, αν θα συμπεριλάβει στα μικτά κέρδη και τα άλλα έσοδα από την εκμετάλλευση.

- Μικτό Περιθώριο Κέρδους :
$$\frac{\text{Πωλήσεις} - \text{Κόστος Πωλήσεων}}{\text{Πωλήσεις}}$$

2) Καθαρό Περιθώριο Κέρδους. (Πολλαπλασιάζεται με 100 και εκφράζεται σε %)

Προκύπτει από το πηλίκο των καθαρών κερδών με τις πωλήσεις. Ο δείκτης αυτός φανερώνει το πραγματικό ποσοστό καθαρού κέρδους βάσει του οποίου λειτουργεί η επιχείρηση. Συνεπώς, ένας δείκτης της τάξης του 5%, φανερώνει ότι για πωλήσεις αξίας 100 ευρώ η επιχείρηση κερδίζει 5 ευρώ.

- Καθαρό Περιθώριο Κέρδους :
$$\frac{\text{Κέρδη προ φόρων}}{\text{Πωλήσεις}}$$

II. Απόδοση Επενδύσεων:

Συνιστούν το πραγματικό μέτρο κρίσεως για την ικανότητα του οργανισμού να επιφέρει οικονομικό αποτέλεσμα και συνεπώς είναι η μόνη μορφή αποδοτικότητας, η οποία δύναται να αποτελέσει τη βάση για τη σύγκριση ομοειδών επιχειρήσεων ή της μέσης αποδοτικότητας αυτών προς διαφορετικούς κλάδους της οικονομίας. Οι δείκτες αυτοί φανερώνουν σε ποσοστό το μέγεθος της αποδόσεως όλου του κεφαλαίου που χρησιμοποιείται από την επιχείρηση. Είναι, δηλαδή, το επιτόκιο του ετήσιου τοκισμού του συνολικού κεφαλαίου. Οι συγκεκριμένοι δείκτες είναι:

- Χρηματοοικονομική Αποδοτικότητα:
$$\frac{\text{Καθαρά κέρδη μετά από φόρους}}{\text{Ίδια Κεφάλαια}}$$

Ο λόγος εκφράζει την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων.

- Βιομηχανική αποδοτικότητα: $\frac{\text{Κέρδη πριν από τόκους και φόρους}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}}$

Ο λόγος εκφράζει την αποδοτικότητα των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.

3) Χρηματοοικονομική αποδοτικότητα. (Πολλαπλασιάζεται με 100 και εκφράζεται σε %) Η χρηματοοικονομική αποδοτικότητα προκύπτει από το πηλίκο των κερδών μετά από φόρους με τα ίδια κεφάλαια. Ο δείκτης αυτός δείχνει την αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων. Εάν η τιμή του λόγου είναι μεγαλύτερη ή ίση του 25% είναι ικανοποιητική. Εάν η τιμή του λόγου είναι από 0-25% τότε θεωρείται μέτρια, και εάν είναι μικρότερη ή ίση του 0, η αποδοτικότητα θεωρείται μη ικανοποιητική. (Ζοπουνίδης, Δούμπος, Ματσατσίνης, 1996).

Ο δείκτης της χρηματοοικονομικής αποδοτικότητας μπορεί να αποδοθεί με τον παρακάτω λόγο:

- Χρηματοοικονομική αποδοτικότητα : $\frac{\text{Καθαρά κέρδη μετά από φόρους}}{\text{Ίδια κεφάλαια}}$

4) Βιομηχανική αποδοτικότητα. (Πολλαπλασιάζεται με 100 και εκφράζεται σε %) Ο δείκτης αυτός προκύπτει από το αποτέλεσμα της διαίρεσης των κερδών προ φόρων και τόκων με το σύνολο του ενεργητικού. Μετρά τα κέρδη μιας επιχείρησης σε σχέση με την περιουσία της προ φόρων και πριν από την ικανοποίηση αυτών που συνεισφέρουν στην περιουσία αυτή (πιστωτές και μέτοχοι). Εκφράζει, δηλαδή, την αποδοτικότητα των περιουσιακών στοιχείων της επιχείρησης.

Η βιομηχανική αποδοτικότητα είναι αρκετά ικανοποιητική για τιμές δείκτη μεγαλύτερες είτε ίσες του 20%, μέτρια για τιμές από 5% έως 20% και μη ικανοποιητική από 5% έως -5%. Η αξιολόγηση των σχέσεων αυτών γίνεται σε σύγκριση με τα προηγούμενα έτη ή σε σύγκριση με τις αντίστοιχες σχέσεις του κλάδου (Ζοπουνίδης, Δούμπος, Ματσατσίνης, 1996).

- Βιομηχανική αποδοτικότητα : $\frac{\text{Κέρδη προ τόκων και φόρων}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}}$

III. Ανακύκλωση Κεφαλαίου:

5) **Δείκτης κυκλοφορίας του ενεργητικού.** (Εκφράζεται σε φορές) Συσχετίζει τις πωλήσεις με το σύνολο του ενεργητικού, προσδιορίζοντας το βαθμό χρησιμοποίησης αυτών κατά την παραγωγική διαδικασία (Παπούλιας, 1993), δηλαδή, εκφράζει την ταχύτητα ή τη ροή των κεφαλαίων.

- Δείκτης κυκλοφορίας ενεργητικού :
$$\frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}}$$

6) **Δείκτης κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων.** Καταδεικνύει πόσες φορές ρευστοποιείται ή κυκλοφορεί το ίδιο κεφάλαιο εντός μιας χρήσεως.

- Δείκτης κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων :
$$\frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Ίδια κεφάλαια}}$$

7) **Δείκτης κυκλοφορίας υποχρεώσεων.** Δείχνει το πώς καλύπτονται οι υποχρεώσεις σε σχέση με το σύνολο των πωλήσεων.

- Δείκτης κυκλοφορίας υποχρεώσεων :
$$\frac{\text{Πωλήσεις}}{\text{Υποχρεώσεις}}$$

Δείκτες Φερεγγυότητας:

1) **Δείκτης συνολικής ικανότητας δανεισμού.** Υπολογίζεται από το πηλίκο του συνόλου των υποχρεώσεων με το σύνολο του ενεργητικού. Μια τιμή κοντά στο μηδέν θεωρείται ικανοποιητική. Υποδηλώνει το ποσοστό επενδύσεων που χρηματοδοτήθηκαν με ξένα κεφάλαια. Παράλληλα, προσδιορίζει το βαθμό ασφάλειας που παρέχεται στους πιστωτές της επιχείρησης σε ενεργητικά περιουσιακά στοιχεία. Τέλος, είναι δείκτης διάρθρωσης παθητικού, καθώς εξακριβώνει την αναλογία ξένων και ιδίων κεφαλαίων, ως ποσοστών, πάνω στο σύνολο του παθητικού και ιδίων κεφαλαίων.

Όταν η τιμή του δείκτη αυτού είναι μικρή, υποδηλώνει ότι η εταιρεία δεν έχει επιβαρυνθεί με δάνεια και άλλες υποχρεώσεις προς τρίτους, οπότε το ρίσκο που παίρνουν οι πιστωτές, όταν τη χρηματοδοτούν, είναι μικρό. Επομένως, βάσει των τιμών του συγκεκριμένου δείκτη, διαπιστώνεται αν οι επιχειρήσεις έχουν την ικανότητα κάλυψης των υποχρεώσεών τους με ίδια κεφάλαια.

- Δείκτης συνολικής ικανότητας δανεισμού :
$$\frac{\text{Σύνολο υποχρεώσεων}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}}$$

2) Δείκτης μακροπρόθεσμης ικανότητας δανεισμού. Οι τιμές του δείκτη αυτού υποδηλώνουν, εάν τα κεφάλαια των επιχειρήσεων καλύπτονται από τα διαρκή κεφάλαια (Μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις + Ίδια κεφάλαια), δηλαδή, εάν οι εταιρείες έχουν τη δυνατότητα να προβούν σε μακροπρόθεσμα δάνεια, βελτιώνοντας έτσι την αποδοτικότητά τους. Συνεπώς, δείχνει πόσο αξιόπιστη είναι μια επιχείρηση.

- Δείκτης μακροπρόθεσμης ικανότητας δανεισμού :

$$\frac{\text{Ίδια κεφάλαια}}{\text{Ίδια κεφάλαια} + \text{Μακρ/σμες υποχρεώσεις}}$$

3) Γενική ρευστότητα. Ο δείκτης αυτός υπολογίζει τη δυνατότητα της επιχείρησης να ανταποκριθεί στις τρέχουσες υποχρεώσεις της, μέσω των στοιχείων του κυκλοφορούντος ενεργητικού (αποθέματα, απαιτήσεις, χρεώγραφα, διαθέσιμα) και αποδίδεται από το πηλίκο της διαίρεσης του κυκλοφορούντος ενεργητικού με τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις. Γενικά, επικρατεί η άποψη ότι όσο υψηλότερη είναι η τιμή του δείκτη γενικής ρευστότητας, τόσο καλύτερα. Αυτό, ίσως εν μέρει να είναι αληθές, κυρίως όσον αφορά στους πιστωτές της επιχείρησης, αφού φανερώνει ότι η επιχείρηση μπορεί να ανταπεξέλθει με σχετική ευκολία στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις της, από την πλευρά της επιχείρησης όμως, δεν είναι πάντα ορθή ενέργεια η συσσώρευση μετρητών ή αποθεμάτων χωρίς κάποια λογική, αφού οι πόροι αυτοί θα μπορούσαν να είχαν χρησιμοποιηθεί αλλού και να απέφεραν περισσότερα κέρδη στην επιχείρηση. Μια τιμή δείκτη μεγαλύτερη της μονάδας, αποδεικνύει ότι η επιχείρηση έχει τη δυνατότητα για ρευστοποίηση των κεφαλαίων της σε περίπτωση που πρέπει να εξοφλήσει τους δανειστές της.

- Δείκτης γενικής ρευστότητας : $\frac{\text{Κυκλοφορούν ενεργητικό}}{\text{Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις}}$

4) Άμεση ρευστότητα. Ο δείκτης αυτός είναι παρόμοιος με τον προαναφερθέντα, με τη διαφορά ότι δεν λαμβάνει υπόψη τη λιγότερο ρευστοποιήσιμη κατηγορία του κυκλοφορούντος ενεργητικού (τα αποθέματα) και επικεντρώνεται στα στοιχεία που ρευστοποιούνται με μεγαλύτερη ευχέρεια. Προσδιορίζει εάν μια επιχείρηση θα είναι σε θέση να ανταποκριθεί στις υποχρεώσεις προς τους πιστωτές της στην περίπτωση

που αντιμετωπίσει μια καταστροφική πτώση στις πωλήσεις (Groppelli & Nikbakht, 1996). Πιστοποιεί, δηλαδή, εάν τα κεφάλαια της εταιρείας μπορούν να καλύψουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις της. Ένας δείκτης πάνω από 1,20 χαρακτηρίζεται ικανοποιητικός, από 1,2 έως 1 μέτριος, ενώ από 1 έως 0,8 μη αποδεκτός. Τέλος, οι δείκτες που προσεγγίζουν τα όρια του 0,8 έως 0,5 χαρακτηρίζονται ως κάτω του αποδεκτού ορίου.

- Δείκτης άμεσης ρευστότητας :
$$\frac{\text{Κυκλοφορούν ενεργητικό} - \text{αποθέματα}}{\text{Βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις}}$$

5) Δείκτης κάλυψης αναγκών σε ΚΚ από διαρκή κεφάλαια. Ο δείκτης αυτός απεικονίζει το πλεόνασμα σε διαρκή κεφάλαια.

- Δείκτης κάλυψης αναγκών σε ΚΚ από διαρκή κεφάλαια :

$$\frac{\text{Κεφάλαιο κίνησης}}{\text{Ανάγκες σε κεφάλαιο κίνησης}}$$

6) Δείκτης ικανότητας αποπληρωμής υποχρεώσεων. Ο δείκτης αυτός εκφράζει την ικανότητα κάλυψης τρεχουσών υποχρεώσεων, από κέρδη που η επιχείρηση έχει πραγματοποιήσει και δεν έχουν αποσυρθεί από αυτήν, αλλά παραμένουν στην εταιρεία υπό μορφή αποθεματικών κεφαλαίων. Το περιθώριο ισούται με το άθροισμα των καθαρών κερδών και των ετησίων αποσβέσεων. Έτσι ο δείκτης ικανότητας αποπληρωμής υποχρεώσεων αποδίδεται με τον παρακάτω λόγο:

- Δείκτης ικανότητας αποπληρωμής υποχρεώσεων :
$$\frac{\text{Σύνολο υποχρεώσεων}}{\text{Περιθώριο αυτοχρηματοδοτήσεως}}$$

7) Δείκτης κεφαλαίου κίνησης. Υπολογίζεται από το πηλίκο της διαίρεσης των διαρκών κεφαλαίων (ίδια κεφάλαια + μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις) με το καθαρό πάγιο ενεργητικό. Το καθαρό πάγιο ενεργητικό αποτελείται από το άθροισμα των κονδυλίων: Β. Έξοδα εγκαταστάσεως, Γ(I) Ασώματες ακινητοποιήσεις, Γ(II) Ενσώματες ακινητοποιήσεις και Γ(III) Συμμετοχές και άλλες χρηματοοικονομικές απαιτήσεις του ενεργητικού του ισολογισμού. Βέβαια, για όλες τις κατηγορίες

λογαριασμών του παγίου ενεργητικού λαμβάνεται υπόψη στον υπολογισμό μόνο η αναπόσβεστη αξία (αξία κτήσης-αποσβέσεις) των στοιχείων, οπότε και υπολογίζεται το καθαρό πάγιο ενεργητικό. Οι τιμές του δείκτη αυτού υποδηλώνουν αν τα πάγια στοιχεία των επιχειρήσεων καλύπτονται από τα διαρκή κεφάλαια (μακροπρόθεσμες υποχρεώσεις + ίδια κεφάλαια).

- Δείκτης κεφαλαίου κίνησης :
$$\frac{\text{Διαρκή κεφάλαια}}{\text{Καθαρό πάγιο ενεργητικό}}$$

Δείκτες Επίδοσης Διαχείρισης:

1) Μέση περίοδος είσπραξης των απαιτήσεων. Εμφανίζει το διάστημα που μεσολαβεί μέχρις ότου η εταιρεία εισπράξει τις απαιτήσεις της. Σε γενικές γραμμές, μια επιχείρηση η οποία παρέχει μεγάλο χρονικό περιθώριο για την είσπραξη των απαιτήσεών της μπορεί να προσελκύσει πελάτες οι οποίοι θα ευνοηθούν από τη μη υποχρέωση άμεσης καταβολής του χρέους τους. Από την άλλη πλευρά, όμως, μια αρκετά χαλαρή πολιτική είσπραξης απαιτήσεων μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα ρευστότητας. Διαχρονική αύξηση του δείκτη, φανερώνει είτε αλλαγή πολιτικής της επιχείρησης απέναντι στους πελάτες της είτε αναποτελεσματικότητα του τμήματος πιστώσεων της επιχείρησης. Μια ικανοποιητική τιμή είναι περίπου οι 90 ημέρες.

- Μέση περίοδος είσπραξης των απαιτήσεων :

$$\frac{\text{Απαιτήσεις} * \text{ημέρες του χρόνου}}{\text{Πωλήσεις}}$$

2) Μέση περίοδος εξόφλησης των πληρωτέων λογαριασμών.

- Μέση περίοδος εξόφλησης των πληρωτέων λογαριασμών :

$$\frac{\text{Πληρωτέοι λογαριασμοί} * \text{ημέρες του χρόνου}}{\text{Κόστος πωλήσεων}}$$

3) Δείκτης δομής ενεργητικών και παθητικών στοιχείων. Υπολογίζεται από το πηλίκο της διαίρεσης των υποχρεώσεων με το κεφάλαιο κίνησης. Διευκρινίζεται ότι το κεφάλαιο κίνησης υπολογίζεται με δύο τρόπους. Είτε από το άθροισμα των ίδιων κεφαλαίων και των μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων μείον το καθαρό πάγιο ενεργητικό ή από τη διαφορά: κυκλοφορούν ενεργητικό μείον τις βραχυπρόθεσμες υποχρεώσεις.

- Δείκτης δομής ενεργητικών-παθητικών στοιχείων :
$$\frac{\text{Υποχρεώσεις}}{\text{Κεφάλαιο κίνησης}}$$

4) Βασικό διάστημα βιωσιμότητας. Στον δείκτη βασικό διάστημα βιωσιμότητας ο αριθμητής περιλαμβάνει: τα μετρητά, τα εμπορεύσιμα χρεώγραφα, τα γραμμάτια εισπρακτέα, τις απαιτήσεις. Και ο παρονομαστής περιλαμβάνει : το κόστος πωλήσεων, τα έξοδα πωλήσεων, τα γενικά και διοικητικά έξοδα.

- Βασικό διάστημα βιωσιμότητας :

$$\frac{\text{Συνολικά στοιχεία εξασφάλισης βιωσιμότητας}}{\left[\frac{\text{Προβλεπόμενα ημερήσια έξοδα λειτουργίας}}{\text{Αριθμός ημερών στο χρόνο}} \right]}$$

5) Δείκτης σημασίας χρηματοοικονομικών εξόδων. Εκφράζει σε ποιο βαθμό η επιχείρηση ελέγχει χρηματοοικονομικές δαπάνες ή ζημίες της.

- Δείκτης σημασίας χρηματοοικονομικών εξόδων :
$$\frac{\text{Χρηματοοικονομικά έξοδα}}{\text{Πωλήσεις}}$$

6) Δείκτης σημασίας γενικών και διοικητικών εξόδων. Εκφράζει το βαθμό που η επιχείρηση έχει καταφέρει να ελέγξει διοικητικές και λειτουργικές δαπάνες.

- Δείκτης σημασίας γενικών και διοικητικών εξόδων :

$$\frac{\text{Γενικά και Διοικητικά Έξοδα}}{\text{Πωλήσεις}}$$

Οι παραπάνω δείκτες θα χρησιμοποιηθούν στην ανάλυσή μας.

Πίνακας 5.3.1
Χρηματοοικονομικοί δείκτες

X ₁	Μικτό Περιθώριο Κέρδους	Πωλήσεις – Κόστος Πωλήσεων / Πωλήσεις
X ₂	Καθαρό Περιθώριο Κέρδους	Καθαρά Κέρδη Προ Φόρων / Πωλήσεις
X ₃	Χρηματοοικονομική Αποδοτικότητα	Καθαρά Κέρδη Προ Φόρων/ Ίδια Κεφάλαια
X ₄	Βιομηχανική Αποδοτικότητα	Κέρδη προ Τόκων και Φόρων / Σύνολο του Ενεργητικού
X ₅	Δείκτης Κυκλοφορίας Ενεργητικού	Πωλήσεις/Σύνολο του Ενεργητικού
X ₆	Δείκτης Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων	Πωλήσεις/ Ίδια Κεφάλαια
X ₇	Δείκτης Κυκλοφορίας Υποχρεώσεων	Πωλήσεις/Υποχρεώσεις
X ₈	Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων	Απαιτήσεις * 365 ημέρες/ Πωλήσεις
X ₉	Μέση Περίοδος Εξόφλησης πληρωτέων Λογαριασμών	Πληρωτέοι Λογαριασμοί * Ημέρες του χρόνου/ Κόστος Πωλήσεων
X ₁₀	Βασικό διάστημα Βιωσιμότητας	Συνολικά στοιχεία βιωσιμότητας/ (Προβλεπόμενα ημερήσια έξοδα λειτουργίας/ Αριθμός ημερών στο χρόνο)
X ₁₁	Δείκτης Σημασίας Χρηματοοικονομικών Εξόδων	Χρηματοοικονομικά Έξοδα/ Πωλήσεις
X ₁₂	Δείκτης Σημασίας Γενικών και Διοικητικών Εξόδων	Γενικά και Διοικητικά έξοδα/ Πωλήσεις
X ₁₃	Δείκτης Δομής Ενεργητικών - Παθητικών Στοιχείων	Υποχρεώσεις/ Κεφάλαια Κίνησης
X ₁₄	Δείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού	Σύνολο Υποχρεώσεων / Σύνολο Ενεργητικού
X ₁₅	Δείκτης Μακροπρόθεσμης Ικανότητας Δανεισμού	Ίδια Κεφάλαια/(Ίδια κεφάλαια + Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις)
X ₁₆	Δείκτης Γενικής Ρευστότητας	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις
X ₁₇	Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας	(Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα)/ Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις
X ₁₈	Δείκτης Κάλυψης Αναγκών σε ΚΚ από Διαρκή Κεφάλαια	Κεφάλαιο Κίνησης/ Ανάγκες σε Κεφάλαιο Κίνησης
X ₁₉	Δείκτης Ικανότητας Αποπληρωμής Υποχρεώσεων	Σύνολο Υποχρεώσεων/ Περιθώριο Αυτοχρηματοδότησης
X ₂₀	Δείκτης Κεφαλαίου Κίνησης	Διαρκή Κεφάλαια/ Καθαρό Πάγιο Ενεργητικό

5.4 Υπολογισμός Χρηματοοικονομικών Δεικτών

Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις που αποτέλεσαν το δείγμα της παρούσας έρευνας προέρχονται από τον κατάλογο των ξενοδοχειακών μονάδων Κρήτης, όπως, αυτός δόθηκε από το Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος. Η επιλογή του δείγματος έγινε σύμφωνα με το μέσο όρο των κλινών των επιχειρήσεων αυτών ανά κατηγορία (Lux, Α', Β' και Γ'). Συγκεκριμένα, επιλέχθηκαν 9 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις κατηγορίας Lux που παρουσιάζουν περισσότερες από 477 κλίνες, 52 ξενοδοχειακές

επιχειρήσεις κατηγορίας Α' που παρουσιάζουν περισσότερες από 215 κλίνες, 51 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις Β' κατηγορίας που παρουσιάζουν περισσότερες από 103 κλίνες και 115 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις κατηγορίας Γ' που παρουσιάζουν περισσότερες από 56 κλίνες.

Συνολικά δηλαδή, υπολογίστηκαν 20 χρηματοοικονομικοί δείκτες για 227 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις. Αναλυτικότερα, υπολογίστηκαν 20 δείκτες για 218 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις για το έτος 2000, 221 για το έτος 2001, 219 για το έτος 2002 και 195 για το έτος 2003. Οι διαφορές στο συνολικό αριθμό των επιχειρήσεων ανά έτος οφείλονται σε κλείσιμο ή στη μη δημοσίευση οικονομικών καταστάσεων κάποιων επιχειρήσεων για το συγκεκριμένο οικονομικό έτος. Επίσης, έγινε υπολογισμός χρηματοοικονομικών δεικτών για την τετραετία 2000-2003 για τις 227 ξενοδοχειακές επιχειρήσεις κατηγορίας Lux, Α', Β' και Γ'.

Σημειώνεται ότι για τον υπολογισμό των χρηματοοικονομικών δεικτών των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων, που αποτέλεσαν το δείγμα της παρούσας έρευνας, χρησιμοποιήθηκαν τα οικονομικά στοιχεία των δημοσιευμένων ισολογισμών του καταλόγου της ICAP για τα έτη 2000-2003.

5.5 Εφαρμογή της μεθόδου: Ανάλυση σε Κύριες Συνιστώσες (ΑΚΣ)

Προκειμένου να μειωθεί ο αρχικός αριθμός των δεικτών (20), αλλά κυρίως για να εξαλειφθεί η πολυσυγγραμμικότητα μεταξύ τους, χρησιμοποιήθηκε η μέθοδος της Ανάλυσης σε Κύριες Συνιστώσες (ΑΚΣ).

Εφαρμόστηκε ΑΚΣ για το σύνολο των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων (853), για το σύνολο των κατηγοριών (Lux, Α', Β', Γ') και για τα έτη 2000 έως και 2003. Κριτήριο για την επιλογή των χρηματοοικονομικών δεικτών, ώστε να υπάρξει περαιτέρω ανάλυση και αξιολόγηση των επιδόσεων των επιχειρήσεων, αποτέλεσε η συχνότητα εμφάνισης του κάθε δείκτη, ως σημαντικού, ανά έτος για όλες τις κατηγορίες ξενοδοχείων, ανά κατηγορία για όλα τα υπό εξέταση έτη, καθώς και για το σύνολο των υπό εξέταση κατηγοριών και ετών. Τα αποτελέσματα της ΑΚΣ έδωσαν 13 κύριες συνιστώσες και παρουσιάζονται στον πίνακα 5.5.1.

Πίνακας 5.5.1

Επιλεγμένοι δείκτες για την Ανάλυση σε Κύριες Συνιστώσες των Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων

X ₄	Βιομηχανική Αποδοτικότητα	Κέρδη προ Τόκων και Φόρων / Σύνολο του Ενεργητικού
X ₆	Δείκτης Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων	Πωλήσεις/ Ίδια Κεφάλαια
X ₇	Δείκτης Κυκλοφορίας Υποχρεώσεων	Πωλήσεις/Υποχρεώσεις
X ₈	Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων	Απαιτήσεις * 365 ημέρες/ Πωλήσεις
X ₁₁	Δείκτης Σημασίας Χρηματοοικονομικών Εξόδων	Χρηματοοικονομικά Έξοδα/ Πωλήσεις
X ₁₂	Δείκτης Σημασίας Γενικών και Διοικητικών Εξόδων	Γενικά και Διοικητικά έξοδα/ Πωλήσεις
X ₁₃	Δείκτης Δομής Ενεργητικών - Παθητικών Στοιχείων	Υποχρεώσεις/ Κεφάλαια Κίνησης
X ₁₄	Δείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού	Σύνολο Υποχρεώσεων / Σύνολο Ενεργητικού
X ₁₅	Δείκτης Μακροπρόθεσμης Ικανότητας Δανεισμού	Ίδια Κεφάλαια/(Ίδια κεφάλαια + Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις)
X ₁₆	Δείκτης Γενικής Ρευστότητας	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις
X ₁₇	Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας	(Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα)/ Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις
X ₁₈	Δείκτης Κάλυψης Αναγκών σε ΚΚ από Διαρκή Κεφάλαια	Κεφάλαιο Κίνησης/ Ανάγκες σε Κεφάλαιο Κίνησης
X ₂₀	Δείκτης Κεφαλαίου Κίνησης	Διαρκή Κεφάλαια/ Καθαρό Πάγιο Ενεργητικό

Η μέση τιμή των βασικών χρηματοοικονομικών δεικτών των εξεταζόμενων επιχειρήσεων για την τετραετία 2000-2003 παρουσιάζονται στον πίνακα 5.5.2, ενώ η μέση τιμή των δεικτών των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Κρήτης ανά κατηγορία και για το σύνολο των ετών παρουσιάζονται στον πίνακα 5.5.3.

Πίνακας 5.5.2

Μέση τιμή δεικτών ξενοδοχειακών επιχειρήσεων Κρήτης για τα έτη 2000-2003

	Δείκτης	2000	2001	2002	2003
Δείκτες Αποδοτικότητας					
Βιομηχανική Αποδοτικότητα	Κέρδη προ τόκων και φόρων / Σύνολο του Ενεργητικού	-0,004	0,020	0,009	-0,012
Δείκτης Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων	Πωλήσεις/ Ίδια Κεφάλαια	0,876	0,920	1,614	0,981
Δείκτης Κυκλοφορίας Υποχρεώσεων	Πωλήσεις/Υποχρεώσεις	18,506	4,324	4,645	2,535
Δείκτες Επίδοσης Διαχείρισης					
Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων	Απαιτήσεις * 365 ημέρες/ Πωλήσεις	208,421	209,187	263,302	262,725
Δείκτης Σημασίας Χρηματοοικονομικών Εξόδων	Χρηματοοικονομικά Έξοδα/ Πωλήσεις	0,066	0,0578	0,054	0,049
Δείκτης Σημασίας Γενικών και Διοικητικών Εξόδων	Γενικά και Διοικητικά έξοδα/ Πωλήσεις	0,224	0,206	0,255	0,261
Δείκτης Δομής Ενεργητικών- Παθητικών Στοιχείων	Υποχρεώσεις/ Κεφάλαια Κίνησης	-6,964	-8,775	-2,248	0,108
Δείκτες Φερεγγυότητας					
Δείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού	Σύνολο Υποχρεώσεων / Σύνολο Ενεργητικού	0,542	0,537	0,532	0,564
Δείκτης Μακροπρόθεσμης Ικανότητας Δανεισμού	Ίδια Κεφάλαια/(Ίδια κεφάλαια + Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις)	0,773	0,773	0,778	0,753
Δείκτης Γενικής Ρευστότητας	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	7,226	5,629	10,818	3,761
Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας	(Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα)/ Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	7,050	5,561	10,686	3,688
Δείκτης κάλυψης αναγκών σε ΚΚ από διαρκή κεφάλαια	Κεφάλαιο Κίνησης/ Ανάγκες σε Κεφάλαιο Κίνησης	1,222	1,817	-6,661	-0,109
Δείκτης Κεφαλαίου Κίνησης	Διαρκή Κεφάλαια/ Καθαρό Πάγιο Ενεργητικό	1,310	1,064	1,101	1,168
	Επιχειρήσεις	218	221	219	195

Πίνακας 5.5.3

Μέση τιμή δεικτών ξενοδοχειακών επιχειρήσεων Κρήτης ανά κατηγορία Lux, Α', Β' & Γ'.

	Δείκτης	Lux & Α'	Β'	Γ'	Lux, Α', Β' & Γ'
Δείκτες Αποδοτικότητας					
Βιομηχανική Αποδοτικότητα	Κέρδη προ τόκων και φόρων / Σύνολο του Ενεργητικού	0,006	0,015	-0,003	0,003
Δείκτης Κυκλοφορίας Ιδίων Κεφαλαίων	Πωλήσεις/Ίδια Κεφάλαια	0,999	0,842	1,277	1,101
Δείκτης Κυκλοφορίας Υποχρεώσεων	Πωλήσεις/Υποχρεώσεις	1,249	2,509	13,674	7,622
Δείκτες Επίδοσης Διαχείρισης					
Μέση Περίοδος Είσπραξης Απαιτήσεων	Απαιτήσεις * 365 ημέρες/ Πωλήσεις	313,786	163,910	224,252	235,125
Δείκτης Σημασίας Χρηματοοικονομικών Εξόδων	Χρηματοοικονομικά Έξοδα/ Πωλήσεις	0,069	0,039	0,058	0,057
Δείκτης Σημασίας Γενικών και Διοικητικών Εξόδων	Γενικά και Διοικητικά έξοδα/ Πωλήσεις	0,149	0,141	0,327	0,236
Δείκτης Δομής Ενεργητικών-Παθητικών Στοιχείων	Υποχρεώσεις/Κεφάλαια Κίνησης	0,440	-0,863	-9,134	-4,605
Δείκτες Φερεγγυότητας					
Δείκτης Συνολικής Ικανότητας Δανεισμού	Σύνολο Υποχρεώσεων / Σύνολο Ενεργητικού	0,711	0,521	0,460	0,543
Δείκτης Μακροπρόθεσμης Ικανότητας Δανεισμού	Ίδια Κεφάλαια/(Ίδια Κεφάλαια + Μακροπρόθεσμες Υποχρεώσεις)	0,687	0,776	0,813	0,770
Δείκτης Γενικής Ρευστότητας	Κυκλοφορούν Ενεργητικό/ Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	2,645	3,739	10,959	6,942
Δείκτης Άμεσης Ρευστότητας	(Κυκλοφορούν Ενεργητικό-Αποθέματα)/ Βραχυπρόθεσμες Υποχρεώσεις	2,587	3,687	10,790	6,829
Δείκτης κάλυψης αναγκών σε ΚΚ από διαρκή κεφάλαια	Κεφάλαιο Κίνησης/ Ανάγκες σε Κεφάλαιο Κίνησης	-0,002	8,598	-7,781	-1,893
Δείκτης Κεφαλαίου Κίνησης	Διαρκή Κεφάλαια/ Καθαρό Πάγιο Ενεργητικό	0,933	1,228	1,255	1,160
	Επιχειρήσεις	235	195	423	853

Οι επιλεγέντες δείκτες δίνουν επαρκή πληροφόρηση για τη χρηματοοικονομική συμπεριφορά των επιχειρήσεων, καθώς καλύπτουν τις πλέον σημαντικές περιοχές της επιχειρηματικής δραστηριότητας, φερεγγυότητας, επίδοσης διαχείρισης και αποδοτικότητας.

Οι δείκτες αυτοί χρησιμοποιούνται ως μεταβλητές στην πολυκριτήρια μέθοδο PROMETHEE II, η οποία εφαρμόστηκε συνολικά σε δείγμα 853 ξενοδοχειακών επιχειρήσεων. Η ΑΚΣ βοήθησε να προσδιοριστούν τα πλέον σημαντικά χρηματοοικονομικά χαρακτηριστικά των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Κρήτης.

5.6 Εφαρμογή Πολυκριτήριας Μεθόδου PROMETHEE

Με βάση το περιορισμένο σύνολο δεικτών που εντοπίστηκαν μέσω της παραπάνω διαδικασίας, πραγματοποιήθηκε αξιολόγηση των επιδόσεων των επιχειρήσεων μέσω της μεθόδου PROMETHEE II. Όπως προαναφέρθηκε, η εφαρμογή της μεθόδου απαιτεί τον καθορισμό της σπουδαιότητας των κριτηρίων αξιολόγησης (χρηματοοικονομικοί δείκτες που επιλέγονται μέσω της ΑΚΣ), καθώς και της μορφής της συνάρτησης P_i , η οποία προσδιορίζει τον τρόπο με τον οποίο αξιολογούνται οι διαφορές που παρατηρούνται στις επιδόσεις κάθε ζεύγους επιχειρήσεων σε κάθε χρηματοοικονομικό δείκτη.

Στην παρούσα έρευνα δεν υπήρχε διαθέσιμος κάποιος ειδικός χρηματοοικονομικός αναλυτής, ώστε να καθορίσει τα βάρη των επιλεγέντων χρηματοοικονομικών δεικτών, για το λόγο αυτό εξετάστηκαν διάφορα σενάρια (500 στον αριθμό) ως προς την πιθανή σημαντικότητα των δεικτών. Σε καθένα από τα σενάρια αυτά αποδίδεται διαφορετικό βάρος για κάθε κατηγορία δεικτών (αποδοτικότητας, φερεγγυότητας, επίδοσης της διαχείρισης), ώστε να διαμορφωθεί μια πλήρης εικόνα του τρόπου με τον οποίο μεταβάλλεται η αξιολόγηση των επιχειρήσεων ως προς το επίπεδο βαρύτητας των τριών αυτών κύριων συνιστωσών των χρηματοοικονομικών επιδόσεων κάθε επιχείρησης.

Η μορφή της συνάρτησης P_i , που επιλέχθηκε για κάθε κριτήριο αξιολόγησης

i , είναι αυτή του Gauss (Gaussian criterion):
$$P_i(a,b) = 1 - \left(\frac{e^{-d^2}}{2\sigma^2} \right)$$
, όπου d

είναι η διαφορά μεταξύ των επιδόσεων των επιχειρήσεων a και b στο

χρηματοοικονομικό δείκτη g_i [$d = g_i(a) - g_i(b)$] και σ η τυπική απόκλιση του δείκτη g_i .

Στους παρακάτω πίνακες συνοψίζονται τα αποτελέσματα της μεθόδου PROMETHEE II, ως προς την αξιολόγηση των επιδόσεων των εξεταζόμενων ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Κρήτης. Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται αφορούν στην κατάταξη των επιχειρήσεων ανά κατηγορία, ανά έτος και συνολικά για το σύνολο των ετών και κατηγοριών, εξετάζοντας διάφορα σενάρια (500 τον αριθμό) σχετικά με τη βαρύτητα των 13 κριτηρίων.

Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί ότι η κατάταξη ορισμένων επιχειρήσεων στις τελευταίες θέσεις δεν σημαίνει απαραίτητα ότι αντιμετωπίζουν χρηματοοικονομικά προβλήματα, αφού σκοπός της πολυκριτήριας μεθόδου PROMETHEE II δεν είναι ο διαχωρισμός τους σε καλές και κακές, αλλά η κατάταξή τους βάσει μιας σύγκρισης που πραγματοποιείται μεταξύ τους, λαμβάνοντας, συγχρόνως, υπόψη όλα τα κριτήρια (χρηματοοικονομικοί δείκτες).

Στους παρακάτω πίνακες εμφανίζονται οι 20 πρώτες, ενώ η πλήρης κατάταξη για το σύνολο των επιχειρήσεων εμφανίζεται στους πίνακες 5.7.1-5.7.8 του παραρτήματος.

Στους πίνακες αποτελεσμάτων 5.6.1 έως 5.6.8, οι επιχειρήσεις που εμφανίζονται με τις υψηλότερες επιδόσεις είναι αυτές που έχουν τις υψηλότερες θέσεις στην κατάταξη.

Πίνακας 5.6.1**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2000**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE 2000
1	ΔΙΓΑΛΑΚΗ Κ., Α.Ε.	Γ	72,235
2	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	47,141
3	ΕΛΕΝΑ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	39,453
4	MEMORY Α.Ε.	Γ	34,034
5	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	27,873
6	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	26,729
7	ΤΟΜΕΣ Α.Τ.Ε.	Α	25,649
8	ΖΕΡΒΑΚΗΣ Ν. Γ. Α.Ε.	Γ	24,230
9	ΑΚΤΗ ΜΑΛΙΩΝ Α.Ε.	Β	22,432
10	ΠΕΡΓΑΜΟΣ Α.Ε.	Γ	22,391
11	ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	22,323
12	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΨΗ Α.Ε.	Α	21,630
13	ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ Α.Ε.	Γ	21,436
14	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	21,181
15	ΓΙΑΟΥΡΤΑΣ Μ. Α.Ε.	Γ	20,705
16	ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.	Γ	19,312
17	ΜΑΡΑΒΕΛ ΛΑΝΤ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Β	19,192
18	ΕΛΛΑΣ ΕΞΠΡΕΣ Α.Ε.	Γ	18,957
19	ΜΥΡΣΙΝΗ Α.Ε.	Γ	18,887
20	ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	Α	18,745

Πίνακας 5.6.2**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2001**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE 2001
1	MEMORY Α.Ε.	Γ	65,300
2	ΑΚΤΗ ΚΑΛΥΒΕΣ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	51,632
3	CRETA DREAM Α.Ε.	Γ	51,050
4	ΑΝΤΙΝΟΟΣ Α.Ξ.Τ.&Ε.Ε.	Γ	49,842
5	ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	46,201
6	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	43,072
7	ΕΛΕΝΑ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	42,546
8	ΓΚΙΡΔΗ Μ. Χ. Α.Ε.	Γ	41,170
9	ΠΕΡΓΑΜΟΣ Α.Ε.	Γ	40,270
10	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	39,359
11	ΙΛΙΟΣ Α.Ε.	Β	39,025
12	ΒΑΡΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Α.Ε.	Β	38,407
13	ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Ν. & Ε. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Β	34,606
14	ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗ ΑΦΟΙ. Α.Ε.	Β	33,688
15	ΠΑΠΑΔΑΚΗ Ε. "ΡΕΑ" Α.Ε.	Β	33,339
16	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	30,942
17	ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	27,665
18	ΜΥΡΣΙΝΗ Α.Ε.	Γ	26,670
19	ΤΟΜΕΣ Α.Τ.Ε.	Α	26,665
20	ΡΕΣΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Γ	26,130

Πίνακας 5.6.3**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2002**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE 2002
1	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	49,518
2	ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	48,484
3	MEMORY Α.Ε.	Γ	38,817
4	ΑΝΤΙΝΟΟΣ Α.Ε.Τ.&Ε.Ε.	Γ	38,434
5	ΒΑΡΟΥΞΑΚΗΣ Γ. Σ. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Γ	38,081
6	ΙΛΙΟΣ Α.Ε.	Β	30,197
7	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	28,774
8	ΠΕΡΓΑΜΟΣ Α.Ε.	Γ	27,971
9	ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.	Γ	27,694
10	ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗ ΑΦΟΙ. Α.Ε.	Β	27,407
11	ΜΠΡΟΚΟΣ Γ. Α.Ε.	Γ	26,655
12	ΓΚΙΡΔΗ Μ. Χ. Α.Ε.	Γ	26,469
13	ΤΡΙΤΩΝ Α.Ε.	Β	24,874
14	ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	24,298
15	ΑΣΗΜΕΝΙΑ ΑΚΤΗ Α.Ε.	Α	24,172
16	ΜΥΡΣΙΝΗ Α.Ε.	Γ	22,933
17	ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΛΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	22,793
18	ΜΑΡΑΒΕΛ ΛΑΝΤ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Β	22,401
19	ΜΑΤΑΜΥ Α.Ε.	Γ	22,058
20	ΖΕΦΥΡΟΣ Α.Ε.	Β	21,904

Πίνακας 5.6.4**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2003**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE 2003
1	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	52,380
2	ΜΠΡΟΚΟΣ Γ. Α.Ε.	Γ	50,592
3	ΓΚΙΡΔΗ Μ. Χ. Α.Ε.	Γ	45,437
4	ΔΙΓΑΛΑΚΗ Κ. Α.Ε.	Γ	44,035
5	ΖΕΦΥΡΟΣ Α.Ε.	Β	41,904
6	ΑΚΤΗ ΚΑΛΥΒΕΣ Α.Ε.Τ.Ε.	Γ	41,744
7	ΒΑΡΟΥΞΑΚΗΣ Γ. Σ. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Γ	35,049
8	ΟΡΜΟΣ ΚΡΥΣΤΑΛ Α.Ε.	Γ	34,305
9	ΠΕΡΓΑΜΟΣ Α.Ε.	Γ	32,689
10	ΚΥΠΡΑΚΗΣ Ε. & Σ. Α.Ε.	Γ	31,714
11	MEMORY Α.Ε.	Γ	31,223
12	ΜΑΤΑΜΥ Α.Ε.	Γ	29,553
13	ΚΟΥΦΑΚΗΣ Ι. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	28,786
14	ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.	Γ	28,548
15	ΙΛΙΟΣ Α.Ε.	Β	27,964
16	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	26,481
17	ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ Χ. Γ. Α.Ε.	Γ	25,939
18	ΑΝΙΣΣΑ Α.Ε.	Α	25,758
19	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	24,295
20	ΚΡΕΤΑ Α.Ε.	Γ	24,030

Πίνακας 5.6.5**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Lux & A'
(για τα έτη 2000-2003)**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΧΑΠΗΜΑΓΚ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	A	15,258
2	ΑΣΤΗΡ ΠΑΛΛΑΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ Α.Ξ.Ε.	A	9,115
3	ΛΟΥΗΣ ΤΟΥΡ. ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	A	8,908
4	ΤΟΜΕΣ Α.Τ.Ε.	A	7,238
5	ΑΚΤΗ ΖΕΥΣ Α.Ε.	A	6,998
6	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΨΗ Α.Ε.	A	6,045
7	DOMENICO Α.Ε.	A	5,500
8	ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	A	5,093
9	ΑΝΙΣΣΑ Α.Ε.	A	4,998
10	ΑΚΣ ΜΙΝΟΑ ΠΑΛΛΑΣ Α.Ξ.Τ.Ε.Ε.	A	4,528
11	ΑΛΝΤΕΜΑΡ Α.Ξ.Τ.Ε.	L & A	4,416
12	ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	A	4,375
13	ΚΑΡΑΤΖΗ Α.Ε.	A	4,311
14	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ Α.Τ.Ε.	A	4,077
15	ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ Χ. Β. Ι., Α.Ε.	A	3,080
16	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗΣ - ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	A	2,956
17	ΠΑΝΟΡΜΟ Α.Ε.	A	2,224
18	ΑΣΗΜΕΝΙΑ ΑΚΤΗ Α.Ε.	A	1,319
19	HOTELLAS Α.Ε.	A	1,319
20	DI-MAN Α.Ε.	A	1,249

Πίνακας 5.6.6**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Β' (για τα έτη 2000-2003)**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ ΑΦΟΙ. Α.Ε.	B	10,149
2	ΚΩΣΤΑΡΙΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Κ. Α.Ε.	B	5,408
3	ΣΑΛΑΜΙΣ Α.Ε.	B	4,730
4	ΣΚΑΡΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	B	3,713
5	ΜΠΑΜΑΤ Α.Ε.	B	3,674
6	ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	B	3,586
7	ΠΑΠΑΔΑΚΗ Ε. "ΡΕΑ" Α.Ε.	B	2,731
8	ΜΠΗΡΛΙΡΑΚΗΣ Ν. & Ε. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	B	2,590
9	ΡΟΤΕΑ Α.Ε.	B	2,552
10	ΑΓΑΠΗ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	B	2,275
11	ΖΕΦΥΡΟΣ Α.Ε.	B	1,717
12	ΦΛΕΡΙΑΝΟΣ Γ. & Ι. Θ. Α.Ε.	B	1,547
13	Ο.Κ. Α.Ξ.Ε.	B	1,535
14	ΚΟΥΜΝΑ ΑΦΟΙ. Α.Ε.	B	1,130
15	ΤΖΟΑΝΟΣ Ι. Α.Ε.	B	1,130
16	ΡΟΥΣΣΟΣ Ο. Α.Β.Ε.Τ.Ε.	B	0,789
17	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗ ΑΦΟΙ. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	B	0,703
18	ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	0,506
19	ΣΤΕΛΛΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	B	0,420
20	ΚΑΛΟΥΤΣΑΚΗΣ Θ. & Κ. Α.Ε.	B	0,254

Πίνακας 5.6.7**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Γ' (για τα έτη 2000-2003)**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΔΙΓΑΛΛΑΚΗ Κ. Α.Ε.	Γ	15,019
2	ΒΑΝΤΑΡΑΚΗ Κ. & Μ., Α.Τ.& Ξ.Ε.	Γ	14,341
3	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	13,509
4	ΕΡΜΙΟΝΗ Α.Ε.	Γ	13,225
5	ΖΑΦΕΙΡΙΑ Α.Ε.	Γ	13,217
6	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Κ., Α.Ε.	Γ	11,722
7	ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ Μ., Α.Ε.	Γ	10,361
8	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	8,088
9	ΜΑΝΔΕ - ΤΡΥΡ Α.Ε.	Γ	7,839
10	ΣΥΝΑΤΣΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	7,148
11	ΒΑΣΙΑΝΙ Α.Ε.	Γ	6,928
12	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Δ., & ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ Γ. Α.Ε.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	6,802
13	ΜΕΜΟΡΥ Α.Ε.	Γ	6,699
14	ΜΠΡΟΚΟΣ Γ. Α.Ε.	Γ	6,597
15	ΑΡΙΣΤΕΑ Α.Ε.	Γ	6,190
16	ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.	Γ	5,968
17	ΓΚΙΡΔΗ, Μ. Χ. Α.Ε.	Γ	4,912
18	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	4,811
19	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.	Γ	4,337
20	ΜΑΡΑΚΑΣ Α.Ε./ΓΑΛΗΝΗ Α.Ε.	Γ	4,306

Πίνακας 5.6.8**Συνολική Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων Κρήτης Κατηγορίας Lux, Α΄, Β΄ και Γ΄, για τα έτη 2000-2003**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΧΑΠΗΜΑΓΚ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Α	34,873
2	ΔΙΓΑΛΑΚΗ Κ. Α.Ε.	Γ	31,541
3	ΖΑΦΕΙΡΙΑ Α.Ε.	Γ	29,730
4	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ Α.Τ.Ε.	Α	27,415
5	ΒΑΝΤΑΡΑΚΗ Κ. & Μ., Α.Τ.& Ξ.Ε.	Γ	25,539
6	ΕΡΜΙΟΝΗ Α.Ε.	Γ	25,231
7	ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ ΑΦΟΙ, Α.Ε.	Β	24,152
8	ΛΟΥΗΣ ΤΟΥΡ. ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	Α	23,346
9	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	21,185
10	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Κ., Α.Ε.	Γ	21,162
11	ΠΑΝΟΡΜΟ Α.Ε.	Α	20,906
12	ΑΚΤΗ ΖΕΥΣ Α.Ε.	Α	20,891
13	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	20,635
14	ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ Μ. Α.Ε.	Γ	19,739
15	ΑΛΝΤΕΜΑΡ Α.Ξ.Τ.Ε.	L & A	18,639
16	ΑΡΙΣΤΕΑ Α.Ε.	Γ	16,032
17	ΣΥΝΑΤΣΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	15,198
18	MANDE - TRYΡ Α.Ε.	Γ	14,775
19	ΜΠΡΟΚΟΣ Γ. Α.Ε.	Γ	14,086
20	ΒΑΣΙΑΝΙ Α.Ε.	Γ	12,874

Συμπεράσματα

Συμπεράσματα

Η ανάλυση των αποτελεσμάτων των δεικτών των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων για τα έτη 2000-2003 οδηγεί στα ακόλουθα συμπεράσματα.

Ο δείκτης βιομηχανικής αποδοτικότητας, ο οποίος φανερώνει τα κέρδη μιας επιχείρησης σε σχέση με το σύνολο των απασχολούμενων κεφαλαίων της, παρουσιάζεται και για τα 4 έτη μη ικανοποιητικός και μάλιστα τα έτη 2000 και 2003 παρουσιάζεται αρνητικός. Μη ικανοποιητικός εμφανίζεται ο συγκεκριμένος δείκτης και στον πίνακα 5.5.3, όπου εμφανίζεται η μέση τιμή του ανά κατηγορία ξενοδοχειακής επιχείρησης (Lux, Α', Β', Γ') και για τα τέσσερα υπό εξέταση έτη, ενώ για τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις τάξης Γ' εμφανίζεται αρνητικός.

Ο δείκτης κυκλοφορίας ιδίων κεφαλαίων εμφανίζεται ικανοποιητικός και για τα τέσσερα υπό εξέταση έτη. Πιο συγκεκριμένα, παρουσιάζει αύξηση ύψους 10% το έτος 2003 σε σχέση με το έτος 2000. Περισσότερο ικανοποιητική, εμφανίζεται η τιμή του δείκτη και στον πίνακα 5.5.3, για τις επιχειρήσεις της κατηγορίας Γ'. Ο δείκτης αυτός καταδεικνύει ότι η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων των επιχειρήσεων την τετραετία 2000-2003 ήταν ικανοποιητική.

Ο δείκτης συνολικής ικανότητας δανεισμού εμφανίζεται σχεδόν σταθερός για τα έτη 2000-2003 και κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα, πράγμα το οποίο υποδηλώνει ότι οι υπό εξέταση Κρητικές ξενοδοχειακές επιχειρήσεις δεν είναι ιδιαίτερα βεβαρυμένες με δάνεια και άλλες υποχρεώσεις προς τρίτους. Εξαίρεση αποτελούν οι ξενοδοχειακές μονάδες κατηγορίας Lux και Α' για την περίοδο 2000-2003, όπου εμφανίζουν υψηλότερες τιμές του δείκτη από τις άλλες κατηγορίες. Οι τιμές αυτές υποδηλώνουν ότι αρκετά μεγάλο μέρος των επενδύσεών τους χρηματοδοτήθηκε από ξένα κεφαλαία, πιθανόν λόγω των ακριβών εγκαταστάσεων και των πολλών παροχών που απαιτούν οι ξενοδοχειακές μονάδες αυτών των τάξεων.

Ο δείκτης γενικής ρευστότητας εμφανίζεται ιδιαίτερα ικανοποιητικός καθ' όλη την υπό εξέταση τετραετία (πίνακας 5.5.2), αλλά και για τις επιμέρους κατηγορίες ξενοδοχείων (πίνακας 5.5.3), πράγμα το οποίο σημαίνει ότι οι υπό εξέταση ξενοδοχειακές επιχειρήσεις μπορούν να ανταπεξέλθουν στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις τους.

Ειδικότερα, ο δείκτης γενικής ρευστότητας για τα ξενοδοχεία Γ' κατηγορίας εμφανίζεται πολύ υψηλός, πράγμα που σημαίνει ότι οι ξενοδοχειακές μονάδες της κατηγορίας αυτής μπορούν να ανταπεξέλθουν άμεσα στις βραχυχρόνιες υποχρεώσεις

τους, όμως, παράλληλα συνάγεται, από την τιμή του δείκτη, ότι εμφανίζουν μεγάλη συσσωρευση μετρητών. Η τακτική αυτή κρίνεται ως απορριπτέα επιχειρηματικά, αφού αυτοί οι πόροι, αν επενδύονταν, θα απέφεραν περισσότερα κέρδη στην επιχείρηση.

Ο δείκτης άμεσης ρευστότητας παρουσιάζει εξίσου ικανοποιητικές τιμές και για την υπό εξέταση τετραετία και για τις επιμέρους κατηγορίες ξενοδοχείων, υποδηλώνοντας ότι οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις του δείγματος είναι σε θέση να ικανοποιήσουν τις τρέχουσες υποχρεώσεις τους.

Με βάση τη συνολική κατάταξη των επιχειρήσεων, όπως αυτή προκύπτει από την πολυκριτήρια μέθοδο PROMETHEE (Πίνακες 5.6.1 έως 5.6.8), μπορούν να διατυπωθούν κάποια συμπεράσματα σχετικά με την πορεία των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων κατά την τετραετία 2000-2003 που εξετάστηκε, καθώς και για τις επιδόσεις τους ανά κατηγορία κατά το ίδιο χρονικό διάστημα.

Όσον αφορά στις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, για το έτος 2000 στην πρώτη θέση κατατάσσεται η ξενοδοχειακή επιχείρηση ΔΙΓΑΛΑΚΗ Κ. Α.Ε., κατηγορίας Γ'. Η ίδια εταιρεία εμφανίζεται στην πρώτη θέση στον πίνακα κατάταξης των ξενοδοχειακών μονάδων Γ' κατηγορίας. Στη συνολική κατάταξη των ξενοδοχείων για το σύνολο των ετών από 2000-2003 και για το σύνολο των κατηγοριών Lux, Α', Β' και Γ' εμφανίζεται να καταλαμβάνει τη δεύτερη θέση.

Το έτος 2001 την πρώτη θέση καταλαμβάνει η ξενοδοχειακή επιχείρηση MEMORY Α.Ε., κατηγορίας Γ', ενώ η ίδια επιχείρηση το έτος 2000 κατέχει την τέταρτη θέση, το έτος 2002 την τρίτη θέση και το 2003 την ενδέκατη θέση. Στον πίνακα κατάταξης των ξενοδοχείων κατηγορίας Γ' για το σύνολο των ετών εμφανίζεται στη δέκατη τρίτη θέση.

Το έτος 2002, στην πρώτη θέση εμφανίζεται η επιχείρηση ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε., κατηγορίας Γ', ενώ στη δεύτερη θέση εμφανίζεται η ξενοδοχειακή επιχείρηση ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓ. Α.Ε., κατηγορίας Γ'.

Το έτος 2003, πρώτη εμφανίζεται η επιχείρηση ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε. & Τ.Ε., κατηγορίας Γ', η οποία το έτος 2000 εμφανίζεται στην έκτη θέση, ενώ στον πίνακα 5.6.4, όπου εμφανίζεται η κατάταξη των ξενοδοχείων κατηγορίας Γ' για την τετραετία 2000-2003 εμφανίζεται στην όγδοη θέση. Στον πίνακα 5.6.8, όπου αναγράφεται η συνολική κατάταξη όλων των κατηγοριών και ετών, κατέχει τη δέκατη τρίτη θέση.

Από τη μελέτη της κατάταξης των ξενοδοχειακών μονάδων για την τετραετία 2000-2003 εξάγεται ότι τα ξενοδοχεία τάξης Γ' εμφανίζονται στις πρώτες θέσεις υπερφαλαγγίζοντας ξενοδοχειακές μονάδες κατηγορίας Β', Α' αλλά και Lux πολύ μεγαλύτερου μεγέθους σε αριθμό κλινών, προσφερόμενες υπηρεσίες και κεφάλαιο. Αυτό συμβαίνει λόγω των πολλών λειτουργικών εξόδων που εμφανίζουν τα ξενοδοχεία υψηλότερων κατηγοριών, καθώς και των βαχυπρόθεσμων και μακροπρόθεσμων δανείων που αναλαμβάνουν για την πραγματοποίηση επενδύσεων που θα αυξήσουν τις παροχές προς τους πελάτες τους, πράγμα το οποίο επιβεβαιώνεται από τα στοιχεία των ισολογισμών και των αποτελεσμάτων χρήσης των επιχειρήσεων⁴.

Έτσι, παρόλο που οι ξενοδοχειακές μονάδες κατηγορίας Γ' παρουσιάζουν χαμηλότερα κέρδη από εκείνα των ξενοδοχείων υψηλότερων κατηγοριών, εντούτοις εμφανίζονται με μικρότερη δανειακή επιβάρυνση και χαμηλότερα λειτουργικά έξοδα. Τα στοιχεία αυτά επηρεάζουν ιδιαίτερα τους χρηματοοικονομικούς δείκτες που τέθηκαν ως κριτήρια αξιολόγησης κατά την εφαρμογή της πολυκριτήριας μεθόδου PROMETHEE II, με αποτέλεσμα οι ξενοδοχειακές μονάδες κατηγορίας Γ' να παρουσιάζουν καλύτερες επιδόσεις.

Η εξήγηση που μπορεί να δοθεί για το αποτέλεσμα αυτό είναι σύνθετη και θα μπορούσε να αποτελέσει αντικείμενο άλλης μελέτης που θα περιελάμβανε και σύγκριση μεταξύ ομοειδών ξενοδοχειακών μονάδων.

Είναι βέβαιο ότι η διεθνής συγκυρία κατά τη χρονική περίοδο που διενεργήθηκε η παρούσα μελέτη, ιδιαίτερα κατά τα έτη 2002 και 2003, δεν είναι καθόλου ευνοϊκή, όχι μόνο για τον ελληνικό, αλλά και για το διεθνή τουρισμό, δεδομένης της οικονομικής δυσπραγίας των κυριότερων αγορών προέλευσης τουριστών, αλλά και του ανταγωνισμού των χωρών εκτός ευρωζώνης.

Επίσης, είναι δυνατόν να οφείλεται εν μέρει και σε μια σειρά από αστάθμητους παράγοντες που σχετίζονται με θέματα ασφάλειας των χερσαίων, εναέριων και θαλάσσιων μεταφορών.

Μια άλλη παράμετρος που πρέπει να ληφθεί σοβαρά υπόψη κατά τη διερεύνηση των αποτελεσμάτων της έρευνας είναι και το γεγονός ότι πολλές τουριστικές επιχειρήσεις, ενώ πληρούν τις προϋποθέσεις κατάταξης σε Α' ή Β'

⁴ Οι οικονομικές καταστάσεις και τα αποτελέσματα χρήσης των ξενοδοχειακών μονάδων Κρήτης του δείγματός μας για την τετραετία 2000-2004 παραχωρήθηκαν από την εταιρεία ICAP Α.Ε.

κατηγορίας, επιδιώκουν σκόπιμα να χαρακτηρισθούν ως Γ' κατηγορίας, προκειμένου να κερδίσουν τετραγωνικά θυσιάζοντας χώρους υποδοχής και εστίασης για να εξοικονομήσουν περισσότερες κλίνες.

Δεν πρέπει, τέλος, να διαφύγει της προσοχής ότι, δυστυχώς, η Ελλάδα γενικότερα και η Κρήτη ειδικότερα δεν έχει κατορθώσει να προσελκύσει υψηλού επιπέδου τουρισμό, με αποτέλεσμα οι ξενοδοχειακές μονάδες Lux, Α' και Β' κατηγορίας να μην έχουν τις πληρότητες των ξενοδοχειακών μονάδων Γ' κατηγορίας.

Όσον αφορά στην κατάταξη των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων κατηγορίας Lux και Α', που εμφανίζονται στον πίνακα 5.6.5, πρώτη εμφανίζεται η ΧΑΠΙΜΑΓΚ ΕΛΛΑΣ Α.Ε., δεύτερη η ξενοδοχειακή επιχείρηση ΑΣΤΗΡ ΠΑΛΛΑΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ Α.Ξ.Ε. και τρίτη η ΛΟΥΗΣ Τουριστικές και Ξενοδοχειακές Επιχειρήσεις Κρήτης Α.Ε..

Στον πίνακα 5.6.6 εμφανίζεται η κατάταξη των ξενοδοχείων κατηγορίας Β', για τα έτη 2000-2003, όπου την πρώτη θέση κατέχει η επιχείρηση ΑΦΟΙ ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ Α.Ε., τη δεύτερη η ΚΩΣΤΑΡΙΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Κ. Α.Ε. και την τρίτη η ΣΑΛΑΜΙΣ Α.Ε.

Στον πίνακα 5.6.7 εμφανίζεται η κατάταξη των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων τάξης Γ' για τα έτη 2000-2003, με πρώτη την επιχείρηση ΔΙΓΑΛΑΚΗΣ Κ. Α.Ε., δεύτερη την ΒΑΝΤΑΡΑΚΗ Κ. & Μ., ΑΤ & Ξ.Ε. και τρίτη την ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε., οι οποίες εμφανίζονται στη συνολική κατάταξη των ξενοδοχειακών μονάδων κατηγορίας Lux, Α', Β' και Γ' και για τα τέσσερα υπό εξέταση έτη, στη δεύτερη, πέμπτη και ένατη θέση αντίστοιχα.

Είναι απαραίτητο να διευκρινισθεί ότι στην παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε μελέτη μέρους του κλάδου των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων της Κρήτης για την τετραετία 2000 έως και 2003 για τις κατηγορίες Lux, Α', Β' και Γ', οι οποίες επιλέχθηκαν σύμφωνα με το μέσο όρο των κλινών τους ανά κατηγορία. Ωστόσο, χρήσιμο θα ήταν, σε μια μελλοντική έρευνα, να αξιολογηθεί ένα μεγαλύτερο δείγμα επιχειρήσεων, λαμβάνοντας υπόψη περισσότερα ποιοτικά χαρακτηριστικά, όπως εξειδίκευση προσωπικού, παρεχόμενες υπηρεσίες, σεβασμό στο περιβάλλον κ.α.

Οι προαναφερθέντες δείκτες, καθώς και η μέθοδος PROMETHEE, αποτέλεσαν τα σύγχρονα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν για την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων και την αποτίμηση των πιθανών πλεονεκτημάτων, ενώ παράλληλα

επέτρεψαν και την καταγραφή των μειονεκτημάτων από την εφαρμογή των πολιτικών που ακολουθούν οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις του νησιού.

Αναμφισβήτητα, οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις της Κρήτης αποτελούν βασικούς παράγοντες οικονομικής και κοινωνικής ευημερίας του τόπου. Επιβάλλεται, επομένως, η πολιτεία να θέσει υπό την «αιγίδα» της τον τομέα αυτό αντιμετωπίζοντας τις ξενοδοχειακές επιχειρήσεις ως μια μακροχρόνια επένδυση, συνεισφέροντας ουσιαστικά στην περαιτέρω ανάπτυξή τους με τη δημιουργία υποδομής και υιοθετώντας μια πολιτική γενναίων επιδοτήσεων και κινήτρων για ίδρυση πρωτοποριακών μονάδων που θα προωθούν εναλλακτικές μορφές τουρισμού (π.χ. περιπατητικός, πολιτιστικός, καταδυτικός τουρισμός).

Το νέο μέτρο ενίσχυσης των μικρομεσαίων επιχειρήσεων (Μ.Μ.Ε.) του τουρισμού μέσω της δικτύωσής τους, κινείται προς τη σωστή κατεύθυνση και είναι ενδεικτικό του τρόπου με τον οποίο το κράτος μπορεί να αποδείξει έμπρακτα την ευαισθησία του για το χρυσοφόρο αλλά και ευπαθή κλάδο του οποίου η διάρθρωση επηρεάζεται κυρίως από τη διαπραγματευτική δύναμη των τουριστικών πρακτόρων, οι οποίοι, εκμεταλλεόμενοι το πρότυπο του μαζικού τουρισμού που επικρατεί, καθορίζουν τις τιμές των τουριστικών πακέτων αποδυναμώνοντας παράλληλα την όποια προσπάθεια των Ελλήνων ξενοδόχων για αυξήσεις.

Οι ξενοδοχειακές επιχειρήσεις, για να παραμείνουν ανταγωνιστικές στο μεσογειακό αλλά και στο διεθνές τουριστικό περιβάλλον, θα πρέπει να αξιοποιήσουν τις ευκαιρίες για αναβάθμιση που προσφέρει ο νέος αναπτυξιακός νόμος. Η αναβάθμιση έχει σχέση, τόσο με τη δημιουργία ή ανακαίνιση μεγάλων μονάδων όσο και με την αξιοποίηση και ανάπτυξη των υπάρχοντων εγκαταστάσεων για οικοτουριστικές, πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες.

Είναι απαραίτητο να υπάρξουν νέα τουριστικά προϊόντα που θα μπορέσουν να ανταποκριθούν στη σημερινή συγκυρία. Αυτό θα καταστεί εφικτό με: α) ανάδειξη των συγκριτικών πλεονεκτημάτων κάθε περιοχής (οικοσυστήματα, πολιτιστικοί πόροι, παραδοσιακά τοπικά προϊόντα, θαλάσσιες διαδρομές κ.α.), β) επιθετική επικοινωνιακή πολιτική (δημόσιες σχέσεις κ.λ.π.) για την προβολή και προώθηση των θεματικών τουριστικών προϊόντων στην αγορά (διαδικτυακοί τόποι, συστήματα κρατήσεων), γ) διασύνδεση των τουριστικών πόρων (μεταξύ περιοχών της Κρήτης) και δημιουργία θεματικών δικτύων ανά μορφή τουρισμού, δ) προσαρμογή των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων σε ποιοτικές προδιαγραφές πιστοποίησης ποιότητας, ε)

δικτύωση των ξενοδοχειακών επιχειρήσεων με κοινή δράση προβολής και προώθησης (clustering), στ) ανάπτυξη νέων τουριστικών προϊόντων με σεβασμό στη διατήρηση της αυθεντικότητας και της ιδιαιτερότητας της κάθε περιοχής και ζ) εισαγωγή νέων τεχνολογιών στις τουριστικές επιχειρήσεις με ταυτόχρονη κατάρτιση του ανθρώπινου δυναμικού.

Στρατηγικής σημασίας είναι επίσης, η διαμόρφωση νέας αντίληψης για το τουριστικό προϊόν, το οποίο δεν θα αναφέρεται πλέον μόνο στη διανυκτέρευση, αλλά και στην παροχή υπηρεσιών διαμόρφωσης μοναδικών εμπειριών προς τον πελάτη με εξατομικευμένη εξυπηρέτηση που θα ανταποκρίνεται στα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά του (π.χ. περιπατητικές διαδρομές σε περιοχές εξαιρετικού φυσικού κάλλους).

Κλείνοντας, θα πρέπει να επισημανθεί ότι ο τουρισμός μέσα από διάφορες πολιτικές μπορεί και πρέπει να αποτελέσει μέσο ανάδειξης της Ελλάδας ως ποιοτικού τουριστικού προορισμού και μοχλό άμβλυνσης των περιφερειακών ανισοτήτων της ελληνικής επικράτειας. Θα πρέπει επίσης, να δώσει το ερέθισμα για προβολή της τοπικής ταυτότητας μέσω ενός ορθολογικού σχεδιασμού με την ενεργό συμμετοχή του εγχώριου ανθρώπινου δυναμικού, συμβάλλοντας έτσι στον επαναπροσδιορισμό της τουριστικής δραστηριότητας της χώρας.

Η διαμόρφωση αυτού του «νέου τρόπου» στον τουρισμό είναι δυνατόν να αναληφθεί από Πανεπιστημιακά και Ερευνητικά ιδρύματα της Κρήτης (π.χ. Πολυτεχνείο Κρήτης) που ασχολούνται με το αντικείμενο σε συνεργασία με την Περιφέρεια Κρήτης, τις νομαρχιακές και τοπικές αυτοδιοικήσεις, τις αναπτυξιακές εταιρείες και με την καθοριστική συμβολή όλων των φορέων του τουρισμού (ξενοδόχων, τουριστικών πρακτόρων, συνεταιρισμών παραδοσιακών προϊόντων κ.ά.).

Παράρτημα Κεφαλαίου 5
Πίνακες κατάταξης ξενοδοχειακών επιχειρήσεων

Πίνακας 5.7.1
Κατάταξη ξενοδοχειακών επιχειρήσεων για το έτος 2000

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΔΙΓΑΛΑΚΗ Κ. Α.Ε.	Γ	72,235
2	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	47,141
3	ΕΛΕΝΑ Α.Ε.Τ.Ε.	Γ	39,453
4	MEMORY Α.Ε.	Γ	34,034
5	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	27,873
6	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	26,729
7	ΤΟΜΕΣ Α.Τ.Ε.	Α	25,649
8	ΖΕΡΒΑΚΗΣ Ν. Γ. Α.Ε.	Γ	24,230
9	ΑΚΤΗ ΜΑΛΙΩΝ Α.Ε.	Β	22,432
10	ΠΕΡΓΑΜΟΣ Α.Ε.	Γ	22,391
11	ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	22,323
12	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΨΗ Α.Ε.	Α	21,630
13	ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ Α.Ε.	Γ	21,436
14	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	21,181
15	ΓΙΑΟΥΡΤΑΣ Μ. Α.Ε.	Γ	20,705
16	ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.	Γ	19,312
17	ΜΑΡΑΒΕΛ ΛΑΝΤ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Β	19,192
18	ΕΛΛΑΣ ΕΞΠΡΕΣ Α.Ε.	Γ	18,957
19	ΜΥΡΣΙΝΗ Α.Ε.	Γ	18,887
20	ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	Α	18,745
21	ΑΝΤΙΝΟΟΣ Α.Ε.Τ.&Ε.Ε.	Γ	18,404
22	CRETA DREAM Α.Ε.	Γ	18,27
23	ΜΗΤΣΗΣ Κ. Α.Ε.	Α	18,251
24	ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Α & Β	17,555
25	ΤΡΙΤΩΝ Α.Ε.	Β	17,412
26	ΒΟΥΡΒΑΧΑΚΗΣ Ν. & Χ. Α.Ε.	Β	16,965
27	ΧΡΟΝΑΚΗ Α. ΥΙΟΙ ΑΚΤΗ ΣΤΑΛΙΔΟΣ Α.Ε.	Β & Γ	16,912
28	ΜΑΡΕ Α.Ε.	Α	16,765
29	ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	16,493
30	ΟΡΜΟΣ ΚΡΥΣΤΑΛ Α.Ε.	Γ	16,482
31	ΘΕΜΙΣ ΜΠΗΤΣ ΑΦΟΙ Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΗ Α.Ε.Ε.&Τ.Ε.	Α	16,391
32	ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ Φ. Γ. Α.Ε.	Α	15,801
33	ΓΑΛΕΑΝΑ Α.Ε.	Γ	15,613
34	ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ Α.Ε.	Α	15,221
35	ΚΛΙΝΑΚΗ Ι. Α.Ε.	Γ	15,219
36	ΖΕΦΥΡΟΣ Α.Ε.	Β	15,168
37	ΣΤΕΛΛΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Β	15,113
38	ΒΑΡΟΥΞΑΚΗΣ Γ. Σ. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Γ	14,882
39	ΡΕΣΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Γ	14,821
40	ΜΠΕΓΕΤΗ Α.Ε.	Β	14,567
41	SEVEN BROTHERS Α.Ε.	Γ	14,198
42	ΠΕΡΟΓΙΑΝΝΕΙΟΝ Α.Ε.	Γ	14,146
43	ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ Χ. Β. Ι. Α.Ε.	Α	14,006
44	ΡΕΘΥΜΝΟ ΜΑΡΕ Α.Ε.	Α	13,899

Πίνακας 5.7.1 (συνέχεια)
Κατάταξη ξενοδοχειακών επιχειρήσεων για το έτος 2000

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
45	ΜΑΝΩΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	13,699
46	ΓΚΙΡΔΗ Μ. Χ. Α.Ε.	Γ	13,365
47	ΣΦΑΚΙΑ Α.Ε.	Α	13,320
48	ΤΡΟΥΛΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	13,169
49	ΚΑΛΟΥΤΣΑΚΗΣ Θ. & Κ. Α.Ε.	Β	12,908
50	ΚΑΡΒΟΥΝΑΚΗΣ Γ. Δ. Α.Ε.	Β	12,796
51	ΣΤΑΓΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	12,709
52	ΚΑΛΥΨΩ Α.Ξ. & Τ.Ε.	Γ	12,579
53	ΑΡΙΑΔΝΗ Η Α.Ε.	Β	12,567
54	ΚΟΥΤΡΟΥΛΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	12,453
55	ΒΑΡΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Α.Ε.	Β	12,390
56	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Β	12,066
57	ΣΤΑΜΠΟΥΛΗΣ Γ. & Σ. Α.Ε.	Β	11,979
58	ΚΑΣΤΡΙ Α.Ε.	Γ	11,885
59	ΚΟΥΦΑΚΗΣ Ι. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	11,634
60	ΡΟΥΣΣΟΣ Ο Α.Β.Ε.Τ.Ε.	Β	11,619
61	ΚΑΡΑΤΖΗ Α.Ε.	Α	11,552
62	ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ Α.Ξ.Ε.	Γ	11,425
63	ΚΟΛΥΜΠΑΡΙ ΒΕΑΧ Α.Ε.	Γ	10,714
64	ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	10,653
65	ΣΦΑΚΙΑΝΟΣ Σ. Α.Ε.	Γ	10,621
66	ΑΞΟΣ Α.Ε.	Γ	10,541
67	ΑΣΤΗΡ ΠΑΛΑΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ Α.Ξ.Ε.	Α	10,314
68	ΤΡΙΓΥΡΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.	Γ	10,228
69	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗΣ - ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Α	10,161
70	ΡΕΘΥΜΝΟ Α.Ε.	Α	10,086
71	ΑΓΑΠΗ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Α & Β	10,044
72	ΑΚΣ ΜΙΝΟΑ ΠΑΛΛΑΣ Α.Ξ.Τ.Ε.Ε.	Α	9,857
73	ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ ΕΜΜ. & ΣΙΑ Α.Ε.Ε.	Γ	9,844
74	ΑΛΜΠΑΤΡΟΣ Α.Ε.	Β	9,750
75	ΠΑΠΑΔΑΚΗ Ε. "ΡΕΑ" Α.Ε.	Β	9,679
76	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗΣ Γ. - Α. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	9,622
77	ΦΑΝΤΡΙΔΑΚΗΣ Α. Α.Ε.	Β & Γ	9,553
78	ΑΣΗΜΕΝΙΑ ΑΚΤΗ Α.Ε.	Α	9,371
79	ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Α	9,208
80	ΜΑΡΙ - ΚΡΙΣΤΙΝ Γ. Α. ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	9,159
81	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.Τ.Ε.	Β	9,136
82	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	9,085
83	ΑΘΗΝΑ Α.Ε.	Γ	8,950
84	ΔΕΛΦΙΝΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Β	8,342
85	ΑΚΤΗ ΚΑΛΥΒΕΣ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	8,322
86	ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Ν. & Ε. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Β	7,626

Πίνακας 5.7.1 (συνέχεια)
Κατάταξη ξενοδοχειακών επιχειρήσεων για το έτος 2000

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
87	ΚΟΙΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Γ	7,599
88	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.	Γ	7,340
89	ΚΥΠΡΑΚΗΣ Ε. & Σ. Α.Ε.	Γ	7,143
90	ΚΟΥΓΙΟΥΜΟΥΤΖΗΣ Γ. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	6,878
91	ΧΩΡΙΟ ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε.	Α	6,560
92	ΣΑΝΓΟΥΙΝΓΚ ΧΟΤΕΛΣ Α.Ε.	Γ	6,381
93	ΜΙΡΑΜΠΕΛΛΟ Α.Ε.	Α	6,273
94	ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ Σ. Α.Τ.Ξ.Ε.	Γ	6,235
95	Α.Ε.Τ.Ε.Α. Α.Ε.	Λ	5,746
96	ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Γ	5,552
97	ΑΙΓΕΑΣ Α.Ε.	Β	5,216
98	ΑΝΙΣΣΑ Α.Ε.	Α	5,017
99	ΜΠΑΝΤΟΥΒΑ Κ. & Ρ. Α.Ε.	Γ	4,973
100	ΦΙΛΙΠΠΙΑΚΗΣ Α.Ε.	Β	4,902
101	ΙΤΑΝΟΣ Α.Ε.	Γ	4,873
102	ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ Χ. Γ. Α.Ε.	Γ	4,755
103	ΛΗΔΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Α	4,100
104	ΜΑΝΤΩΝΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Α	4,072
105	ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ Α. ΚΟΤΣΙΦΑΚΗ - Γ. ΓΕΡΜΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	3,970
106	ΒΑΣΙΑΝΙ Α.Ε.	Γ	3,814
107	ΕΡΜΗΣ ΞΕΝΟΔ. & ΤΟΥΡ. ΕΠΙΧ. Α.Ε.	Β	3,701
108	ΑΔΕΛΕ ΒΕΑΧ Α.Ε.&Τ.Ε.	Β	3,645
109	ΨΑΘΑΚΗ ΑΦΟΙΝ Α.Ε.	Γ	3,592
110	ΑΡΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Γ	3,530
111	MARIS HOTELS TEAB Α.Ε.	L & A	3,461
112	BELL HOTELS ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε.	Α	3,231
113	ΔΙΚΤΥΝΝΑ Α.Ε.	Γ	3,220
114	CRETA TRAVEL BUREAU Α.Ε.	Α	3,197
115	ΚΑΒΡΟΣ ΒΕΑΧ Α.Ε.	Γ	3,070
116	ΚΟΥΡΝΑ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	3,042
117	ΜΥΡΙΑ Α.Ε.	Γ	2,982
118	ΧΟΜΠΙΤΗΣ Π. Α.Ε.	Γ	2,971
119	ΣΚΑΡΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Β	2,600
120	ΠΙΣΚΟΠΙΑΝΟ Α.Ε.	Γ	2,564
121	ΜΑΤΑΜΥ Α.Ε.	Γ	2,295
122	DASKOTELS Α.Ε.	Α	2,271
123	ΜΠΡΟΚΟΣ Γ. Α.Ε.	Γ	2,028
124	ΠΕΡΙΣΥΝΑΚΗΣ Μ. - Ε. ΠΕΡΙΣΥΝΑΚΗ - ΑΔ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	1,787
125	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗΣ Ι. Α.Ε.	Γ	1,768
126	ΠΕΛΑ ΜΑΡΕ Α.Ε.	Γ	1,757
127	DOMENICO Α.Ε.	Α	1,685
128	ΚΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	1,414
129	ΜΑΡΑΚΑΣ Α.Ε./ΓΑΛΗΝΗ Α.Ε.	Γ	0,721

Πίνακας 5.7.1 (συνέχεια)
Κατάταξη ξενοδοχειακών επιχειρήσεων για το έτος 2000

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
130	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Α.Ε.	A	0,668
131	ΜΠΟΥΛΤΑΔΑΚΗΣ Γ. & Ν. Α.Ε.	A	0,096
132	ARINA SAND Α.Ε.	A	0,026
133	ΟΛΕΑ Γ. & Ι. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ Α.Ε.	Γ	-0,002
134	ΛΥΔΙΑ Α.Ε.	Γ	-0,023
135	ΑΣΤΕΡΑΣ Α.Ε.	A	-0,068
136	ΚΡΗΤΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΗΛΙΟΣ Α.Ε.	A	-1,893
137	ΒΡΟΝΤΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	-2,268
138	ΜΑΡΑΒΕΛ Α.Ε.	B	-2,458
139	ΓΕΩΡΓΙΑΝΑ Α.Ε.	Γ	-2,542
140	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Δ. & ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ Γ. Α.Ε.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	-3,568
141	ΤΣΑΚΟΥ ΧΡ. & ΑΙΚ. Α.Ε.	Γ	-4,147
142	ΡΕΛΑΚΗΣ Α. Γ. Α.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	-4,275
143	ΚΑΣΣΑΒΕΤΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-4,698
144	ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΟΥΤΣΟΥΡΑ Α.Ε.	Γ	-5,041
145	ΠΕΤΡΑ Α.Ε.	Γ	-5,136
146	ΙΛΙΟΣ Α.Ε.	B	-5,146
147	ΟΔΥΣΣΕΙΑ Α.Ε.Τ.Ε.	Γ	-5,384
148	HAPPY DAYS Α.Ε.	Γ	-5,421
149	Ο.Κ. Α.Ξ.Ε.	B	-5,475
150	ΓΕΡΑΝΙ Α.Ε.	A & B	-6,042
151	ΚΟΡΗ Η ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ Α.Ε.	A	-6,157
152	ΦΑΙΔΡΑ Α.Τ.Ε.	Γ	-6,264
153	ΚΡΕΤΑ Α.Ε.	Γ	-6,296
154	EL GRECO Α.Ε.	A	-7,290
155	ΚΑΨΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ Α.Ε.	L & A	-7,372
156	ΜΑΙΝΤΡΙ Α.Ε.	Γ	-7,650
157	ΣΤΕΡΙΣ Α.Ε.	Γ	-7,712
158	ΛΕΜΟΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	-7,916
159	ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.Τ.Ε.	A	-8,273
160	ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ΣΠ. Α.Ε.	Γ	-9,184
161	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Κ. Α.Ε.	Γ	-9,357
162	ΣΟΦΙΑ Α.Ε.	Γ	-9,814
163	ΣΩΠΑΣΟΥΔΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	-10,157
164	HOTELLAS Α.Ε.	A	-11,464
165	ΦΛΕΡΙΑΝΟΣ Γ. & Ι. Θ. Α.Ε.	B	-11,809
166	ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ Α.Ε.	Γ	-11,880
167	ΓΕΡΑΝΙΩΤΗΣ Α. Α.Ε.	B	-12,331
168	ΣΑΛΑΜΙΣ Α.Ε.	B	-13,125
169	ΚΑΤΕΧΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	B	-13,448
170	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α.Ε.	Γ	-13,889
171	ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ Μ. Α.Ε.	Γ	-14,295
172	ΚΟΡΑΛΙ ΓΟΥΒΩΝ Α.Ε.	A	-14,677

Πίνακας 5.7.1 (συνέχεια)
Κατάταξη ξενοδοχειακών επιχειρήσεων για το έτος 2000

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
173	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.	A	-14,685
174	MIRASOL Α.Ε.	A	-14,890
175	DI-MAN Α.Ε.	A	-14,952
176	ΑΡΙΣΤΕΑ Α.Ε.	Γ	-15,663
177	ΤΖΟΑΝΟΣ Ι. Α.Ε.	B	-15,940
178	ΗΛΙΟΣ Α.Ε.	L	-16,703
179	ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	B	-17,045
180	ΧΡΥΣΗ ΑΜΜΟΥΔΙΑ Α.Ε.	B	-17,787
181	ΤΡΑΧΙΛΙ Α.Ε.	Γ	-18,681
182	ΛΥΤΤΟΣ Α.Ε.	A	-18,713
183	ΧΑΠΠΙΜΑΓΚ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	A	-18,766
184	ΜΑΗΟ Α.Ε.	A	-19,999
185	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ Α.Ε.	A	-20,105
186	ΛΟΥΗΣ ΤΟΥΡ. ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	A	-20,495
187	ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	-21,376
188	ΕΡΜΙΟΝΗ Α.Ε.	Γ	-21,504
189	ΑΛΜΥΡΟΣ Α.Ε.	Γ	-22,361
190	ΠΑΠΥΡΑΚΗ Α.Ε.	B	-22,439
191	Μ.Ε.Τ.Α. Α.Ε.	A	-22,693
192	ΕΠΑΝΩΜΕΡΙΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	L	-24,065
193	ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Α.Ε.	A	-24,252
194	ΒΑΝΤΑΡΑΚΗ Κ. & Μ. Α.Τ.& Ξ.Ε.	Γ	-24,396
195	CORIVA VILLAGE Α.Ε.	Γ	-24,541
196	ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.	Γ	-25,446
197	ΙΒΙΣΚΟΣ Α.Ε.	B	-25,484
198	ΑΛΝΤΕΜΑΡ Α.Ξ.Τ.Ε.	L & A	-25,618
199	ΠΩΛΟΓΕΩΡΓΗ Μ. Α.Ε.Ξ.&Τ.Ε.	A	-27,097
200	ΓΙΑΝΝΙΚΑΚΗΣ Σ. Α.Ε.	A & B	-27,104
201	ΑΠΛΑΔΑΣ Α.Ε.	Γ	-27,730
202	ΑΚΤΗ ΖΕΥΣ Α.Ε.	A	-28,122
203	ΣΥΝΑΤΣΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-28,751
204	ΣΠΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	A	-29,882
205	ΚΩΣΤΑΡΙΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Κ. Α.Ε.	B	-30,784
206	ΚΟΥΡΟΣ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Γ	-32,509
207	(ΕΛ.Τ.Ε.Ξ.)	A	-33,337
208	MANDE - TRYΡ Α.Ε.	Γ	-33,876
209	ΕΛΟΥΝΤΑ ΜΑΡΜΙΝ Α.Ε.	A	-37,497
210	ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΛΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-37,902
211	ΜΠΑΜΑΤ Α.Ε.	B	-38,679
212	ΜΑΡΙΑΝΝΑ Α.Ε.	Γ	-38,995
213	ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	-42,537
214	ΖΑΦΕΙΡΙΑ Α.Ε.	Γ	-43,418
215	ΧΡΙΣΤΙΝΑ Α.Ε.	Γ	-44,696
216	ΚΑΡΚΑΒΑΤΣΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.	A	-46,375
217	ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΟ Α.Ε.	Γ	-48,991
218	ΤΖΕΛΗΣΗ Α.Ε.	A	-63,981

Πίνακας 5.7.2
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2001

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	MEMORY Α.Ε.	Γ	65,300
2	ΑΚΤΗ ΚΑΛΥΒΕΣ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	51,632
3	CRETA DREAM Α.Ε.	Γ	51,050
4	ΑΝΤΙΝΟΟΣ Α.Ξ.Τ.&Ε.Ε.	Γ	49,842
5	ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	46,201
6	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	43,072
7	ΕΛΕΝΑ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	42,546
8	ΓΚΙΡΔΗ Μ. Χ. Α.Ε.	Γ	41,170
9	ΠΕΡΓΑΜΟΣ Α.Ε.	Γ	40,270
10	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	39,359
11	ΙΛΙΟΣ Α.Ε.	Β	39,025
12	ΒΑΡΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Α.Ε.	Β	38,407
13	ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Ν. & Ε. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Β	34,606
14	ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	A & B	33,688
15	ΠΑΠΑΔΑΚΗ Ε. "ΡΕΑ" Α.Ε.	Β	33,339
16	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	30,942
17	ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	27,665
18	ΜΥΡΣΙΝΗ Α.Ε.	Γ	26,670
19	ΤΟΜΕΣ Α.Τ.Ε.	Α	26,665
20	ΡΕΣΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Γ	26,130
21	ΦΑΙΔΡΑ Α.Τ.Ε.	Γ	26,108
22	ΤΡΙΤΩΝ Α.Ε.	Β	25,058
23	ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.	Γ	24,593
24	ΜΑΡΑΒΕΛ ΛΑΝΤ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Β	23,810
25	ΒΟΥΡΒΑΧΑΚΗΣ Ν. & Χ. Α.Ε.	Β	23,523
26	ΖΕΦΥΡΟΣ Α.Ε.	Β	21,554
27	ΔΙΓΑΛΑΚΗ Κ. Α.Ε.	Γ	21,037
28	ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ Μ. Α.Ε.	Γ	21,016
29	ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ Χ. Γ. Α.Ε.	Γ	20,577
30	ΜΑΡΕ Α.Ε.	Α	20,511
31	ΠΕΡΙΣΥΝΑΚΗΣ Μ. - Ε. ΠΕΡΙΣΥΝΑΚΗ - ΑΔ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	20,351
32	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗΣ - ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Α	20,069
33	ΣΤΑΓΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	20,058
34	ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ Α. ΚΟΤΣΙΦΑΚΗ - Γ. ΓΕΡΜΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	19,853
35	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Β	19,797
36	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΨΗ Α.Ε.	Α	19,149
37	ΣΤΕΛΛΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Β	18,792
38	ΚΑΛΟΥΤΣΑΚΗΣ Θ. & Κ. Α.Ε.	Β	18,521
39	SEVEN BROTHERS Α.Ε.	Γ	18,517
40	ΧΡΟΝΑΚΗ Α. ΥΙΟΙ ΑΚΤΗ ΣΤΑΛΙΔΟΣ Α.Ε.	Β & Γ	18,350
41	ΖΕΡΒΑΚΗΣ Ν. Γ. Α.Ε.	Γ	17,522
42	ΚΟΛΥΜΠΑΡΙ BEACH Α.Ε.	Γ	17,204
43	ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	16,735
44	ΡΕΘΥΜΝΟ Α.Ε.	Α	15,996
45	DOMENICO Α.Ε.	Α	15,383
46	ΚΟΥΤΡΟΥΛΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	14,764
47	ΑΝΙΣΣΑ Α.Ε.	Α	14,262
48	ΑΣΗΜΕΝΙΑ ΑΚΤΗ Α.Ε.	Α	13,955
49	ΑΣΤΗΡ ΠΑΛΑΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ Α.Ξ.Ε.	Α	13,861

Πίνακας 5.7.2 (συνέχεια)
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2001

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
50	ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ Α.Ε.	Α	13,857
51	ΟΡΜΟΣ ΚΡΥΣΤΑΛ Α.Ε.	Γ	13,799
52	ΚΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	13,604
53	ΑΡΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Γ	13,466
54	ΜΑΝΩΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	13,380
55	ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Α	13,244
56	ΑΚΤΗ ΜΑΛΙΩΝ Α.Ε.	Β	13,048
57	ΧΟΜΠΗΤΗΣ Π. Α.Ε.	Γ	12,821
58	ΣΑΝΓΟΥΙΝΓΚ ΧΟΤΕΛΣ Α.Ε.	Γ	12,742
59	ΓΙΑΟΥΡΤΑΣ Μ. Α.Ε.	Γ	12,653
60	ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ Α.Ξ.Ε.	Γ	12,450
61	ΜΠΕΓΕΤΗ Α.Ε.	Β	12,377
62	ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ Φ. Γ. Α.Ε.	Α	11,997
63	ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ Χ. Β. Ι. Α.Ε.	Α	11,896
64	ΚΑΡΒΟΥΝΑΚΗΣ Γ. Δ. Α.Ε.	Β	11,796
65	ΑΛΜΠΙΑΤΡΟΣ Α.Ε.	Β	11,319
66	ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ Θ. Α.Ε.	Γ	11,249
67	ΡΟΥΣΣΟΣ Ο Α.Β.Ε.Τ.Ε.	Β	10,536
68	ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ Α.Ε.	Γ	10,451
69	ΑΔΕΛΕ ΒΕΑΧ Α.Ε.&Τ.Ε.	Β	10,375
70	ΚΑΡΑΤΖΗ Α.Ε.	Α	9,947
71	ΙΤΑΝΟΣ Α.Ε.	Γ	9,785
72	ΔΕΛΦΙΝΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Β	9,429
73	ΑΙΓΕΑΣ Α.Ε.	Β	9,317
74	ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ Σ. Α.Τ.Ξ.Ε.	Γ	9,160
75	ΣΤΑΜΠΟΥΛΗΣ Γ. & Σ. Α.Ε.	Β	9,021
76	ΑΡΙΑΔΗΝΗ Η Α.Ε.	Β	8,566
77	ΛΗΔΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Α	8,550
78	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	8,549
79	ΓΕΩΡΓΙΑΝΑ Α.Ε.	Γ	8,463
80	ΚΑΒΡΟΣ ΒΕΑΧ Α.Ε.	Γ	8,305
81	ΜΑΤΑΜΥ Α.Ε.	Γ	8,036
82	ΚΟΡΑΛΙ ΓΟΥΒΩΝ Α.Ε.	Α	7,975
83	ΜΑΡΙ - ΚΡΙΣΤΙΝ Γ. Α. ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	6,676
84	ΔΙΚΤΥΝΝΑ Α.Ε.	Γ	6,544
85	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.Τ.Ε.	Β	6,456
86	ΜΑΝΤΩΝΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Α	6,004
87	ΑΓΑΠΗ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Α & Β	5,612
88	ΦΑΝΤΡΙΔΑΚΗΣ Α. Α.Ε.	Β & Γ	5,375
89	ΜΑΡΑΚΑΣ Α.Ε.	Γ	5,204
90	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	4,958
91	ΓΑΛΕΑΝΑ Α.Ε.	Γ	4,691
92	ΑΘΗΝΑ Α.Ε.	Γ	3,806
93	ΒΑΣΙΑΝΙ Α.Ε.	Γ	3,794
94	ΑΞΟΣ Α.Ε.	Γ	3,646
95	ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ ΕΜΜ. & ΣΙΑ Α.Ε.Ε.	Γ	3,528
96	ΤΣΑΚΟΥ ΧΡ. & ΑΙΚ. Α.Ε.	Γ	3,320
97	ΚΡΗΤΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΗΛΙΟΥ Α.Ε.	Α	2,846
98	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.	Γ	2,511
99	ΣΦΑΚΙΑ Α.Ε.	Α	2,462
100	ΣΤΕΡΙΣ Α.Ε.	Γ	1,963

Πίνακας 5.7.2 (συνέχεια)**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2001**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
101	ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ Α.Ε.	Γ	1,904
102	ΣΑΛΑΜΙΣ Α.Ε.	Β	1,863
103	ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Γ	1,512
104	ΜΠΑΝΤΟΥΒΑ Κ. & Ρ. Α.Ε.	Γ	1,364
105	ΑΚΣ ΜΙΝΟΑ ΠΑΛΛΑΣ Α.Ε.Τ.Ε.Ε.	Α	1,264
106	ΠΕΛΑ ΜΑΡΕ Α.Ε.	Γ	1,192
107	ΚΥΠΡΑΚΗΣ Ε. & Σ. Α.Ε.	Γ	1,064
108	BELL HOTELS ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε.	Α	1,038
109	ΕΡΜΗΣ ΞΕΝΟΔ. & ΤΟΥΡ. ΕΠΙΧ. Α.Ε.	Β	1,025
110	ΑΡΙΣΤΕΑ Α.Ε.	Γ	1,006
111	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Δ. & ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ Γ. Α.Ε.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	0,898
112	ΤΡΙΓΥΡΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.	Γ	0,741
113	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Α.Ε.	Α	0,739
114	ΚΟΙΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Γ	0,220
115	ΡΕΘΥΜΝΟ ΜΑΡΕ Α.Ε.	Α	-0,263
116	DASKOTELS Α.Ε.	Α	-0,315
117	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	-0,498
118	Α.Ε.Τ.Ε.Α. Α.Ε.	Λ	-0,529
119	ΚΑΣΤΡΙ Α.Ε.	Γ	-0,767
120	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α.Ε.	Γ	-0,853
121	ΒΡΟΝΤΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-1,007
122	ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	-1,066
123	ΨΑΘΑΚΗ ΑΦΩΝ Α.Ε.	Γ	-1,075
124	ΧΩΡΙΟ ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε.	Α	-1,341
125	ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	Α	-1,490
126	ΧΡΥΣΗ ΑΜΜΟΥΔΙΑ Α.Ε.	Β	-1,502
127	ΚΟΡΗ Η ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ Α.Ε.	Α	-1,660
128	ΜΠΑΜΑΤ Α.Ε.	Β	-2,025
129	ΛΕΜΟΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	-2,108
130	ΚΟΥΓΙΟΥΜΟΥΤΖΗΣ Γ. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	-2,245
131	ΟΔΥΣΣΕΙΑ Α.Ε.Τ.Ε.	Γ	-2,788
132	ΜΠΡΟΚΟΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-2,926
133	MARIS HOTELS TEAB Α.Ε.	Λ & Α	-3,229
134	ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-3,406
135	ΠΗΣΚΟΠΙΑΝΟ Α.Ε.	Γ	-4,734
136	ΚΡΕΤΑ Α.Ε.	Γ	-4,810
137	ΣΟΦΙΑ Α.Ε.	Γ	-5,175
138	ΦΙΛΙΠΠΑΚΗΣ Α.Ε.	Β	-5,182
139	ΜΑΡΑΒΕΛ Α.Ε.	Β	-5,237
140	ΠΕΤΡΑ Α.Ε.	Γ	-5,954
141	ΒΑΡΟΥΞΑΚΗΣ Γ. Σ. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Γ	-6,018
142	ΚΛΙΝΑΚΗ Ι. Α.Ε.	Γ	-6,361
143	HAPPY DAYS Α.Ε.	Γ	-6,502
144	ΣΩΠΑΣΟΥΔΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	-7,395
145	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Κ. Α.Ε.	Γ	-7,402
146	ΤΡΑΧΙΛΙ Α.Ε.	Γ	-7,542
147	ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ΣΠ. Α.Ε.	Γ	-7,561
148	ΚΟΥΦΑΚΗΣ Ι. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	-7,675
149	ΕΛΛΑΣ ΕΞΠΡΕΣ Α.Ε.	Γ	-7,842
150	ΧΑΠΙΜΑΓΚ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Α	-8,426

Πίνακας 5.7.2 (συνέχεια)
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2001

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
151	ΜΑΙΝΤΡΙ Α.Ε.	Γ	-8,799
152	LYDIA Α.Ε.	Γ	-9,348
153	ΠΑΠΥΡΑΚΗ Α.Ε.	Β	-9,548
154	ΡΕΛΑΚΗΣ Α. Γ. Α.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	-9,753
155	ΓΕΡΑΝΙΩΤΗΣ Α. Α.Ε.	Β	-9,974
156	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗΣ Ι. Α.Ε.	Γ	-10,019
157	EL GRECO Α.Ε.	Α	-10,213
158	ΜΥΡΙΑ Α.Ε.	Γ	-10,225
159	DI-MAN Α.Ε.	Α	-10,847
160	ΚΑΛΥΨΩ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	-11,048
161	ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	Β	-11,054
162	ΜΙΡΑΜΠΕΛΛΟ Α.Ε.	Α	-11,277
163	ΜΗΤΣΗΣ Κ. Α.Ε.	Α	-11,515
164	ΕΠΑΝΩΜΕΡΙΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Λ	-11,556
165	CRETA TRAVEL BUREAU Α.Ε.	Α	-11,804
166	Ο.Κ. Α.Ξ.Ε.	Β	-11,912
167	ΜΠΟΥΛΤΑΔΑΚΗΣ Γ. & Ν. Α.Ε.	Α	-12,807
168	ΟΛΕΑ Γ. & Ι. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ Α.Ε.	Γ	-13,243
169	ΗΛΙΟΣ Α.Ε.	Λ	-13,279
170	ΤΖΟΑΝΟΣ Ι. Α.Ε.	Β	-13,359
171	ΛΟΥΗΣ ΤΟΥΡ. ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	Α	-13,884
172	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.	Α	-14,127
173	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗΣ Γ. - Α. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	-14,273
174	ΜΥΞΑΚΗΣ Β. Α.Ε.	Γ	-14,294
175	HOTELLAS Α.Ε.	Α	-15,291
176	PROTEA Α.Ε.	Β	-15,951
177	ΓΕΡΑΝΙ Α.Ε.	Α & Β	-16,161
178	ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.Τ.Ε.	Α	-16,962
179	ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΟΥΤΣΟΥΡΑ Α.Ε.	Γ	-17,490
180	ARINA SAND Α.Ε.	Α	-17,655
181	ΕΡΜΙΟΝΗ Α.Ε.	Γ	-17,909
182	ΛΥΤΤΟΣ Α.Ε.	Α	-18,396
183	ΤΖΕΛΗΣΗ Α.Ε.	Α	-18,501
184	ΑΣΤΕΡΑΣ Α.Ε.	Α	-18,676
185	ΣΚΑΡΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Β	-19,010
186	ΚΡΕΤΑΝ ΠΑΡΑΝΤΑΙΣ ΡΙΖΟΡΤΣ Α.Ε.	Γ	-19,025
187	ΚΟΥΜΝΑ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-19,788
188	Μ.Ε.Τ.Α. Α.Ε.	Α	-20,514
189	ΚΑΣΣΑΒΕΤΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-20,596
190	MIRASOL Α.Ε.	Α	-20,667
191	ΦΛΕΡΙΑΝΟΣ Γ. & Ι. Θ. Α.Ε.	Β	-20,961
192	ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Α.Ε.	Α	-22,079
193	ΚΟΥΡΟΣ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Γ	-23,095
194	ΙΒΙΣΚΟΣ Α.Ε.	Β	-23,899
195	ΑΛΜΥΡΟΣ Α.Ε.	Γ	-24,007
196	ΚΑΤΕΧΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	Β	-24,251
197	ΒΑΝΤΑΡΑΚΗ Κ. & Μ. Α.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	-24,442
198	ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΛΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-24,787
199	ΜΑΡΙΑΝΝΑ Α.Ε.	Γ	-26,493

Πίνακας 5.7.2 (συνέχεια)**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2001**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
200	ΤΡΟΥΛΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-28,575
201	ΓΙΑΝΝΙΚΑΚΗΣ Σ. Α.Ε.	A & B	-28,892
202	ΚΑΨΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ Α.Ε.	L & A	-29,110
203	ΘΕΜΙΣ ΜΠΗΤΣ ΑΦΟΙ Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΗ Α.Ε.Ξ.&Τ.Ε.	A	-29,705
204	ΚΩΣΤΑΡΙΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Κ. Α.Ε.	B	-30,978
205	ΑΛΝΤΕΜΑΡ Α.Ξ.Τ.Ε.	L & A	-31,612
206	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ Α.Ε.	A	-31,685
207	CORIVA VILLAGE Α.Ε.	Γ	-32,518
208	MANDE - TRYΡ Α.Ε.	Γ	-33,594
209	ΑΠΛΑΔΑΣ Α.Ε.	Γ	-35,746
210	ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΟ Α.Ε.	Γ	-36,969
211	ΑΚΤΗ ΖΕΥΣ Α.Ε.	A	-37,688
212	ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.	Γ	-39,687
213	ΕΛΟΥΝΤΑ ΜΑΡΜΙΝ Α.Ε.	A	-39,976
214	ΣΠΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	A	-40,787
215	ΣΥΝΑΤΣΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-41,020
216	ΠΩΛΟΓΕΩΡΓΗ Μ. Α.Ε.Ξ.&Τ.Ε.	A	-43,657
217	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ Α.Τ.Ε.	A	-46,663
218	ΑΛΜΥΡΙΔΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Γ	-53,304
219	ΧΡΙΣΤΙΝΑ Α.Ε.	Γ	-58,913
220	ΖΑΦΕΙΡΙΑ Α.Ε.	Γ	-64,787
221	ΚΑΡΚΑΒΑΤΣΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.	A	-70,357

Πίνακας 5.7.3
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2002

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	49,518
2	ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	48,484
3	MEMORY Α.Ε.	Γ	38,817
4	ΑΝΤΙΝΟΟΣ Α.Ε.Τ.&Ε.Ε.	Γ	38,434
5	ΒΑΡΟΥΞΑΚΗΣ Γ. Σ. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Γ	38,081
6	ΙΛΙΟΣ Α.Ε.	Β	30,197
7	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	28,774
8	ΠΕΡΓΑΜΟΣ Α.Ε.	Γ	27,971
9	ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.	Γ	27,694
10	ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	A & B	27,407
11	ΜΠΡΟΚΟΣ Γ. Α.Ε.	Γ	26,655
12	ΓΚΙΡΔΗ Μ. Χ. Α.Ε.	Γ	26,469
13	ΤΡΙΤΩΝ Α.Ε.	Β	24,874
14	ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	24,298
15	ΑΣΗΜΕΝΙΑ ΑΚΤΗ Α.Ε.	Α	24,172
16	ΜΥΡΣΙΝΗ Α.Ε.	Γ	22,933
17	ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΛΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	22,793
18	ΜΑΡΑΒΕΛ ΛΑΝΤ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Β	22,401
19	ΜΑΤΑΜΥ Α.Ε.	Γ	22,058
20	ΖΕΦΥΡΟΣ Α.Ε.	Β	21,904
21	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΨΗ Α.Ε.	Α	21,568
22	ΠΕΤΡΑ Α.Ε.	Γ	21,301
23	ΑΝΙΣΣΑ Α.Ε.	Α	21,246
24	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	21,016
25	ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ Χ. Γ. Α.Ε.	Γ	20,233
26	ΓΙΑΟΥΡΤΑΣ Μ. Α.Ε.	Γ	20,122
27	ΣΑΝΓΟΥΙΝΓΚ ΧΟΤΕΛΣ Α.Ε.	Γ	20,052
28	ΚΑΛΟΥΤΣΑΚΗΣ Θ. & Κ. Α.Ε.	Β	19,788
29	ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Ν. & Ε. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Β	19,267
30	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.	Γ	18,792
31	ΚΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	18,705
32	ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Γ	18,414
33	ΜΑΡΕ Α.Ε.	Α	18,239
34	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	17,959
35	ΣΤΕΛΛΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Β	17,717
36	ΚΟΛΥΜΠΑΡΙ ΒΕΑΧ Α.Ε.	Γ	17,414
37	ΜΠΕΓΕΤΗ Α.Ε.	Β	17,344
38	ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ Χ. Β. Ι. Α.Ε.	Α	16,613
39	ΚΑΡΒΟΥΝΑΚΗΣ Γ. Δ. Α.Ε.	Β	16,430
40	ΑΚΤΗ ΜΑΛΙΩΝ Α.Ε.	Β	16,341
41	ΧΡΟΝΑΚΗ Α. ΥΙΟΙ ΑΚΤΗ ΣΤΑΛΙΔΟΣ Α.Ε.	B & Γ	16,168
42	ΣΤΑΓΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	15,954
43	ΒΟΥΡΒΑΧΑΚΗΣ Ν. & Χ. Α.Ε.	Β	15,948
44	ΔΕΛΦΙΝΑ ΜΠΙΤΣ Α.Ε.	Β	15,848
45	ΑΡΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Γ	15,781
46	ΑΓΑΠΗ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	A & B	15,568
47	ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ Θ. Α.Ε.	Γ	15,550
48	ΠΑΠΑΔΑΚΗ Ε. "ΡΕΑ" Α.Ε.	Β	15,492
49	ΚΟΥΤΡΟΥΛΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	15,435
50	ΡΕΘΥΜΝΟ Α.Ε.	Α	15,200
51	ΖΑΦΕΙΡΙΑ Α.Ε.	Γ	15,198

Πίνακας 5.7.3			
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2002 (συνέχεια)			
ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
52	ΑΣΤΗΡ ΠΑΛΛΑΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ Α.Ξ.Ε.	A	15,130
53	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	B	14,997
54	ΔΙΓΑΛΑΚΗ Κ. Α.Ε.	Γ	14,906
55	ΑΚΤΗ ΚΑΛΥΒΕΣ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	14,84
56	ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	A	14,681
57	ΒΑΣΙΑΝΙ Α.Ε.	Γ	14,104
58	ΑΛΜΠΙΑΤΡΟΣ Α.Ε.	B	13,501
59	ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ Α.Ε.	Γ	13,426
60	ΦΑΝΤΡΙΔΑΚΗΣ Α. Α.Ε.	B & Γ	12,474
61	ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ Σ. Α.Τ.Ξ.Ε.	Γ	12,452
62	CRETA DREAM Α.Ε.	Γ	12,427
63	ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	12,265
64	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	11,670
65	ΜΑΝΤΩΝΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	A	11,307
66	ΡΕΣΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Γ	10,848
67	ΣΟΦΙΑ Α.Ε.	Γ	10,769
68	ΟΡΜΟΣ ΚΡΥΣΤΑΛ Α.Ε.	Γ	10,703
69	ΙΤΑΝΟΣ Α.Ε.	Γ	10,702
70	ΚΡΗΤΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΗΛΙΟΥ Α.Ε.	A	10,492
71	ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ Α.Ξ.Ε.	Γ	10,263
72	ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ ΕΜΜ. & ΣΙΑ Α.Ε.Ε.	Γ	10,209
73	ΕΛΕΝΑ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	10,045
74	ΒΡΟΝΤΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	8,999
75	ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	A	8,919
76	ΣΦΑΚΙΑΝΟΣ Σ. Α.Ε.	Γ	8,784
77	ΑΙΓΕΑΣ Α.Ε.	B	8,771
78	ΛΕΜΟΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	8,537
79	ΚΑΡΑΤΖΗ Α.Ε.	A	8,086
80	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗΣ - ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	A	7,925
81	ΦΙΛΙΠΠΙΑΚΗΣ Α.Ε.	B	7,817
82	ΚΛΙΝΑΚΗ Ι. Α.Ε.	Γ	7,207
83	ΜΑΝΩΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	6,770
84	ΒΑΡΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Α.Ε.	B	6,743
85	ΑΡΙΑΔΝΗ Η Α.Ε.	B	6,703
86	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.Τ.Ε.	B	6,655
87	ΚΡΕΤΑ Α.Ε.	Γ	6,644
88	ΠΙΣΚΟΠΙΑΝΟ Α.Ε.	Γ	6,508
89	ΤΖΟΑΝΟΣ Ι. Α.Ε.	B	6,461
90	ΑΘΗΝΑ Α.Ε.	Γ	6,000
91	ΓΑΛΕΑΝΑ Α.Ε.	Γ	5,988
92	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	5,936
93	ADELE BEACH Α.Ε.&Τ.Ε.	B	5,698
94	ΑΚΣ ΜΙΝΟΑ ΠΑΛΛΑΣ Α.Ξ.Τ.Ε.Ε.	A	5,472
95	ΜΑΡΑΚΑΣ Α.Ε.	Γ	5,329
96	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Α.Ε.	A	5,099
97	ΡΟΥΣΣΟΣ Ο Α.Β.Ε.Τ.Ε.	B	4,632
98	ΚΟΡΗ Η ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ Α.Ε.	A	4,597
99	ΕΡΜΗΣ ΞΕΝΟΔ. & ΤΟΥΡ. ΕΠΙΧ. Α.Ε.	B	4,351
100	ΧΩΡΙΟ ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε.	A	3,889
101	ΔΙΚΤΥΝΝΑ Α.Ε.	Γ	3,752
102	Α.Ε.Τ.Ε.Α. Α.Ε.	L	3,704

Πίνακας 5.7.3			
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2002 (συνέχεια)			
ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
103	ΧΟΜΠΙΤΗΣ Π. Α.Ε.	Γ	3,500
104	DI-MAN Α.Ε.	Α	3,482
105	ΡΕΛΑΚΗΣ Α. Γ. Α.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	3,462
106	Ο.Κ. Α.Ξ.Ε.	Β	2,799
107	DASKOTELS Α.Ε.	Α	2,729
108	ΜΠΑΝΤΟΥΒΑ Κ. & Ρ. Α.Ε.	Γ	2,716
109	ΚΑΡΝΗΣ Α.Ε.	Γ	2,705
110	ΤΡΑΧΙΛΙ Α.Ε.	Γ	2,234
111	ΠΕΛΑ ΜΑΡΕ Α.Ε.	Γ	1,880
112	ΚΟΥΡΟΣ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Γ	1,499
113	ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ Φ. Γ. Α.Ε.	Α	1,490
114	ΚΟΙΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Γ	1,012
115	EL GRECO Α.Ε.	Α	0,026
116	ΣΦΑΚΙΑ Α.Ε.	Α	-0,287
117	ΦΑΙΔΡΑ Α.Τ.Ε.	Γ	-0,418
118	ΚΟΥΓΙΟΥΜΟΥΤΖΗΣ Γ. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	-0,645
119	ΜΠΟΥΛΤΑΔΑΚΗΣ Γ. & Ν. Α.Ε.	Α	-1,143
120	ΚΑΛΥΨΩ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	-1,619
121	ΧΡΥΣΗ ΑΜΜΟΥΔΙΑ Α.Ε.	Β	-1,732
122	ΤΡΙΓΥΡΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.	Γ	-1,803
123	DOMENICO Α.Ε.	Α	-1,922
124	ΤΣΑΚΟΥ ΧΡ. & ΑΙΚ. Α.Ε.	Γ	-2,022
125	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗΣ Ι. Α.Ε.	Γ	-2,037
126	ΚΟΡΑΛΙ ΓΟΥΒΩΝ Α.Ε.	Α	-2,198
127	MARIS HOTELS ΤΕΑΒ Α.Ε.	L & A	-2,746
128	ΓΕΩΡΓΙΑΝΑ Α.Ε.	Γ	-3,143
129	ΣΤΑΜΠΟΥΛΗΣ Γ. & Σ. Α.Ε.	Β	-3,574
130	ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	Β	-3,714
131	ΣΩΠΑΣΟΥΔΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	-3,729
132	ΤΟΜΕΣ Α.Τ.Ε.	Α	-3,872
133	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗΣ Γ. - Α. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	-3,923
134	BELL HOTELS ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε.	Α	-4,058
135	ΜΠΑΜΑΤ Α.Ε.	Β	-4,110
136	ΑΞΟΣ Α.Ε.	Γ	-4,637
137	ΣΤΕΡΙΣ Α.Ε.	Γ	-4,793
138	ΙΒΙΣΚΟΣ Α.Ε.	Β	-5,716
139	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.	Α	-5,821
140	ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ Μ. Α.Ε.	Γ	-5,936
141	ΜΥΞΑΚΗΣ Β. Α.Ε.	Γ	-6,038
142	ΚΑΣΤΡΙ Α.Ε.	Γ	-6,117
143	ΜΥΡΙΑ Α.Ε.	Γ	-6,566
144	ΜΙΡΑΜΠΕΛΛΟ Α.Ε.	Α	-6,578
145	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Κ. Α.Ε.	Γ	-6,984
146	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α.Ε.	Γ	-7,063
147	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Δ. & ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ Γ. Α.Ε.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	-7,138
148	ΚΥΠΡΑΚΗΣ Ε. & Σ. Α.Ε.	Γ	-7,287
149	ΦΛΕΡΙΑΝΟΣ Γ. & Ι. Θ. Α.Ε.	Β	-7,303
150	ΤΖΕΛΗΣΗ Α.Ε.	Α	-7,356
151	ΚΟΥΦΑΚΗΣ Ι. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	-7,359
152	SEVEN BROTHERS Α.Ε.	Γ	-7,432
153	ΖΕΡΒΑΚΗΣ Ν. Γ. Α.Ε.	Γ	-7,478

Πίνακας 5.7.3**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2002 (συνέχεια)**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
154	HAPPY DAYS Α.Ε.	Γ	-7,668
155	ΑΣΤΕΡΑΣ Α.Ε.	Α	-8,267
156	ΣΠΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Α	-8,741
157	ΟΔΥΣΣΕΙΑ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	-9,404
158	ΜΑΡΑΒΕΛ Α.Ε.	Β	-9,511
159	ΡΕΘΥΜΝΟ ΜΑΡΕ Α.Ε.	Α	-9,733
160	ΜΑΡΙ - ΚΡΙΣΤΙΝ Γ. Α. ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-10,091
161	ΣΚΑΡΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Β	-10,296
162	ΨΑΘΑΚΗ ΑΦΩΝ Α.Ε.	Γ	-10,945
163	ΜΑΙΝΤΡΙ Α.Ε.	Γ	-11,376
164	ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ΣΠ. Α.Ε.	Γ	-11,920
165	ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ Α.Ε.	Γ	-12,181
166	ΑΛΜΥΡΟΣ Α.Ε.	Γ	-12,568
167	ΗΛΙΟΣ Α.Ε.	Λ	-12,831
168	ΑΡΙΣΤΕΑ Α.Ε.	Γ	-13,235
169	ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ Α.Ε.	Α	-13,789
170	ΓΕΡΑΝΙΩΤΗΣ Α. Α.Ε.	Β	-13,822
171	LYDIA Α.Ε.	Γ	-14,053
172	ARINA SAND Α.Ε.	Α	-14,646
173	HOTELLAS Α.Ε.	Α	-15,315
174	ΚΑΤΕΧΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	Β	-15,379
175	ΚΩΣΤΑΡΙΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Κ. Α.Ε.	Β	-15,449
176	ΘΕΜΙΣ ΜΠΗΤΣ ΑΦΟΙ Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΗ Α.Ε.Ξ.&Τ.Ε.	Α	-15,885
177	ΚΑΣΣΑΒΕΤΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-16,114
178	ΣΑΛΑΜΙΣ Α.Ε.	Β	-16,853
179	ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.Τ.Ε.	Α	-17,042
180	ΠΑΠΥΡΑΚΗ Α.Ε.	Β	-17,195
181	ΓΕΡΑΝΙ Α.Ε.	Α & Β	-17,279
182	ΚΟΥΡΝΑ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-17,974
183	ΚΑΒΡΟΣ ΒΕΑΧ Α.Ε.	Γ	-18,428
184	ΛΥΤΤΟΣ Α.Ε.	Α	-18,595
185	ΕΠΑΝΩΜΕΡΙΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Λ	-19,483
186	ΕΛΛΑΣ ΕΞΠΡΕΣ Α.Ε.	Γ	-19,607
187	ΚΡΕΤΑΝ ΠΑΡΑΝΤΑΙΣ ΡΙΖΟΡΤΣ Α.Ε.	Γ	-20,408
188	ΒΑΝΤΑΡΑΚΗ Κ. & Μ. Α.Τ.& Ξ.Ε.	Γ	-21,095
189	Μ.Ε.Τ.Α. Α.Ε.	Α	-21,443
190	OLEA Γ. & Ι. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ Α.Ε.	Γ	-21,530
191	PROTEA Α.Ε.	Β	-21,880
192	ΕΡΜΙΟΝΗ Α.Ε.	Γ	-22,524
193	MIRASOL Α.Ε.	Α	-23,013
194	ΜΗΤΣΗΣ Κ. Α.Ε.	Α	-23,062
195	ΠΩΛΟΓΕΩΡΓΗ Μ. Α.Ε.Ξ.&Τ.Ε.	Α	-23,106
196	ΚΑΨΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ Α.Ε.	Λ & Α	-23,132
197	ΛΟΥΗΣ ΤΟΥΡ. ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	Α	-23,671
198	ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-24,335
199	ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Α.Ε.	Α	-24,425
200	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ Α.Ε.	Α	-25,146
201	CRETA TRAVEL BUREAU Α.Ε.	Α	-25,328
202	ΛΗΔΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Α	-25,454
203	ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.	Γ	-25,874
204	ΣΥΝΑΤΣΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-26,204

Πίνακας 5.7.3**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2002 (συνέχεια)**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
205	CORINA VILLAGE Α.Ε.	Γ	-26,236
206	ΜΑΡΙΑΝΝΑ Α.Ε.	Γ	-26,756
207	ΑΚΤΗ ΖΕΥΣ Α.Ε.	Α	-27,203
208	ΓΙΑΝΝΙΚΑΚΗΣ Σ. Α.Ε.	Α & Β	-28,487
209	ΤΡΟΥΛΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-29,224
210	ΧΑΠΙΜΑΓΚ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Α	-31,397
211	ΑΠΛΑΔΑΣ Α.Ε.	Γ	-32,716
212	ΑΛΝΤΕΜΑΡ Α.Ξ.Τ.Ε.	L & A	-33,204
213	ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	-33,316
214	ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΟ Α.Ε.	Γ	-44,481
215	ΑΛΜΥΡΙΔΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Γ	-47,008
216	ΧΡΙΣΤΙΝΑ Α.Ε.	Γ	-49,470
217	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ Α.Τ.Ε.	Α	-51,091
218	ΚΑΡΚΑΒΑΤΣΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.	Α	-61,304
219	ΕΛΟΥΝΤΑ ΜΑΡΜΙΝ Α.Ε.	Α	-66,856

Πίνακας 5.7.4
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2003

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	52,380
2	ΜΠΡΟΚΟΣ Γ. Α.Ε.	Γ	50,592
3	ΓΚΙΡΔΗ Μ. Χ. Α.Ε.	Γ	45,437
4	ΔΙΓΑΛΑΚΗ Κ. Α.Ε.	Γ	44,035
5	ΖΕΦΥΡΟΣ Α.Ε.	Β	41,904
6	ΑΚΤΗ ΚΑΛΥΒΕΣ Α.Ε.Τ.Ε.	Γ	41,744
7	ΒΑΡΟΥΞΑΚΗΣ Γ. Σ. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Γ	35,049
8	ΟΡΜΟΣ ΚΡΥΣΤΑΛ Α.Ε.	Γ	34,305
9	ΠΕΡΓΑΜΟΣ Α.Ε.	Γ	32,689
10	ΚΥΠΡΑΚΗΣ Ε. & Σ. Α.Ε.	Γ	31,714
11	MEMORY Α.Ε.	Γ	31,223
12	ΜΑΤΑΜΥ Α.Ε.	Γ	29,553
13	ΚΟΥΦΑΚΗΣ Ι. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	28,786
14	ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.	Γ	28,548
15	ΙΛΙΟΣ Α.Ε.	Β	27,964
16	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	26,481
17	ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ Χ. Γ. Α.Ε.	Γ	25,939
18	ΑΝΙΣΣΑ Α.Ε.	Α	25,758
19	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	24,295
20	ΚΡΕΤΑ Α.Ε.	Γ	24,030
21	ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Α & Β	22,025
22	ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ Σ. Α.Τ.Ε.Ε.	Γ	21,966
23	ΑΝΤΙΝΟΟΣ Α.Ε.Τ.&Ε.Ε.	Γ	21,271
24	ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΛΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	20,397
25	ΑΣΤΗΡ ΠΑΛΑΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ Α.Ε.Ε.	Α	19,846
26	ΧΡΟΝΑΚΗ Α. ΥΙΟΙ ΑΚΤΗ ΣΤΑΛΙΔΟΣ Α.Ε.	Β & Γ	18,770
27	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Β	18,634
28	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΨΗ Α.Ε.	Α	18,233
29	ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	18,225
30	ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ Α.Ε.	Γ	18,165
31	ΑΡΙΑΔΝΗ Η Α.Ε.	Β	17,833
32	ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Ν. & Ε. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Β	16,685
33	ΜΑΡΑΒΕΛ ΛΑΝΤ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Β	16,430
34	ΚΑΛΟΥΤΣΑΚΗΣ Θ. & Κ. Α.Ε.	Β	15,969
35	ΣΤΕΛΛΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Β	15,934
36	ΦΑΙΔΡΑ Α.Τ.Ε.	Γ	15,717
37	ΣΑΝΓΟΥΙΝΓΚ ΧΟΤΕΛΣ Α.Ε.	Γ	15,683
38	ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Α	15,386
39	ΜΑΡΕ Α.Ε.	Α	14,936
40	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	14,824
41	ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	Α	14,042
42	ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Γ	14,024
43	ΦΑΝΤΡΙΔΑΚΗΣ Α. Α.Ε.	Β & Γ	13,885
44	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	13,348
45	ΑΣΗΜΕΝΙΑ ΑΚΤΗ Α.Ε.	Α	13,281
46	ΦΙΛΙΠΠΑΚΗΣ Α.Ε.	Β	13,066
47	ΑΓΑΠΗ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Α & Β	13,028
48	ΑΙΓΕΑΣ Α.Ε.	Β	12,329
49	ΡΕΘΥΜΝΟ Α.Ε.	Α	12,252
50	ΑΚΤΗ ΜΑΛΙΩΝ Α.Ε.	Β	12,160
51	ΠΕΤΡΑ Α.Ε.	Γ	12,159

Πίνακας 5.7.4
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2003 (συνέχεια)

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
52	ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ Χ. Β. Ι. Α.Ε.	A	12,127
53	ΚΟΥΤΡΟΥΛΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	11,884
54	ΑΛΜΠΑΤΡΟΣ Α.Ε.	B	11,063
55	ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	11,001
56	ΚΑΡΒΟΥΝΑΚΗΣ Γ. Δ. Α.Ε.	B	10,446
57	ΚΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	10,340
58	ΡΟΥΣΣΟΣ Ο Α.Β.Ε.Τ.Ε.	B	10,223
59	ΔΕΛΦΙΝΑ ΜΠΙΤΣ Α.Ε.	B	10,182
60	ΡΕΣΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Γ	10,180
61	ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ Α.Ξ.Ε.	Γ	9,922
62	ΜΠΕΓΕΤΗ Α.Ε.	B	9,651
63	ΚΟΡΗ Η ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ Α.Ε.	A	9,396
64	ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ Θ. Α.Ε.	Γ	9,365
65	ΑΔΕΛΕ BEACH Α.Ε.&Τ.Ε.	B	9,281
66	ΤΡΙΓΥΡΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.	Γ	9,202
67	ΓΑΛΕΑΝΑ Α.Ε.	Γ	9,039
68	ΚΟΥΡΟΣ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Γ	9,003
69	ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	B	8,847
70	ΚΟΛΥΜΠΑΡΙ BEACH Α.Ε.	Γ	8,168
71	ΒΟΥΡΒΑΧΑΚΗΣ Ν. & Χ. Α.Ε.	B	7,484
72	ΜΑΝΤΩΝΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	A	7,367
73	ΚΑΡΝΗΣ Α.Ε.	Γ	7,193
74	ΣΟΦΙΑ Α.Ε.	Γ	7,010
75	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Α.Ε.	A	6,972
76	ΣΦΑΚΙΑΝΟΣ Σ. Α.Ε.	Γ	6,677
77	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α.Ε.	Γ	6,602
78	ΜΑΡΑΚΑΣ Α.Ε.	Γ	6,479
79	ΤΡΑΧΙΛΙ Α.Ε.	Γ	5,918
80	ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ Μ. Α.Ε.	Γ	5,578
81	ΙΤΑΝΟΣ Α.Ε.	Γ	5,301
82	ΛΕΜΟΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	5,057
83	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.Τ.Ε.	B	4,674
84	ΣΦΑΚΙΑ Α.Ε.	A	4,509
85	ΚΑΡΑΤΖΗ Α.Ε.	A	4,159
86	SEVEN BROTHERS Α.Ε.	Γ	4,130
87	ΒΡΟΝΤΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	3,698
88	ΣΤΑΓΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	B	3,342
89	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.	A	3,255
90	ΡΕΛΑΚΗΣ Α. Γ. Α.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	2,689
91	ΚΡΗΤΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΗΛΙΟΥ Α.Ε.	A	2,598
92	ΧΩΡΙΟ ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε.	A	2,251
93	DOMENICO Α.Ε.	A	2,001
94	ΧΡΥΣΗ ΑΜΜΟΥΔΙΑ Α.Ε.	B	1,825
95	ΖΑΦΕΙΡΙΑ Α.Ε.	Γ	1,516
96	ΤΟΜΕΣ Α.Τ.Ε.	A	0,854
97	ΜΑΝΩΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	0,751
98	CRETA DREAM Α.Ε.	Γ	0,195
99	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Κ. Α.Ε.	Γ	-0,749
100	ΣΩΠΑΣΟΥΔΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	-0,910
101	MARIS HOTELS TEAB Α.Ε.	L & 'A	-1,409
102	ΓΙΑΟΥΡΤΑΣ Μ. Α.Ε.	Γ	-1,600
103	Ο.Κ. Α.Ξ.Ε.	B	-1,737

Πίνακας 5.7.4
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2003 (συνέχεια)

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
104	ΤΣΑΚΟΥ ΧΡ. & ΑΙΚ. Α.Ε.	Γ	-1,829
105	ΜΠΑΜΑΤ Α.Ε.	Β	-1,933
106	EL GRECO Α.Ε.	Α	-2,218
107	ΑΞΟΣ Α.Ε.	Γ	-2,367
108	ΚΟΙΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Γ	-2,617
109	ΑΡΙΣΤΕΑ Α.Ε.	Γ	-2,644
110	ΕΡΜΙΟΝΗ Α.Ε.	Γ	-2,668
111	ΒΑΡΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Α.Ε.	Β	-3,034
112	ΒΑΣΙΑΝΙ Α.Ε.	Γ	-3,657
113	DASKOTELS Α.Ε.	Α	-4,271
114	ΑΣΤΕΡΑΣ Α.Ε.	Α	-4,530
115	ΙΒΙΣΚΟΣ Α.Ε.	Β	-4,587
116	ΓΕΡΑΝΙ Α.Ε.	A & B	-4,642
117	ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ Φ. Γ. Α.Ε.	Α	-4,698
118	ΜΑΡΑΒΕΛ Α.Ε.	Β	-4,701
119	ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ΣΠ. Α.Ε.	Γ	-4,848
120	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗΣ - ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Α	-5,124
121	ΗΛΙΟΣ Α.Ε.	L	-5,436
122	ΜΗΤΣΗΣ Κ. Α.Ε.	Α	-5,494
123	ΤΖΟΑΝΟΣ Ι. Α.Ε.	Β	-5,868
124	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Δ. & ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ Γ. Α.Ε.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	-5,914
125	ΣΤΕΡΙΣ Α.Ε.	Γ	-6,479
126	ΣΚΑΡΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Β	-6,887
127	ΜΠΟΥΛΤΑΔΑΚΗΣ Γ. & Ν. Α.Ε.	Α	-7,300
128	ΚΟΥΓΙΟΥΜΟΥΤΖΗΣ Γ. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	-7,570
129	ΧΑΠΠΑΓΚ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Α	-7,845
130	ΧΟΜΠΠΗΣ Π. Α.Ε.	Γ	-7,984
131	ΜΙΡΑΜΠΕΛΛΟ Α.Ε.	Α	-8,287
132	ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-8,360
133	ΟΔΥΣΣΕΙΑ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	-9,099
134	BELL HOTELS ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε.	Α	-9,409
135	ΜΠΑΝΤΟΥΒΑ Κ. & Ρ. Α.Ε.	Γ	-9,436
136	ΚΑΛΥΨΩ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	-9,907
137	ΜΥΞΑΚΗΣ Β. Α.Ε.	Γ	-10,096
138	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.	Γ	-10,341
139	ARINA SAND Α.Ε.	Α	-10,850
140	ΤΖΕΛΗΣΗ Α.Ε.	Α	-10,860
141	HAPPY DAYS Α.Ε.	Γ	-10,872
142	ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.	Γ	-11,068
143	Μ.Ε.Τ.Α. Α.Ε.	Α	-12,757
144	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗΣ Ι. Α.Ε.	Γ	-12,812
145	ΚΟΡΑΛΙ ΓΟΥΒΩΝ Α.Ε.	Α	-12,813
146	ΚΡΕΤΑΝ ΠΑΡΑΝΤΑΙΣ ΡΙΖΟΡΤΣ Α.Ε.	Γ	-12,971
147	ΜΑΙΝΤΡΙ Α.Ε.	Γ	-13,837
148	ΣΤΑΜΠΟΥΛΗΣ Γ. & Σ. Α.Ε.	Β	-13,872
149	ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ Α.Ε.	Α	-14,019
150	ΕΠΑΝΩΜΕΡΙΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	L	-14,354
151	ΘΕΜΙΣ ΜΠΗΤΣ ΑΦΟΙ Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΗ Α.Ε.Ξ.&Τ.Ε.	Α	-14,398
152	ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ ΕΜΜ. & ΣΙΑ Α.Ε.Ε.	Γ	-14,790
153	ΣΠΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Α	-14,945

Πίνακας 5.7.4
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων για το έτος 2003 (συνέχεια)

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
154	ΨΑΘΑΚΗ ΑΦΩΝ Α.Ε.	Γ	-14,965
155	ΕΛΛΑΣ ΕΞΠΡΕΣ Α.Ε.	Γ	-15,061
156	HOTELLAS Α.Ε.	Α	-15,495
157	ΡΕΘΥΜΝΟ ΜΑΡΕ Α.Ε.	Α	-15,886
158	ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Α.Ε.	Α	-16,971
159	ΠΩΛΟΓΕΩΡΓΗ Μ. Α.Ε.Ε.&Τ.Ε.	Α	-17,199
160	CRETA TRAVEL BUREAU Α.Ε.	Α	-17,282
161	ΣΑΛΑΜΙΣ Α.Ε.	Β	-17,466
162	DI-MAN Α.Ε.	Α	-17,594
163	ΓΕΡΑΝΙΩΤΗΣ Α. Α.Ε.	Β	-17,760
164	ΛΥΤΤΟΣ Α.Ε.	Α	-17,764
165	ΑΚΤΗ ΖΕΥΣ Α.Ε.	Α	-18,802
166	ΕΡΜΗΣ ΞΕΝΟΔ. & ΤΟΥΡ. ΕΠΙΧ. Α.Ε.	Β	-19,174
167	ΚΟΥΜΝΑ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-19,187
168	MIRASOL Α.Ε.	Α	-19,359
169	ΓΙΑΝΝΙΚΑΚΗΣ Σ. Α.Ε.	Α & Β	-19,691
170	ΜΑΡΙ - ΚΡΙΣΤΙΝ Γ. Α. ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-20,107
171	ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	-20,720
172	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ Α.Ε.	Α	-21,172
173	ΑΛΝΤΕΜΑΡ Α.Ε.Τ.Ε.	L & A	-21,336
174	ΠΑΠΥΡΑΚΗ Α.Ε.	Β	-21,341
175	ΜΑΡΙΑΝΝΑ Α.Ε.	Γ	-21,931
176	ΚΑΨΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ Α.Ε.	L & A	-22,449
177	ΠΑΝΟΡΜΟ Α.Ε.	Α	-23,671
178	ΤΡΟΥΛΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-24,213
179	ΑΛΜΥΡΙΔΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Γ	-24,345
180	ΑΛΜΥΡΟΣ Α.Ε.	Γ	-24,898
181	ΛΗΔΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Α	-26,401
182	ΚΑΒΡΟΣ BEACH Α.Ε.	Γ	-28,648
183	ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.Τ.Ε.	Α	-28,718
184	CORIVA VILLAGE Α.Ε.	Γ	-28,766
185	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗΣ Γ. - Α. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	-28,794
186	ΚΑΣΣΑΒΕΤΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-29,000
187	ΧΡΙΣΤΙΝΑ Α.Ε.	Γ	-30,167
188	ΑΠΛΑΔΑΣ Α.Ε.	Γ	-31,780
189	ΚΩΣΤΑΡΙΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Κ. Α.Ε.	Β	-33,229
190	ΦΛΕΡΙΑΝΟΣ Γ. & Ι. Θ. Α.Ε.	Β	-34,110
191	ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΟ Α.Ε.	Γ	-38,586
192	ΓΕΩΡΓΙΑΝΑ Α.Ε.	Γ	-54,414
193	ΕΛΟΥΝΤΑ ΜΑΡΜΙΝ Α.Ε.	Α	-56,001
194	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ Α.Τ.Ε.	Α	-56,336
195	ΚΑΡΚΑΒΑΤΣΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.	Α	-57,840

Πίνακας 5.7.5

Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Lux και Α΄

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΧΑΠΙΜΑΓΚ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	A	15,258
2	ΑΣΤΗΡ ΠΑΛΑΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ Α.Ε.Ε.	A	9,115
3	ΛΟΥΗΣ ΤΟΥΡ. ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	A	8,908
4	ΤΟΜΕΣ Α.Τ.Ε.	A	7,238
5	ΑΚΤΗ ΖΕΥΣ Α.Ε.	A	6,998
6	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΨΗ Α.Ε.	A	6,045
7	DOMENICO Α.Ε.	A	5,500
8	ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	A	5,093
9	ΑΝΙΣΣΑ Α.Ε.	A	4,998
10	ΑΚΣ ΜΙΝΟΑ ΠΑΛΛΑΣ Α.Ε.Τ.Ε.Ε.	A	4,528
11	ΑΛΝΤΕΜΑΡ Α.Ε.Τ.Ε.	L & A	4,416
12	ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	A	4,375
13	ΚΑΡΑΤΖΗ Α.Ε.	A	4,311
14	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ Α.Τ.Ε.	A	4,077
15	ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ Χ. Β. Ι. Α.Ε.	A	3,080
16	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗΣ - ΜΠΠΡΛΙΡΑΚΗΣ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	A	2,956
17	ΠΑΝΟΡΜΟ Α.Ε.	A	2,224
18	ΑΣΗΜΕΝΙΑ ΑΚΤΗ Α.Ε.	A	1,319
19	HOTELLAS Α.Ε.	A	1,319
20	DI-MAN Α.Ε.	A	1,249
21	ΠΩΛΟΓΕΩΡΓΗ Μ. Α.Ε.Ε.&Τ.Ε.	A	0,994
22	ΚΡΗΤΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΗΛΙΟΥ Α.Ε.	A	0,990
23	ΜΠΟΥΛΤΑΔΑΚΗΣ Γ. & Ν. Α.Ε.	A	0,911
24	ARINA SAND Α.Ε.	A	0,626
25	ΡΕΘΥΜΝΟ Α.Ε.	A	0,466
26	ΜΑΗΟ Α.Ε.	A	-0,051
27	ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.Τ.Ε.	A	-0,514
28	ΜΑΡΕ Α.Ε.	A	-1,014
29	ΛΗΔΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	A	-1,162
30	ΚΟΡΗ Η ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ Α.Ε.	A	-1,440
31	DASKOTELS Α.Ε.	A	-1,539
32	ΤΖΕΛΗΣΗ Α.Ε.	A	-1,603
33	ΚΟΡΑΛΙ ΓΟΥΒΩΝ Α.Ε.	A	-1,664
34	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Α.Ε.	A	-1,777
35	CRETA TRAVEL BUREAU Α.Ε.	A	-1,939
36	ΕΠΑΝΩΜΕΡΙΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	L	-2,326
37	ΜΑΝΤΩΝΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	A	-2,370
38	ΜΗΤΣΗΣ Κ. Α.Ε.	A	-2,434
39	ΗΛΙΟΣ Α.Ε.	L	-2,776
40	ΣΠΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	A	-2,799
41	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ Α.Ε.	A	-2,845
42	ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ Φ. Γ. Α.Ε.	A	-2,866
43	ΑΣΤΕΡΑΣ Α.Ε.	A	-2,871
44	ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Α.Ε.	A	-2,872
45	ΚΑΨΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ Α.Ε.	L & A	-2,895
46	ΚΑΡΚΑΒΑΤΣΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.	A	-3,170
47	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.	A	-3,241
48	BELL HOTELS ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε.	A	-3,281
49	ΘΕΜΙΣ ΜΠΗΤΣ ΑΦΟΙ Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΗ Α.Ε.Ε.&Τ.Ε.	A	-3,325

Πίνακας 5.7.5			
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Lux και Α' (συνέχεια)			
ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
50	MARIS HOTELS TEAB A.E.	L & A	-3,417
51	EL GRECO A.E.	A	-3,450
52	ΛΥΤΤΟΣ Α.Ε.	A	-3,472
53	ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ Α.Ε.	A	-3,815
54	MIRASOL A.E.	A	-4,039
55	ΜΙΡΑΜΠΕΛΛΟ Α.Ε.	A	-4,120
56	ΕΛΟΥΝΤΑ ΜΑΡΜΙΝ Α.Ε.	A	-4,682
57	A.E.T.E.A. Α.Ε.	L	-4,767
58	M.E.T.A. Α.Ε.	A	-5,373
59	ΣΦΑΚΙΑ Α.Ε.	A	-5,395
60	ΧΩΡΙΟ ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε.	A	-5,664
61	ΡΕΘΥΜΝΟ ΜΑΡΕ Α.Ε.	A	-6,019

Πίνακας 5.7.6**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Β΄**

A/A	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	10,149
2	ΚΩΣΤΑΡΙΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Κ. Α.Ε.	B	5,408
3	ΣΑΛΑΜΙΣ Α.Ε.	B	4,730
4	ΣΚΑΡΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	B	3,713
5	ΜΠΑΜΑΤ Α.Ε.	B	3,674
6	ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	B	3,586
7	ΠΑΠΑΔΑΚΗ Ε. "ΡΕΑ" Α.Ε.	B	2,731
8	ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Ν. & Ε. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	B	2,590
9	ΠΡΟΤΕΑ Α.Ε.	B	2,552
10	ΑΓΑΠΗ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	B	2,275
11	ΖΕΦΥΡΟΣ Α.Ε.	B	1,717
12	ΦΛΕΡΙΑΝΟΣ Γ. & Ι. Θ. Α.Ε.	B	1,547
13	Ο.Κ. Α.Ε.Ε.	B	1,535
14	ΚΟΥΜΝΑ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	1,130
15	ΤΖΟΑΝΟΣ Ι. Α.Ε.	B	1,130
16	ΡΟΥΣΣΟΣ Ο Α.Β.Ε.Τ.Ε.	B	0,789
17	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	B	0,703
18	ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	0,506
19	ΣΤΕΛΛΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	B	0,420
20	ΚΑΛΟΥΤΣΑΚΗΣ Θ. & Κ. Α.Ε.	B	0,254
21	ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	B	0,036
22	ΧΡΥΣΗ ΑΜΜΟΥΔΙΑ Α.Ε.	B	-0,057
23	ΓΙΑΝΝΙΚΑΚΗΣ Σ. Α.Ε.	B	-0,219
24	ΓΕΡΑΝΙ Α.Ε.	B	-0,325
25	ΚΟΥΡΝΑ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	-0,374
26	ΙΛΙΟΣ Α.Ε.	B	-0,400
27	ΤΡΙΤΩΝ Α.Ε.	B	-0,477
28	ΑΔΕΛΕ ΒΕΑΧ Α.Ε.&Τ.Ε.	B	-0,578
29	ΔΕΛΦΙΝΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	B	-0,681
30	ΙΒΙΣΚΟΣ Α.Ε.	B	-0,781
31	ΒΑΡΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Α.Ε.	B	-0,850
32	ΜΑΡΑΒΕΛ ΛΑΝΤ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	B	-1,098
33	ΕΡΜΗΣ ΞΕΝΟΔ. & ΤΟΥΡ. ΕΠΙΧ. Α.Ε.	B	-1,106
34	ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	-1,138
35	ΑΚΤΗ ΜΑΛΙΩΝ Α.Ε.	B	-1,206
36	ΑΛΜΠΙΑΤΡΟΣ Α.Ε.	B	-1,256
37	ΣΤΑΜΠΟΥΛΗΣ Γ. & Σ. Α.Ε.	B	-1,259
38	ΑΡΙΑΔΝΗ Η Α.Ε.	B	-1,454
39	ΓΕΡΑΝΙΩΤΗΣ Α. Α.Ε.	B	-1,663
40	ΒΟΥΡΒΑΧΑΚΗΣ Ν. & Χ. Α.Ε.	B	-2,441
41	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.Τ.Ε.	B	-2,513
42	ΜΑΡΑΒΕΛ Α.Ε.	B	-2,561
43	ΦΙΛΙΠΠΑΚΗΣ Α.Ε.	B	-2,609
44	ΣΤΑΓΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	B	-2,649
45	ΒΡΟΝΤΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	-2,875
46	ΚΑΤΕΧΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	B	-2,941
47	ΜΠΕΓΕΤΗ Α.Ε.	B	-3,101
48	ΑΙΓΕΑΣ Α.Ε.	B	-3,233

Πίνακας 5.7.6			
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Β' (συνέχεια)			
A/A	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
49	ΚΟΥΤΡΟΥΛΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	-3,441
50	ΠΑΠΥΡΑΚΗ Α.Ε.	B	-3,726
51	ΚΑΡΒΟΥΝΑΚΗΣ Γ. Δ. Α.Ε.	B	-4,157

Πίνακας 5.7.7
Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Γ΄

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΔΙΓΑΛΑΚΗ Κ. Α.Ε.	Γ	15,019
2	ΒΑΝΤΑΡΑΚΗ Κ. & Μ. Α.Τ.& Ξ.Ε.	Γ	14,341
3	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	13,509
4	ΕΡΜΙΟΝΗ Α.Ε.	Γ	13,225
5	ΖΑΦΕΙΡΙΑ Α.Ε.	Γ	13,217
6	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Κ. Α.Ε.	Γ	11,722
7	ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ Μ. Α.Ε.	Γ	10,361
8	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	8,088
9	MANDE - TRYR Α.Ε.	Γ	7,839
10	ΣΥΝΑΤΣΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	7,148
11	ΒΑΣΙΑΝΙ Α.Ε.	Γ	6,928
12	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Δ. & ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ Γ. Α.Ε.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	6,802
13	MEMORY Α.Ε.	Γ	6,699
14	ΜΠΡΟΚΟΣ Γ. Α.Ε.	Γ	6,597
15	ΑΡΙΣΤΕΑ Α.Ε.	Γ	6,190
16	ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.	Γ	5,968
17	ΓΚΙΡΔΗ Μ. Χ. Α.Ε.	Γ	4,912
18	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	4,811
19	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.	Γ	4,337
20	ΜΑΡΑΚΑΣ Α.Ε./ΓΑΛΗΝΗ Α.Ε.	Γ	4,306
21	ΜΑΤΑΜΥ Α.Ε.	Γ	4,195
22	ΕΛΛΑΣ ΕΞΠΡΕΣ Α.Ε.	Γ	3,608
23	ΜΑΡΙΑΝΝΑ Α.Ε.	Γ	3,513
24	ΑΠΛΑΔΑΣ Α.Ε.	Γ	3,486
25	ΚΑΛΥΨΩ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	3,293
26	ΠΕΡΓΑΜΟΣ Α.Ε.	Γ	3,214
27	ΑΛΜΥΡΙΔΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Γ	3,103
28	ΔΙΚΤΥΝΝΑ Α.Ε.	Γ	3,101
29	ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΟ Α.Ε.	Γ	2,871
30	ΛΕΜΟΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	2,824
31	ΧΡΙΣΤΙΝΑ Α.Ε.	Γ	2,451
32	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗΣ Γ. - Α. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	2,313
33	ΡΕΛΑΚΗΣ Α. Γ. Α.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	2,133
34	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	2,015
35	ΤΡΙΓΥΡΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.	Γ	1,858
36	ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ Σ. Α.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	1,732
37	ΣΩΠΑΣΟΥΔΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	1,454
38	ΕΛΕΝΑ Α.Ε.Τ.Ε.	Γ	1,302
39	ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.	Γ	1,070
40	ΤΡΑΧΙΛΙ Α.Ε.	Γ	1,037
41	ΚΥΠΡΑΚΗΣ Ε. & Σ. Α.Ε.	Γ	0,999
42	ΚΑΒΡΟΣ BEACH Α.Ε.	Γ	0,516
43	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α.Ε.	Γ	0,440
44	ΤΡΟΥΛΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	0,359
45	ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΟΥΤΣΟΥΡΑ Α.Ε.	Γ	0,0146
46	ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ ΕΜΜ. & ΣΙΑ Α.Ε.Ε.	Γ	-0,015
47	ΚΟΥΦΑΚΗΣ Ι. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	-0,024
48	ΑΘΗΝΑ Α.Ε.	Γ	-0,260

Πίνακας 5.7.7**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Γ' (συνέχεια)**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
49	ΖΕΡΒΑΚΗΣ Ν. Γ. Α.Ε.	Γ	-0,278
50	ΤΣΑΚΟΥ ΧΡ. & ΑΙΚ. Α.Ε.	Γ	-0,286
51	ΜΑΙΝΤΡΙ Α.Ε.	Γ	-0,372
52	ΜΑΡΙ - ΚΡΙΣΤΙΝ Γ. Α. ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-0,396
53	ΣΑΝΓΟΥΙΝΓΚ ΧΟΤΕΛΣ Α.Ε.	Γ	-0,464
54	CORIVA VILLAGE Α.Ε.	Γ	-0,562
55	ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΛΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-0,709
56	ΓΙΑΟΥΡΤΑΣ Μ. Α.Ε.	Γ	-0,990
57	ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	-1,020
58	ΟΡΜΟΣ ΚΡΥΣΤΑΛ Α.Ε.	Γ	-1,210
59	ΚΟΥΓΙΟΥΜΟΥΤΖΗΣ Γ. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	-1,235
60	ΚΟΛΥΜΠΑΡΙ ΒΕΑΧ Α.Ε.	Γ	-1,294
61	ΠΙΣΚΟΠΙΑΝΟ Α.Ε.	Γ	-1,308
62	ΚΡΕΤΑ Α.Ε.	Γ	-1,317
63	ΟΛΕΑ Γ. & Ι. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ Α.Ε.	Γ	-1,346
64	ΣΟΦΙΑ Α.Ε.	Γ	-1,377
65	ΑΝΤΙΝΟΟΣ Α.Ξ.Τ.&Ε.Ε.	Γ	-1,476
66	ΚΟΥΡΟΣ Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Γ	-1,485
67	ΚΑΣΤΡΙ Α.Ε.	Γ	-1,489
68	ΑΛΜΥΡΟΣ Α.Ε.	Γ	-1,516
69	ΚΑΣΣΑΒΕΤΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-1,719
70	ΚΡΕΤΑΝ ΠΑΡΑΝΤΑΙΣ ΡΙΖΟΡΤΣ Α.Ε.	Γ	-1,752
71	ΑΚΤΗ ΚΑΛΥΒΕΣ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	-1,763
72	ΧΟΜΠΙΤΗΣ Π. Α.Ε.	Γ	-1,878
73	ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ Χ. Γ. Α.Ε.	Γ	-1,965
74	ΚΟΙΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Γ	-1,967
75	ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	-2,172
76	SEVEN BROTHERS Α.Ε.	Γ	-2,340
77	ΣΤΕΡΙΣ Α.Ε.	Γ	-2,400
78	ΜΠΑΝΤΟΥΒΑ Κ. & Ρ. Α.Ε.	Γ	-2,638
79	ΣΦΑΚΙΑΝΟΣ Σ. Α.Ε.	Γ	-2,763
80	ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ Θ. Α.Ε.	Γ	-2,807
81	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗΣ Ι. Α.Ε.	Γ	-2,864
82	ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ΣΠ. Α.Ε.	Γ	-2,902
83	ΠΕΛΑ ΜΑΡΕ Α.Ε.	Γ	-2,933
84	CRETA DREAM Α.Ε.	Γ	-3,096
85	ΚΑΡΝΗΣ Α.Ε.	Γ	-3,160
86	ΑΡΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Γ	-3,403
87	ΟΔΥΣΣΕΙΑ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	-3,450
88	ΑΞΟΣ Α.Ε.	Γ	-3,465
89	ΠΕΤΡΑ Α.Ε.	Γ	-3,471
90	ΜΑΝΩΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	-3,486
91	ΜΥΡΣΙΝΗ Α.Ε.	Γ	-3,603
92	ΜΥΡΙΑ Α.Ε.	Γ	-3,805
93	LYDIA Α.Ε.	Γ	-3,810
94	ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ Α.Ξ.Ε.	Γ	-3,824
95	ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ Α.Ε.	Γ	-3,950
96	ΒΑΡΟΥΞΑΚΗΣ Γ. Σ. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Γ	-4,117
97	ΨΑΘΑΚΗ ΑΦΩΝ Α.Ε.	Γ	-4,135
98	ΙΤΑΝΟΣ Α.Ε.	Γ	-4,154

Πίνακας 5.7.7**Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Γ' (συνέχεια)**

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
99	ΓΑΛΕΑΝΑ Α.Ε.	Γ	-4,173
100	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	-4,233
101	ΡΕΣΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Γ	-4,254
102	ΜΥΞΑΚΗΣ Β. Α.Ε.	Γ	-4,324
103	ΦΑΝΤΡΙΔΑΚΗΣ Α. Α.Ε.	Β & Γ	-4,787
104	ΚΛΙΝΑΚΗ Ι. Α.Ε.	Γ	-4,811
105	ΧΡΟΝΑΚΗ Α. ΥΙΟΙ ΑΚΤΗ ΣΤΑΛΙΔΟΣ Α.Ε.	Β & Γ	-5,369
106	ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ Α. ΚΟΤΣΙΦΑΚΗ - Γ. ΓΕΡΜΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-5,979
107	ΠΕΡΟΓΙΑΝΝΕΙΟΝ Α.Ε.	Γ	-6,168
108	HAPPY DAYS Α.Ε.	Γ	-6,886
109	ΠΕΡΙΣΥΝΑΚΗΣ Μ. - Ε. ΠΕΡΙΣΥΝΑΚΗ - ΑΔ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-7,388
110	ΚΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	-7,433
111	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	-8,331
112	ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Γ	-8,837
113	ΓΕΩΡΓΙΑΝΑ Α.Ε.	Γ	-9,260
114	ΦΑΙΔΡΑ Α.Τ.Ε.	Γ	-10,93
115	ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ Α.Ε.	Γ	-11,514

Πίνακας 5.7.8
Συνολική Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Lux, Α', Β' και Γ' για τα έτη 2000-2003

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
1	ΧΑΠΠΑΜΑΓΚ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Α	34,873
2	ΔΙΓΑΛΑΚΗ Κ. Α.Ε.	Γ	31,541
3	ΖΑΦΕΙΡΙΑ Α.Ε.	Γ	29,730
4	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ Α.Τ.Ε.	Α	27,415
5	ΒΑΝΤΑΡΑΚΗ Κ. & Μ. Α.Τ.& Ξ.Ε.	Γ	25,539
6	ΕΡΜΙΟΝΗ Α.Ε.	Γ	25,231
7	ΠΑΓΩΜΕΝΟΥ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	24,152
8	ΛΟΥΗΣ ΤΟΥΡ. ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	Α	23,346
9	ΑΣΤΡΑΛ ΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Γ	21,185
10	ΠΑΠΑΖΟΓΛΟΥ Κ. Α.Ε.	Γ	21,162
11	ΠΑΝΟΡΜΟ Α.Ε.	Α	20,906
12	ΑΚΤΗ ΖΕΥΣ Α.Ε.	Α	20,891
13	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	20,635
14	ΘΑΛΑΣΣΙΝΟΣ Μ. Α.Ε.	Γ	19,739
15	ΑΛΝΤΕΜΑΡ Α.Ξ.Τ.Ε.	L & A	18,639
16	ΑΡΙΣΤΕΑ Α.Ε.	Γ	16,032
17	ΣΥΝΑΤΣΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	15,198
18	ΜΑΝΔΕ - ΤΡΥΡ Α.Ε.	Γ	14,775
19	ΜΠΡΟΚΟΣ Γ. Α.Ε.	Γ	14,086
20	ΒΑΣΙΑΝΙ Α.Ε.	Γ	12,874
21	ΚΩΣΤΑΡΙΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Κ. Α.Ε.	Β	12,262
22	MEMORY Α.Ε.	Γ	12,170
23	ΓΚΙΡΔΗ Μ. Χ. Α.Ε.	Γ	11,768
24	ΚΡΟΝΟΣ Α.Ε.	Γ	11,700
25	DOMENICO Α.Ε.	Α	11,629
26	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Δ. & ΚΛΗΡΟΝΟΜΟΙ Γ. Α.Ε.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	10,926
27	ΣΑΛΑΜΙΣ Α.Ε.	Β	10,792
28	ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Ν. & Ε. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Β	9,716
29	ΜΑΗΟ Α.Ε.	Α	9,529
30	ΔΗΜΗΤΡΑΚΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	Β	9,467
31	ΑΠΛΑΔΑΣ Α.Ε.	Γ	9,331
32	ΑΤΕΞ Α.Ε.	Γ	9,144
33	ΑΛΜΥΡΙΔΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Γ	9,132
34	ΕΛΛΑΣ ΕΞΠΙΡΕΣ Α.Ε.	Γ	8,856
35	ΧΡΙΣΤΙΝΑ Α.Ε.	Γ	8,839
36	ΜΠΑΜΑΤ Α.Ε.	Β	8,726
37	ΑΠΟΛΛΩΝ Α.Ε.	Γ	8,680
38	ΣΚΑΡΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Β	8,490
39	ΜΑΡΙΑΝΝΑ Α.Ε.	Γ	8,054
40	ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗΣ Γ. - Α. ΓΙΑΝΝΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	7,940
41	ΑΣΤΗΡ ΠΑΛΑΣ ΒΟΥΛΙΑΓΜΕΝΗΣ Α.Ξ.Ε.	Α	7,759
42	ΜΑΡΑΚΑΣ Α.Ε./ΓΑΛΗΝΗ Α.Ε.	Γ	7,685
43	ΜΑΤΑΜΥ Α.Ε.	Γ	7,259
44	ARINA SAND Α.Ε.	Α	7,042
45	ΤΡΑΧΙΛΙ Α.Ε.	Γ	6,645
46	ΗΟΤΕΛΛΑΣ Α.Ε.	Α	6,136
47	ΛΕΜΟΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	5,922
48	ΠΩΛΟΓΕΩΡΓΗ Μ. Α.Ε.Ξ.&Τ.Ε.	Α	5,574

Πίνακας 5.7.8
Συνολική Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Lux, Α', Β' και Γ' για τα έτη 2000-2003 (συνέχεια)

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
49	ΤΡΙΓΥΡΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.	Γ	5,572
50	ΚΑΛΥΨΩ Α.Ε.&Τ.Ε.	Γ	5,382
51	ΜΠΟΥΛΤΑΔΑΚΗΣ Γ. & Ν. Α.Ε.	Α	5,065
52	ΗΛΙΟΤΡΟΠΙΟ Α.Ε.	Γ	5,018
53	ΖΑΜΠΕΤΑΚΗΣ Μ. Α.Ε.Τ.Ε.	Α	4,773
54	ΚΥΠΡΑΚΗΣ Ε. & Σ. Α.Ε.	Γ	4,736
55	ΔΙΚΤΥΝΝΑ Α.Ε.	Γ	4,659
56	ΑΙΓΑΙΟΝ Α.Ε.	Γ	4,068
57	ΤΟΜΕΣ Α.Τ.Ε.	Α	3,793
58	ΡΕΛΑΚΗΣ Α. Γ. Α.Τ.&Ξ.Ε.	Γ	3,777
59	ΚΑΒΡΟΣ BEACH Α.Ε.	Γ	3,687
60	ΤΡΟΥΛΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	3,330
61	ΑΓΑΠΗ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Α & Β	3,297
62	ΚΟΡΑΛΙ ΓΟΥΒΩΝ Α.Ε.	Α	3,261
63	ΕΛΕΝΑ Α.Ξ.Τ.Ε.	Γ	3,172
64	CRETA TRAVEL BUREAU Α.Ε.	Α	3,063
65	ILIOS Α.Ε.	Β	2,843
66	ΕΠΙΑΝΩΜΕΡΙΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Λ	2,509
67	PROTEA Α.Ε.	Β	2,372
68	ΜΑΥΡΟΜΑΤΗΣ ΕΜΜ. & ΣΙΑ Α.Ε.Ε.	Γ	2,329
69	ΚΑΡΑΤΖΗ Α.Ε.	Α	2,305
70	ΗΛΙΟΣ Α.Ε.	Λ	2,077
71	ΑΘΗΝΑ Α.Ε.	Γ	2,004
72	ΑΚΣ ΜΙΝΟΑ ΠΑΛΛΑΣ Α.Ξ.Τ.Ε.Ε.	Α	1,905
73	ΣΠΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Α	1,876
74	ΤΖΕΛΗΣΗ Α.Ε.	Α	1,636
75	Ο.Κ. Α.Ξ.Ε.	Β	1,626
76	ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Α.Ε.	Γ	1,623
77	DASKOTELS Α.Ε.	Α	1,563
78	ΠΕΡΓΑΜΟΣ Α.Ε.	Γ	1,423
79	ΚΑΡΑΝΤΩΝΗΣ Σ. Α.Τ.Ξ.Ε.	Γ	1,214
80	ΣΩΠΑΣΟΥΔΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ξ.&Τ.Ε.	Γ	1,189
81	ΚΟΥΦΑΚΗΣ Ι. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	1,138
82	ΕΛΛΗΝΙΚΑΙ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧΕΙΡ. ΚΡΗΤΗΣ Α.Ε.	Α	1,074
83	ΣΤΕΛΛΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	Β	1,046
84	DI-MAN Α.Ε.	Α	1,016
85	ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΚΑΨΗ Α.Ε.	Α	0,922
86	ΦΛΕΡΙΑΝΟΣ Γ. & Ι. Θ. Α.Ε.	Β	0,065
87	BELL HOTELS ΑΣΤΙΚΑ ΑΚΙΝΗΤΑ Α.Ε.	Α	-0,007
88	ΚΟΥΜΝΑ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-0,054
89	ΟΡΜΟΣ ΚΡΥΣΤΑΛ Α.Ε.	Γ	-0,101
90	ΡΟΥΣΣΟΣ Ο Α.Β.Ε.Τ.Ε.	Β	-0,163
91	ADELE BEACH Α.Ε.&Τ.Ε.	Β	-0,228
92	ΖΕΡΒΑΚΗΣ Ν. Γ. Α.Ε.	Γ	-0,253
93	ΣΑΝΓΟΥΙΝΓΚ ΧΟΤΕΛΣ Α.Ε.	Γ	-0,255
94	ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΣ Α.Ε.	Α	-0,268
95	ΚΑΣΤΡΙ Α.Ε.	Γ	-0,363
96	ΑΣΗΜΕΝΙΑ ΑΚΤΗ Α.Ε.	Α	-0,403
97	ΓΙΑΟΥΡΤΑΣ Μ. Α.Ε.	Γ	-0,485
98	ΜΗΛΟΛΙΔΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	-0,495
99	ΤΖΟΑΝΟΣ Ι. Α.Ε.	Β	-0,514

Πίνακας 5.7.8
Συνολική Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Lux, Α', Β' και Γ' για τα έτη 2000-2003 (συνέχεια)

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
100	ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ Α.Ε.	A	-0,514
101	ΤΣΑΚΟΥ ΧΡ. & ΑΙΚ. Α.Ε.	Γ	-0,553
102	ΚΟΥΡΝΑ ΑΦΟΙ Α.Ε.	B	-0,563
103	ΚΟΥΓΙΟΥΜΟΥΤΖΗΣ Γ. & ΣΙΑ Α.Ε.	Γ	-0,592
104	ΟΛΕΑ Γ. & Ι. ΔΗΜΟΠΟΥΛΟΥ Α.Ε.	Γ	-0,607
105	ΚΡΕΤΑΝ ΠΑΡΑΝΤΑΙΣ ΡΙΖΟΡΤΣ Α.Ε.	Γ	-0,714
106	ΜΑΡΙ - ΚΡΙΣΤΙΝ Γ. Α. ΜΑΣΤΟΡΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-0,966
107	ΚΩΣΤΑΚΗΣ ΕΥΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	-1,058
108	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	-1,073
109	ΜΗΤΣΗΣ Κ. Α.Ε.	A	-1,109
110	ΒΟΥΓΙΟΥΚΑΛΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-1,229
111	ΕΛΟΥΝΤΑ ΜΑΡΜΙΝ Α.Ε.	A	-1,275
112	ΠΙΣΚΟΠΙΑΝΟ Α.Ε.	Γ	-1,384
113	ΚΟΡΗ Η ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΟΝ Α.Ε.	A	-1,483
114	ΑΛΜΥΡΟΣ Α.Ε.	Γ	-1,616
115	ΚΑΣΣΑΒΕΤΗΣ Γ. Α.Ε.	Γ	-1,779
116	ΓΙΑΝΝΙΚΑΚΗΣ Σ. Α.Ε.	A & B	-1,787
117	ΜΑΙΝΤΡΙ Α.Ε.	Γ	-1,788
118	ΣΟΦΙΑ Α.Ε.	Γ	-1,950
119	ΙΕΡΑΠΕΤΡΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	A	-2,001
120	ΚΟΥΡΟΣ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Γ	-2,078
121	ΔΕΛΦΙΝΑ ΜΠΗΤΣ Α.Ε.	B	-2,149
122	ΑΣΤΕΡΑΣ Α.Ε.	A	-2,177
123	ΧΡΥΣΗ ΑΜΜΟΥΔΙΑ Α.Ε.	B	-2,221
124	ΑΝΤΙΝΟΟΣ Α.Ε.Τ.&Ε.Ε.	Γ	-2,235
125	ΙΒΙΣΚΟΣ Α.Ε.	B	-2,316
126	ΠΑΠΑΔΑΚΗΣ ΑΓΓ. Α.Ε.	Γ	-2,448
127	ΓΙΑΝΝΟΥΛΗΣ Χ. Β. Ι. Α.Ε.	A	-2,553
128	ΚΑΛΟΥΤΣΑΚΗΣ Θ. & Κ. Α.Ε.	B	-2,600
129	CORIVA VILLAGE Α.Ε.	Γ	-2,658
130	ΠΑΠΑΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥΡ. & ΞΕΝΟΔ. ΕΠΙΧ. ΚΟΥΤΣΟΥΡΑ Α.Ε.	Γ	-2,668
131	ΚΡΗΤΙΚΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΗΛΙΟΥ Α.Ε.	A	-2,778
132	ΘΕΜΙΣ ΜΠΗΤΣ ΑΦΟΙ Ν. ΠΑΠΑΔΑΚΗ Α.Ε.Ε.&Τ.Ε.	A	-2,807
133	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	B	-2,917
134	ΜΑΡΕ Α.Ε.	A	-2,923
135	ΓΕΡΑΝΙΩΤΗΣ Α. Α.Ε.	B	-2,956
136	ΚΑΨΗ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟ ΣΥΓΚΡΟΤΗΜΑ Α.Ε.	L & A	-3,038
137	ΜΑΥΡΟΜΜΑΤΗΣ ΣΠ. Α.Ε.	Γ	-3,052
138	ΤΣΑΓΚΑΡΑΚΗΣ Θ. Α.Ε.	Γ	-3,063
139	ΛΕΟΝΤΑΡΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	A & B	-3,114
140	ΛΗΔΡΑ ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ Α.Ε.	A	-3,258
141	ΓΕΡΑΝΙ Α.Ε.	A & B	-3,333
142	ΕΡΜΗΣ ΞΕΝΟΔ. & ΤΟΥΡ. ΕΠΙΧ. Α.Ε.	B	-3,501
143	ΚΡΕΤΑ Α.Ε.	Γ	-3,521
144	ΡΕΘΥΜΝΟ ΜΑΡΕ Α.Ε.	A	-3,556
145	MIRASOL Α.Ε.	A	-3,695
146	ΜΑΝΤΩΝΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	A	-3,711
147	ΣΤΕΡΙΣ Α.Ε.	Γ	-3,723
148	ΧΩΡΙΟ ΙΚΑΡΟΣ Α.Ε.	A	-3,777

Πίνακας 5.7.8
Συνολική Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Lux, Α', Β' και Γ' για τα έτη 2000-2003 (συνέχεια)

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
149	ΣΦΑΚΙΑΝΟΣ Σ. Α.Ε.	Γ	-3,789
150	SEVEN BROTHERS Α.Ε.	Γ	-3,806
151	ΛΥΤΤΟΣ Α.Ε.	Α	-3,847
152	ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΗ ΤΕΧΝΙΚΗ Α.Ε.	Α	-3,865
153	ΑΛΜΠΑΤΡΟΣ Α.Ε.	Β	-3,877
154	EL GRECO Α.Ε.	Α	-3,956
155	ΚΟΙΝΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Γ	-3,965
156	ΧΑΤΖΗΑΓΓΕΛΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-4,026
157	ΚΑΣΜΙΡΛΗΣ Χ. Γ. Α.Ε.	Γ	-4,137
158	ΧΟΜΠΙΤΗΣ Π. Α.Ε.	Γ	-4,179
159	ΠΕΛΑ ΜΑΡΕ Α.Ε.	Γ	-4,283
160	ΡΕΘΥΜΝΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ Α.Ε.	Α	-4,283
161	MARIS HOTELS TEAB Α.Ε.	L & 'A	-4,321
162	ΚΟΛΥΜΠΑΡΙ BEACH Α.Ε.	Γ	-4,520
163	ΑΚΤΗ ΚΑΛΥΒΕΣ Α.Ε.Τ.Ε.	Γ	-4,559
164	ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΑΚΗΣ Ι. Α.Ε.	Γ	-4,846
165	ΖΕΦΥΡΟΣ Α.Ε.	Β	-4,916
166	ΡΕΘΥΜΝΟ Α.Ε.	Α	-5,000
167	ΒΑΡΟΥΞΑΚΗΣ Γ. Σ. Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Γ	-5,057
168	LYDIA Α.Ε.	Γ	-5,363
169	CRETA DREAM Α.Ε.	Γ	-5,486
170	ΑΚΤΗ ΜΑΛΙΩΝ Α.Ε.	Β	-5,566
171	ΑΡΙΑΔΝΗ Η Α.Ε.	Β	-5,736
172	ΜΑΝΩΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	-5,920
173	ΚΡΗΤΙΚΟΣ ΑΣΤΗΡ Α.Ε.	Α	-6,007
174	ΤΣΟΥΡΛΑΚΗΣ - ΜΠΙΡΛΙΡΑΚΗΣ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Α	-6,029
175	ΨΑΘΑΚΗ ΑΦΩΝ Α.Ε.	Γ	-6,154
176	ΜΥΡΙΑ Α.Ε.	Γ	-6,406
177	ΜΥΡΣΙΝΗ Α.Ε.	Γ	-6,692
178	ΓΑΛΕΑΝΑ Α.Ε.	Γ	-6,746
179	ΠΕΤΡΑ Α.Ε.	Γ	-6,817
180	ΚΑΡΝΗΣ Α.Ε.	Γ	-7,067
181	ΜΠΑΝΤΟΥΒΑ Κ. & Ρ. Α.Ε.	Γ	-7,078
182	ΜΙΡΑΜΠΕΛΛΟ Α.Ε.	Α	-7,298
183	ΜΑΡΑΒΕΛ Α.Ε.	Β	-7,472
184	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.Τ.Ε.	Β	-7,488
185	ΟΡΙΖΟΝΤΑΣ Α.Ε.	Γ	-7,593
186	ΑΡΗΣ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑΚΗ & ΚΑΤΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ Α.Ε.	Γ	-7,755
187	ΜΥΞΑΚΗΣ Β. Α.Ε.	Γ	-7,775
188	ΠΑΠΑΔΑΚΗ Ε. "ΡΕΑ" Α.Ε.	Β	-7,778
189	ΟΔΥΣΣΕΙΑ Α.Ε.Τ.Ε.	Γ	-7,834
190	ΜΠΕΓΕΤΗ Α.Ε.	Β	-7,838
191	ΚΛΙΝΑΚΗ Ι. Α.Ε.	Γ	-8,586
192	ΦΙΛΙΠΠΑΚΗΣ Α.Ε.	Β	-8,608
193	ΒΟΥΡΒΑΧΑΚΗΣ Ν. & Χ. Α.Ε.	Β	-8,688
194	ΜΑΡΑΒΕΛ ΛΑΝΤ Α.Ε.Ε.Τ.Ε.	Β	-8,789
195	ΦΑΝΤΡΙΔΑΚΗΣ Α. Α.Ε.	Β & Γ	-8,958
196	ΣΑΝΤΑ ΕΛΕΝΑ Α.Ε.	Γ	-9,050
197	Α.Ε.Τ.Ε.Α. Α.Ε.	Λ	-9,156
198	ΑΝΙΣΣΑ Α.Ε.	Α	-9,158

Πίνακας 5.7.8
Συνολική Κατάταξη Ξενοδοχειακών Επιχειρήσεων κατηγορίας Lux, Α΄, Β΄ και Γ΄ για τα έτη 2000-2003 (συνέχεια)

ΚΑΤΑΤΑΞΗ	ΕΠΩΝΥΜΙΑ	ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ	PROMETHEE SCORE
199	ΛΞΟΣ Α.Ε.	Γ	-9,260
200	ΠΑΠΥΡΑΚΗ Α.Ε.	Β	-9,627
201	ΣΤΑΜΠΟΥΛΗΣ Γ. & Σ. Α.Ε.	Β	-9,768
202	ΚΟΥΤΡΟΥΛΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-9,797
203	Μ.Ε.Τ.Α. Α.Ε.	Α	-9,885
204	ΧΡΟΝΑΚΗ Α. ΥΙΟΙ ΑΚΤΗ ΣΤΑΛΙΔΟΣ Α.Ε.	Β & Γ	-9,898
205	ΒΡΟΝΤΑΚΗ ΑΦΟΙ Α.Ε.	Β	-9,994
206	ΙΤΑΝΟΣ Α.Ε.	Γ	-10,146
207	ΓΕΩΡΓΙΑΝΑ Α.Ε.	Γ	-10,476
208	ΒΑΡΔΑΚΗΣ ΕΜΜ. Α.Ε.	Β	-10,666
209	ΛΑΜΠΡΙΝΟΣ Φ. Γ. Α.Ε.	Α	-10,696
210	ΦΡΑΓΚΙΣΚΟΣ Α. ΚΟΤΣΙΦΑΚΗ - Γ. ΓΕΡΜΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-10,735
211	ΣΤΑΓΑΚΗΣ Γ. Α.Ε.	Β	-11,238
212	ΡΕΣΤΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.	Γ	-11,261
213	ΠΑΛΛΑΔΙΟΝ Α.Ε.Ε.	Γ	-11,270
214	ΚΑΡΒΟΥΝΑΚΗΣ Γ. Δ. Α.Ε.	Β	-11,578
215	ΠΕΡΙΣΥΝΑΚΗΣ Μ. - Ε. ΠΕΡΙΣΥΝΑΚΗ - ΑΔ. ΚΡΑΣΑΝΑΚΗΣ Α.Ε.	Γ	-11,578
216	ΠΕΡΟΓΙΑΝΝΕΙΟΝ Α.Ε.	Γ	-11,702
217	ΚΑΡΚΑΒΑΤΣΟΣ & ΣΙΑ Α.Ε.	Α	-12,292
218	HAPPY DAYS Α.Ε.	Γ	-12,435
219	ΚΑΤΕΧΑΚΗΣ ΣΤ. Α.Ε.	Β	-12,614
220	ΑΙΓΕΑΣ Α.Ε.	Β	-12,966
221	ΤΡΙΤΩΝ Α.Ε.	Β	-13,430
222	ΚΟΥΛΑΚΗ Α.Ε.	Γ	-14,108
223	ΣΦΑΚΙΑ Α.Ε.	Α	-16,630
224	ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ Κ. Α.Ε.Ξ.Τ.Ε.	Γ	-17,391
225	ΕΡΑΤΩ Α.Ε.	Γ	-19,209
226	ΠΛΑΤΑΝΙΑΣ Α.Ε.	Γ	-23,313
227	ΦΑΙΔΡΑ Α.Τ.Ε.	Γ	-26,960

Βιβλιογραφία

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

1. Βαρβαρέσος Στ- Χριστίδου Α., «Οργάνωση και Λειτουργία Οργανισμού και Φορέων του Τουρισμού», Ε.Α.Π., Πάτρα 1999, σελ. 13.
2. ΕΟΤ-Δ/νση Μελετών και Επενδύσεων (2004), «Η εξέλιξη της τουριστικής κίνησης-2004», σελ. 1-3 και σελ. 48-60.
3. Εταιρεία Αναπτυξιακών Μελετών (Ε.Τ.Α.Μ. Ε.Π.Ε.) (2002), «Μελέτη Τουριστικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας Κρήτης-2002» σελ. 8-16.
4. Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος (2003), «Βασικές αρχές και σύγχρονα θέματα του Χρηματοοικονομικού Μάνατζμεντ» Εκδόσεις Κλειδάριθμος, σελ. 74-75.
5. Ζοπουνίδης Κωνσταντίνος (2001), «Ανάλυση χρηματοοικονομικών Αποφάσεων με πολλαπλά κριτήρια», Εκδόσεις Ανίκουλα.
6. Ζοπουνίδης, Δούμπος, Ματσατσίνης (1996), «Πολυκριτήρια Ευφυή Συστήματα Υποστήριξης Αποφάσεων για την αξιολόγηση των Επιδόσεων και της Βιωσιμότητας των Επιχειρήσεων» Εκδόσεις Ελλην.
7. Καραχοντζίτης Δ.-Κ. Σαρλής, «Ξενοδοχειακή Λογιστική», Εκδόσεις «Interbooks», Αθήνα 1989, σελ. 46-48, 62.
8. Κέντρο Επιχειρηματικής και Τεχνολογικής Ανάπτυξης Κρήτης (ΚΕΤΑ Κρήτης), «Αναπτυξιακή Φυσιογνωμία της Περιφέρειας Κρήτης», 2005.
9. Παπούλιας Γ., Χρηματοοικονομική Διοίκηση (Financial Management) 3^η Έκδοση 1993, Εκδόσεις Β.Παπούλιας.
10. Περιφέρεια Κρήτης, 4^η Συνεδρίαση Επιτροπής Παρακολούθησης ΠΕΠ Κρήτης, Πρακτικά 15/11/2004, Ηράκλειο 2004.
11. Ρογδάκη Ι. Ε., Ανάλυση και Διερεύνηση των Οικονομικών Καταστάσεων των Επιχειρήσεων σε συνδυασμό με το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο.
12. Σακέλλης Ι.Ε., Εγχειρίδιο Ελληνικού Γενικού Λογιστικού Σχεδίου, Εκδ. Βρυκούς, Αθήνα 2000.
13. Σακέλλης Ι.Ε., Το Ελληνικό Γενικό Λογιστικό Σχέδιο, Εκδ. Βρυκούς, Αθήνα 2000.
14. Ψιμάρνη- Βούλγαρη Φ, Ζοπουνίδης Κ. (2000), «Χρηματοοικονομική στρατηγική μικρομεσαίων επιχειρήσεων στην Ελλάδα», Εκδόσεις Κλειδάριθμος.

15. JBR Hellas-Horwath, “Hotel Study”, 2004 (Υπό την αιγίδα του Συνδέσμου Ελληνικών τουριστικών Επιχειρήσεων (ΣΕΤΕ) και με τη συνεργασία του περιοδικού Travel Daily News).
16. ICAP ΑΕ, «Στρατηγική Ανάλυση Προοπτικών Τουρισμού Κρήτης», 2001.
17. ICAP ΑΕ, «Οικονομική Ανάλυση Επιχειρήσεων Κρήτης», 2004.

Ξενογλώσση

1. Brans, J.P. (1982), L’ Ingénierie de la Décision, l’ Elaboration d’ Instruments d’ Aide à la Décision, Colloque d’ Aide à la Décision, Université Laval, Quebec.
2. Brans, J.P. and Vincke, Ph. (1985), “A preference ranking organization method: The PROMETHEE method for multicriteria decision making”, Management Science, vol. 31, no 6, 647-656.
3. Brans, J.P., Vincke, Ph. and Mareschal, B. (1996), “How to select and how to rank projects: The PROMETHEE method”, European Journal of Operational Research, vol. 24, 228-238.
4. GropPELLI & NIKBAKHT, Χρηματοοικονομική 1996, Εκδόσεις Κλειδάριθμος.
5. Pardalos, Siskos, Zopounidis (1995), “ Advances in Multicriteria Analysis”, Kluwer Academic Publishers.

Ελληνόγλωσση Αρθρογραφία

1. Αεροδρόμιο Ηρακλείου «Νίκος Καζαντζάκης», «Δελτίο κίνησης 2004».
2. Αφιέρωμα: «Τουριστική Εκπαίδευση», περιοδικό «Χρήμα και Τουρισμός» Τεύχος 97, Αύγουστος –Σεπτέμβριος 2004, σελ. 42-44.
3. Ζοπουνίδης Κωσταντίνος, Γαγάνης Χρυσοβαλάντης, «Βασικά στατιστικά στοιχεία του τουρισμού στην Κρήτη», εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα», της 06/09/2004, σελ. 16-17.
4. Ζοπουνίδης Κωσταντίνος, Γαγάνης Χρυσοβαλάντης, Πασιούρας Φώτιος, «Ανταγωνιστικότητα της Ελλάδας με άλλες Μεσογειακές χώρες του τουριστικού τομέα: μια πολυκριτήρια προσέγγιση» (2004), εφημερίδα «Εξπρές» της 05/09/2004, σελ. 5.

5. Κατσαΐτης Β. Άρης, «Διεθνείς Τουριστικοί Οργανισμοί-Η συμβολή της λειτουργίας τους στην οργάνωση και ανάπτυξη του τουρισμού», περιοδικό «Τουρισμός και Οικονομία», τεύχος 299, Σεπτέμβριος 2004, σελ. 119-121.
6. Κουσουνής Στάθης, «Ελληνικός Τουρισμός μια περιπέτεια 90 ετών», Εφημερίδα «Η Καθημερινή», ένθετο «Οικονομία» σελ. 6, της 19/09/2004.
7. Οργανισμού Λιμένος Ηρακλείου (ΟΛΗ), «Στατιστικά στοιχεία 2003»
8. Παγκόσμιος Οργανισμός Αερομεταφορών (ΙΑΤΑ), Ανακοίνωση ΙΑΤΑ 27 Οκτωβρίου 2004.
9. Παπασταύρου Μπριγκίτα, «Ελπίδα για τις εναλλακτικές μορφές τουρισμού», Εφημερίδα «Το Βήμα», αρ.φύλλου 14286, ένθετο «Ανάπτυξη», σελ. Β12-13/ Έρευνα, 10/10/2004.
10. Σουκούλης Δημήτριος, Καλογεράκος Γεώργιος, «Πολιτικές και Προτάσεις με στόχο τη βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη της Ελληνικής Περιφέρειας», Περιοδικό «Τουριστική Αγορά», τεύχος 173, Σεπτέμβριος 2004, σελ. 54-59.
11. Σουρτζή Παναγιώτα, «Παγκόσμια κατάταξη ξενοδοχειακών συγκροτημάτων», Περιοδικό «Τουριστική Αγορά», τεύχος 172, Ιούλιος-Αύγουστος 2004, σελ. 40-41
12. Τράπεζα της Ελλάδος (Τ.τ.Ε.)-Τουριστικές εισπράξεις έτους 2004.
13. Φιλιππίδης Νικόλαος, «Ανάσα για τον τουρισμό ο νέος αναπτυξιακός νόμος», περιοδικό «Τουριστική Αγορά», τεύχος 176, Ιανουάριος 2005, σελ. 32-39.
14. «Τα τσουνάμι...φέρνουν κέρδη στα Χρηματιστήρια της Ασίας», Τόκιο ΑΠΕ, εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα», 30/12/2004, σελ. 64.

Ξενογλώσση Αρθρογραφία

1. MKG Consulting, «Τα δέκα μεγαλύτερα ξενοδοχειακά συγκροτήματα», Μάρτιος 2004.
2. World of Tourism Organization (WTO): Έκθεση του έτους 2002.
3. World of Tourism Organization (WTO) “World Tourism Barometer” Vol 2, No 2, June 2004.
4. World of Tourism Organization (WTO), “World Tourism Barometer”, Vol. 2, No 3, October 2004.

Δικτυακοί τόποι

1. ICAP: www.icap.gr
2. Travel Daily News: www.traveldailynews.gr
3. Αναπτυξιακή Κρήτης: www.ank.gr
4. Αναπτυξιακό Συνέδριο Νομού Χανίων: www.nax.gr
5. Εθνική Στατιστική Υπηρεσία Ελλάδος : www.statistics.gr
6. Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού: www.eot.gr
7. Εφημερίδα Κέρδος: www.kerdos.gr
8. Εφημερίδα Ναυτεμπορική: www.naftemporiki.gr
9. Ινστιτούτο Ανάπτυξης και Επιχειρηματικότητας: www.inaep.org
10. Ινστιτούτο Τουριστικών Ερευνών και Προβλέψεων: www.itep.gr
11. Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης: www.hellaskps.gr
12. Ξενοδοχειακό Επιμελητήριο Ελλάδος: www.grhotels.gr
13. Περιφέρεια Κρήτης www.crete-region.gr
14. Περιοδικό «Χρήμα και Τουρισμός»: www.money-tourism.gr
15. Σύνδεσμος Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων: www.sete.gr
16. Υπουργείο Ανάπτυξης: www.ypan.gr